

Turun yliopisto
University of Turku

VANHEMPIEN TOIVEITA KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMISEKSI

Näkökulmana lasten hyvinvoinnin tukeminen ja vanhempainiltojen
kehittäminen

Saija Pitkänen
Pro gradu -tutkielma
Kasvatustiede
Luokanopettajankoulutus,
Turun yksikkö
Turun yliopisto
Joulukuu 2019

PITKÄNEN, SAIJA:

Vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi. Näkökulmana lasten hyvinvoinnin tukeminen ja vanhempainiltojen kehittäminen

Tutkielma, 92s., 0 liites.

Kasvatustiede
Joulukuu 2019

Tämä tutkimus tarkastelee peruskouluikäisten lasten vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi. Tutkimustehtävä jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan vanhempien toiveita koskien sitä, miten he haluaisivat olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa. Toisessa osassa tarkastellaan sitä, miten vanhemmat haluaisivat vanhempainiltoja kehitettävän. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää opettajien sekä koulun henkilökunnan työssä, kun pohditaan, miten yhteistyötä tulisi kehittää siten, että vanhemmat saataisiin sitoutettua yhteistyöhön koulun kanssa. Tutkimuksessa nostettiin esiin myös konkreettisia toiveita yhteistyön toteuttamiseksi, jotka saattavat olla avuksi niille opettajille, joiden on haastavaa sitoutua yhteistyöhön vanhempien kanssa.

Tämän tutkimuksen aineisto on osa Vanhempien barometri 2018 -aineistoa, joka kerättiin valtakunnallisesti sähköisellä Webropol-lomakkeella Suomen Vanhempainyhdistyksen ja Förbundet Hem och Skola i Finland:in toimesta aikavälillä 17.4.–21.5.2018. Tutkimus sisältää sekä laadullisia että määrällisiä piirteitä. Tutkimus rajattiin koskemaan suomen kielellä koulua käyvien peruskouluikäisten lasten vanhempia ja heidän vastauksiaan kahteen kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevään avoimeen kysymykseen. Aineiston analyysi toteutettiin mukaillen aineistolähtöisen sisällönanalyysin mallia siten, että aineistoa pelkistämällä pyrittiin nostamaan esiin vanhempien toiveet kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi.

Tulokset osoittavat, että kodin ja koulun yhteistyö kaipaa vielä kehittämistä. Vanhempien enemmistö toivoo koulun suunnalta enemmän mahdollisuuksia päästä osallistumaan kodin ja koulun yhteistyön suunnitteluun sekä yleisemmin osaksi koulun toimintaa. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista vanhemmista toivoi, että lasten hyvinvoinnin tukeminen toteutettaisiin yhteistyössä kodin ja koulun välillä siten, että kumpikin taho saisi tuoda yhteistyöhön omaa tietotaitoaan sekä vahvuuksiaan. Toisaalta lähes yhtä suuri osa vanhemmista katsoi, että heillä vanhempina olisi ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta niin kotona kuin koulussakin. Vastausten perusteella voidaankin todeta, että vanhempien käsitykset vastuunjaosta lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa vaihtelevat vastaajien kesken.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhempien enemmistön mielestä kodin ja koulun yhteistyötä tulisi kehittää vuorovaikutteisempaan ja avoimempaan suuntaan. Vanhempien mielestä kodin ja koulun yhteistyön tulisi perustua tasavertaisuuteen ja viestinnän tulisi olla tehokasta sekä riittävää tahojen välillä. Vanhempien kesken toiveissa on kuitenkin eroja ja toiveiden perusteella voidaan havaita, että kodin ja koulun yhteistyölle ei ole yhtä ainutta oikeaa tapaa. Tutkimuksen tulos herättelee pohtimaan, miten koulun ja yksittäisten opettajien tulisi vastata näihin vanhempien monenkirjaviin toiveisiin kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi.

Asiasanat

kodin ja koulun yhteistyö, kouluhyvinvointi, vanhempainilta, kasvatuskumppanuus

Sisällys

JOHDANTO	5
Kodin ja koulun yhteistyö on tärkeää lasten hyvinvoinnin tukemisessa	6
Vastuun jakautuminen kodin ja koulun yhteistyössä.....	8
Kodin ja koulun yhteistyön rakentaminen tärkeää jo lapsen koulutien alkumetreillä.....	9
Vanhempainillat suosittu tapa järjestää kodin ja koulun yhteistyötä	11
Muut yhteistyöstrategiat kodin ja koulun yhteistyössä.....	11
Vanhempien sitouttaminen yhteistyöhön koulun kanssa tulisi olla keskiössä yhteistyön muodostamisessa	13
Vanhempien barometri 2018	14
TUTKIMUSTEHTÄVÄ	15
TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
Aineiston esittely	17
Filosofiset ja metodologiset lähtökohdat	19
Vaiheet aineiston käsittelyssä ja analysoinnissa.....	21
Aineiston alustava ymmärtäminen	22
Aineiston analyysi	23
Kokonaisuuden merkitysrakenne	24
VANHEMPIEN TOIVEET KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMISEKSI.....	29
LASTEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN KOULUSSA	30
Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa	31
Kodin ja koulun tulisi jakaa vastuu	31
Vanhemmilla tulisi olla ensisijainen vastuu.....	35
Koululla tulisi olla ensisijainen vastuu.....	39
Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa	45
Vapaaehtoisena toimiminen lasten hyvinvoinnin tukemiseksi	46
Elämänhallintataitojen tukemisella lisää hyvinvointia lapsille	48
VANHEMPAINILTOJEN KEHITTÄMINEN	53
Vanhempien toiveiden mukainen vanhempainilta tilaisuutena	54
Vanhempainiltojen sisältö	55
Vanhempainiltojen osallistujat.....	60

Vanhempainiltojen tarkoitus ja luonne	63
Vanhempainiltojen paikka.....	66
Yhteenveto: Mitä tulee huomioida, kun tavoitellaan onnistunutta vanhempainiltaa?	68
Vanhempainiltojen järjestäminen huomioon ottaen vanhempien toiveet.....	70
Vanhempainiltojen lukumäärä & kesto	71
Vanhempainiltojen suunnittelu	74
Tiedottaminen vanhempainilloista	76
Yhteenveto: Miten hyvä vanhempainilta tulisi järjestää?	78
POHDINTA	79
Lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa näkyy vanhempien silmissä vastuunjakona ja konkreettisina toimina	79
Vanhempainiltojen kehittäminen vanhempien toiveita vastaaviksi	84
Tutkimuksen luotettavuus.....	87
Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset.....	90
LÄHTEET.....	93

JOHDANTO

Kodin ja koulun yhteistyö on fraasi, jonka olen viime aikoina toistuvasti kuullut jo työelämässä olevien opettajaystävieni suusta. Usein kyseinen fraasi on saanut jälkeensä ryöpsähdyksen erilaisista negatiivissävytteisistä asioista sekä paljon pohdintaa siitä, miten yhteistyö tulisi järjestää siten, että mahdollisimman moni vanhempi innostuisi tulemaan esimerkiksi vanhempainiltoihin. Nämä korviini kantautuneet puheet kodin ja koulun yhteistyöstä saivat minut havahtumaan siihen, että olen pian itsekkin siirtymässä työelämään luokanopettajan tehtäviin, ja työkalupakissani ei kenties olekaan riittävästi keinoja monipuolisen kodin ja koulun yhteistyön muodostamiseen. Luokanopettajakoulutuksessa kyllä mainitaan kodin ja koulun yhteistyö kurssista toiseen, mutta konkreettisia keinoja tai toimivia toimintatapoja ei ole juurikaan esitetty. Puhumattakaan, että opintoihin sisältyisi kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvien elementtien harjoittelua käytännössä. Koinkin tarpeelliseksi lähteä selvittämään, millainen kodin ja koulun yhteistyö olisi peruskouluikäisten lasten vanhempien mielestä toimivaa.

Kodin ja koulun yhteistyötä on tutkittu melko paljon sekä kotimaassa että ulkomailla. Kodin ja koulun väliselle yhteistyölle onkin löydetty paljon positiivisia merkityksiä. Yhteistyön on todettu esimerkiksi parantavan koulun ilmapiiriä, luovan yhteisöllisyyttä perheiden välille sekä vaikuttavan positiivisesti lasten yleiseen elämänlaatuun (Epstein 2002; McElderry & Cheng 2014; Siniharju 2003; Palonen & Kalkkinen 2007). Vaikka kodin ja koulun yhteistyölle on löydetty paljon perusteltuja positiivisia merkityksiä, aiemmat tutkimukset (mm. Siniharju 2003; Christenson 2004; Metso 2004) ovat pitkälti keskittyneet yhteistyössä koettujen haasteiden esiin nostamiseen. Kodin ja koulun yhteistyö on koettu usein haastavaksi järjestää ja sen on koettu keskittyvän erityisesti erinäisten lasten koulunkäyntiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseen (Christenson 2004, 87–89; Metso 2004, 126–129). Kodin ja koulun yhteistyön yhdeksi haasteeksi on koettu myös vanhempien kokemaa irrallisuutta kouluarjesta (Metso 2004, 115–116). Tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin kääntää näkökulma ratkaisukeskeiseksi ja selvittää, miten vanhemmat toivoisivat yhteistyötä kehitettävän. Selvittämällä vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyön järjestämiselle voidaan mahdollisesti myös löytää keinoja siihen, miten vanhempien kokemaa irrallisuutta (Metso 2004, 115–116) voitaisiin lieventää sekä lisätä yhteistyön positiivisia merkityksiä entisestäänkin.

Kodin ja koulun yhteistyön pitäisi perustua vanhempien ja opettajien avoimelle vuorovaikutukselle, keskinäiselle kunnioitukselle sekä yhteisistä pelisäännöistä sopimiselle ja niistä kiinnipitämiselle (Lämsä 2013, 53–55). Erilaiset perheet voivat tehdä opettajan näkökulmasta katsottuna kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön luomisen haastavaksi. Aivan kuten luokkaryhmätkään, eivät myöskään vanhemmat muodosta homogeenistä ryhmää ja vanhemmilla voi olla keskenään hyvinkin erilaisia mielipiteitä ja asenteita (Gascoigne 2014). Vanhempien toiveet yhteistyöstä ja käytetyistä yhteistyöstrategioista voivatkin vaihdella paljon eri perheiden kesken. Olisikin ensiarvoisen tärkeää löytää sellaisia yhteistyön muotoja, jotka mahdollisimman monet vanhemmat kokisivat omakseen, ja joiden avulla olisi mahdollista tukea lasten kasvua ja kehitystä parhaalla mahdollisella tavalla.

Kodin ja koulun yhteistyö on tärkeää lasten hyvinvoinnin tukemisessa

Kodin ja koulun yhteistyön yhteyttä lapsen koulumenestykseen on tutkittu suhteellisen paljon. Vaikka vanhempien osallistumisen lasten koulutyön tukemiseen on tutkittu parantavan lasten koulumenestystä ja mahdollisesti kohentavan jopa heidän yleistä elämänlaatuaan (Epstein 2002; McElderry & Cheng 2014; Siniharju 2003), kaikki aihetta käsittelevät tutkimukset eivät kuitenkaan ole olleet täysin yksimielisiä. Esimerkiksi Hartasin (2015) tutkimuksessa ei kodin ja koulun yhteistyöllä havaittu olevan selkeää yhteyttä oppilaiden parempiin oppimistuloksiin. Kodin ja koulun yhteistyön hyötyjen on myös tutkittu kohdistuvan etenkin hyvän sosioekonomisen aseman omaaviin perheisiin (McElderry & Cheng 2014).

Kotien ja ympäröivän yhteisön on todettu vaikuttavan myös kouluhyvinvointiin merkittävästi (Konu 2002, 35–36). Lapsen hyvinvointi koulussa tarkoittaa Konun (2002) mukaan koulun hyvinvoinnin tarkastelua kokonaisvaltaisesti. Kasvatus sekä opetus, oppimistulokset ja hyvinvointi ovat yhteydessä toisiinsa. Hyvinvointi jakaantuu koulun olosuhteisiin, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin, sosiaalisiin suhteisiin ja terveydentilaan. (Konu 2002, 35–36.) Tämä Konun (2002) kehitlemä kouluhyvinvointimalli pohjautuu Allardtin (1976) sosiologiseen teoriaan, jossa kouluhyvinvoinnin käsite on jaettu kolmeen osa-alueeseen: *koulun olosuhteisiin (having)*, *sosiaalisiin suhteisiin (loving)* ja *itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin (being)*. Konu on lisännyt vielä neljännen ulottuvuuden, *terveydentilan (health)*. (Konu 2002, 43; Allardt 1976.) *Koulun sosiaaliset suhteet* -osa-alue pitää sisällään sosiaalisen opiskeluympäristön, opettaja–oppilassuhteen,

suhteet koulutovereihin, ryhmädynamiikan, kiusaamisen, koulun ilmapiirin sekä tämän tutkimuksen keskiössä olevan kodin ja koulun välisen yhteistyön (Konu 2002, 44–45). Onkin tärkeää pystyä luomaan kodin ja koulun välille toimiva yhteistyö oppilaiden kouluhyvinvoinnin vuoksi.

Kodin ja koulun yhteistyö vahvistaa yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta tukien sitä kautta oppilaiden ja koulun henkilöstön hyvinvointia sekä terveyttä (Rimpelä, Kuusela, Rigoff, Saaristo & Wiss 2008, 37). Kodin ja koulun yhteistyö ei siis ainoastaan ole hyväksi oppilaiden hyvinvoinnille, vaan se auttaa myös opettajan jaksamista koulussa (Rimpelä, ym. 2008, 37; Epstein 2002, 7; Palonen & Kalkkinen 2007, 40; Savolainen 2001, 56–61). Luokan tasolla kodin ja koulun yhteistyö tutustuttaa vanhemmat opettajaan sekä toisiin vanhempiin ja oppilaisiin. Koulun henkilökunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että yhteistyön yleiset periaatteet toteutuvat tasavertaisesti koko kouluyhteisössä. (Rimpelä, ym. 2008, 37). Opettajan tulisiikin työssään varmistaa, että kodin ja koulun yhteistyö toteutuu. Tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin selvittää, miten vanhemmat haluaisivat toimivan yhteistyön rakennettavan kodin ja koulun välille.

Kodin ja koulun yhteistyötä on pyritty turvaamaan erinäisten lakien, asetuksien ja säädöksien avulla. Kodin ja koulun yhteistyötä ohjaavat paikalliset ja valtakunnalliset päätökset, jotka osaltaan ovat muodostamassa koulun toimintaa viitoittavan kokonaisuuden. Näissä kodin ja koulun yhteistyötä koskevissa lainsäädännöissä ja muissa normiteuissa teksteissä puhe keskittyy yhteisiin arvoihin, koulun kasvatustoiminnan tukemiseen ja huoltajille kuuluviin oikeuksiin (Orell & Pihlaja 2018, 154). Perusopetuslain (1998/628) kolmannen pykälän mukaan koulun tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetusasetuksen (1998/852) yhdeksännen pykälä velvoittaa koulun tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista. Lukuvuosisuunnitelma pitää muun muassa sisällään suunnitelman työajoista ja muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Valtioneuvoston asetuksessa perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntilaajasta (2001/1435) määritellään, että opetus ja kasvatustulee järjestää kotien ja huoltajien kanssa yhteistyössä. Yhteistyön tuloksena jokaisen oppilaan tulee saada opetusta, ohjausta ja tukea oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaisesti. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (POPS 2014) on kirjattu huomautus siitä, että on tärkeää mahdollistaa myös huoltajien osallistuminen opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun. Huoltajien osallistuminen suunnittelutyöhön kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön

osalta on pidetty erityisen tärkeänä. (POPS 2014, 10.) Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan kodin ja koulun yhteistyötä perusopetuksen osalta. Onkin mielenkiintoista selvittää, miten opettajat ja vanhemmat kokevat kodin ja koulun yhteistyön käytännössä ja minkälaisia toiveita tai kehitysehdotuksia yhteistyölle annetaan.

Oppimistavoitteiden toteutumisen varmistamisen lisäksi koulun tulee omalta osaltaan turvata ja edistää oppilaiden hyvinvointia (Lastensuojelulaki L417/2007, 12 §). Perusopetuksen oppilashuolto on yksi keskeisistä kunnallisista toimintamuodoista, joilla pyritään edistämään oppilaiden hyvinvointia sekä terveyttä. Oppilashuollolla tarkoitetaan Säävälän (2012, 18) mukaan kaikkia niitä koulun toimintoja, joiden päämääränä on turvata oppilaiden hyvinvointia, eli käytännössä sillä tarkoitetaan kouluterveydenhuoltoa, kuraattorin ja psykologin palveluita, erityisopetusta ja ylipäätään kaikkia koulun keinoja huolehtia niin fyysisen kouluympäristön turvallisuudesta kuin siellä toimivien ihmisten hyvinvoinnista. Oppilashuollon onnistumisen kannalta yksi keskeisistä elementeistä on yhteistyö kodin ja koulun välillä (Säävälä 2012, 24). Tämän vuoksi onkin tärkeää miettiä, miten kodin ja koulun yhteistyö saadaan palvelemaan mahdollisimman hyvin lasten hyvinvoinnin tukemista. Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena onkin kartoittaa, miten vanhemmat haluaisivat olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa.

Vastuun jakautuminen kodin ja koulun yhteistyössä

Kodin ja koulun yhteistyön muotona kasvatuskumppanuutta on tarkasteltu paljon etenkin varhaiskasvatuksen kirjallisuudessa ja tutkimuksessa, mutta mitä luultavammin tutkimustuloksia voidaan soveltaa myös keskusteluun peruskouluissa tapahtuvasta kasvatuskumppanuudesta (mm. Kekkonen 2012). Lämsän (2013) mukaan kasvatuskumppanuus voidaan ymmärtää toimintamalliksi, jossa vanhemmat ja kasvatuksen ammattilaiset, kuten esimerkiksi luokanopettajat, nähdään tasavertaisina, mutta erilaisina lasten kasvun tukijoina ja tuntijoina. Kumppanuuden ja yhteistyön tulisi perustua vastavuoroiselle kuuntelulle, toisen ajatuksille tilan antamiselle, keskinäiselle kunnioitukselle sekä yhteisistä pelisäännöistä sopimiselle ja niistä kiinnipitämiselle. (Lämsä 2013, 53–55.)

Kekkosen (2012) mukaan kasvatuskumppanuutta voidaan tarkastella sen erilaisen tehtävien näkökulmasta, joita ovat esimerkiksi kasvatuskumppanuus yhteistyöprosessina, kasvatuskumppanuus suhteita luovana kommunikaationa sekä kasvatuskumppanuus tasavertaisuutena. Kasvatuskumppanuuden päämääränä tulisi olla lapsen kasvun ja kehi-

tyksen tukeminen parhaalla mahdollisella tavalla yhteistyössä lapsen elämässä vaikuttavien tahojen kanssa (Rimpelä 2013, 27–32). Lämsän (2013) mukaan jako kasvatuskumppanuudessa menee siten, että vanhemmat ovat vastuussa kotona tapahtuvasta kasvatuksesta ja koulu puolestaan on vastuussa oppilaan koulussa viettämästä ajasta tukemalla muun muassa lapsen oppilaaksi sekä kouluyhteisön jäseneksi kasvamista (Lämsä 2013, 53–55). Tässä tutkimuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan ensisijaisesti kodin ja koulun muodostamaa kumppanuutta lapsen kehityksen ja kasvun tukemisessa.

Kasvatuskumppanuus voi olla opettajan näkökulmasta hyvinkin erilaista eri perheiden kanssa (Vasalampi 2008, 38). Aivan kuten luokkaryhmätkään, eivät myöskään vanhemmat muodosta homogeenistä ryhmää. Vanhemmilla voi olla keskenään hyvinkin eroavia mielipiteitä ja asenteita. (Gascoigne 2014.) Vanhemmuuden on myös katsottu muuttuneen vaativammaksi 2010-luvulle tultaessa muun muassa median suuremman roolin vuoksi päivittäisessä elämässämme (Rimpelä 2013, 17). Nämä tulisivat mitä luultavammin ottaa huomioon myös kodin ja koulun välisen yhteistyön rakentamisessa. Siksi tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin kartoittaa, millaisia kehitysehdotuksia vanhemmat esittävät kodin ja koulun yhteistyölle. Lisäksi tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vanhemmat näkevät vastuun jakautumisen kodin ja koulun yhteistyössä etenkin oppilaiden hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta.

Muun muassa Metso (2004) on tutkinut kodin ja koulun vuorovaikutusta koulun näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan koulun näkökulmasta toiveeksi vanhemmille esitettiin, että vanhemmat olisivat kiinnostuneita lapsiensa koulunkäynnistä, kantaisivat vastuuta sekä olisivat yhteistyöhaluisia- ja kykyisiä taustatukijoita lastensa koulutyölle (Metso 2004, 79–82). Koulun näkökulmasta koti näyttäytyi myös paikkana, jonne koulu lähettää tiedotteita sekä tahona, jonka kanssa koulu vaihtaa tarvittaessa informaatiota. (Metso 2004, 86). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vanhemmat puolestaan näkevät kodin ja koulun vuorovaikutuksen kodin ja koulun yhteistyössä esimerkiksi lasten hyvinvoinnin tukemisessa.

Kodin ja koulun yhteistyön rakentaminen tärkeää jo lapsen koulutien alkumetreillä

Kouluun siirtyminen tuo usealle lapselle suuria muutoksia, kun lapsen kasvuympäristö vaihtuu esikoulusta kouluun. Kasvuympäristön muutoksen lisäksi myös toimintakulttuuri muuttuu, kun lapsen rooli vaihtuu esikoululaisesta koululaiseksi. Tämä voi olla lapselle

suuri muutos- ja sopeutumisprosessi ja siksi olisikin tärkeää, että vanhemmat ja opettajat olisivat heti alusta alkaen tukemassa lasta hänen siirtymässään koulumaailmaan. (Kari-
koski & Tillikka, 2011.)

Kodin ja koulun yhteistyön solmimisessa ensivaikutelma on usein tärkeä. Vuoro-
vaikutuksen muodostuminen oppilaan huoltajien kanssa alkaakin usein jo kouluun ilmoit-
tautumisen yhteydessä. Lapsen koulun aloitus on usein koko perheelle iso asia ja esimer-
kiksi kouluun ilmoittautuminen ja siihen liittyvät materiaalit ja kirjeet ovat ensimmäisiä
kosketuspintoja koulumaailmaan. Näiden ensimmäisten vuorovaikutustilanteiden tulisi-
kin olla luonteeltaan mahdollisimman positiivisia ja luottamusta herättäviä, jotta yhteis-
työ saa heti hyvän kasvualustan. (Karhuniemi 2013, 73.) Yhteistyön saattaminen positiivisille ja luottavaisille urille on tärkeää myös sen vuoksi, että konfliktien synnyttyä kodin ja koulun välille voi niitä olla vaikea ratkaista (Lasater 2016).

Karhuniemen (2013) mukaan syksyn kaksi ensimmäistä kouluviikkoa ovat niin sanottua herkkyyss aikaa, jolloin olisi oivallista panostaa yhteistyön rakentamiseen. Yhteistyön ajatellaan olevan hedelmällistä kouluvuoden alussa, koska huoltajat pohtivat silloin koulunkäynnin alkamiseen ja oman lapsensa oppimiseen liittyviä asioita. Tämän vuoksi heidän houkuttelemisensa yhteistyöhön onnistuu helpoiten kouluvuoden alkaessa. Olisi myös kannattavaa edistää huoltajien keskinäisen vuorovaikutussuhteen muodostumista jo heti kouluvuoden alussa. (Karhuniemi 2013, 73–74.)

Rimpelän, ym. (2008, 124) mukaan alakouluikäisten lasten vanhemmat ovat aktiivisempia osallistumaan koulun tapahtumien, kuten esimerkiksi teemapäivien ja koulun juhlien, järjestämiseen. Alakouluikäisten lasten vanhempien on myös todettu useammin osallistuvan lastensa koulutyöhön (Hornby & Lafaele 2011, 42–43).

Metson mukaan yläkouluun siirryttäessä koulu ottaa etäisyyttä vanhempiin muun muassa siten, että yhteydenpito kodin ja koulun välillä vähenee ja koulu jää vanhemmille etäisemmäksi (Metso 2004, 112). Lasten on myös todettu vanhempana olevan vähemmän myönteisiä ajatukselle, että oma vanhempi olisi tiivistä yhteydessä kouluun (Hornby & Lafaele 2011). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sekä ala- että yläkouluikäisten oppilaiden vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi.

Vanhempainillat suosittu tapa järjestää kodin ja koulun yhteistyötä

Kodin ja koulun yhteistyötä voidaan järjestää monella eri tavalla sekä yhteisö- että yksilötasolla. Yhteisötason yhteistyöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi vanhempainiltoja, koulun juhlia, retkiä ja muita mahdollisia ryhmätapaamisia. Yksilötason yhteistyö voi puolestaan pitää sisällään yksittäisen oppilaan vanhempien ja opettajan tapaamisia. (Opetushallitus & Suomen Vanhempainliitto 2007, 13–14.) Metson (2004, 118) mukaan kodin ja koulun yhteistyö määrittyy vanhempien puheessa usein vanhempainilloiksi tai koulusta kotiin tulevaksi informaatioksi. Kodin ja koulun yhteistyö siis näyttäytyy useimmiten vanhemmille tiedottamisena, kun dialogi ja avoin vuorovaikutus tahojen välillä uupuu (Metso 2004, 132). Tässä tutkimuksessa huomio kohdistuu etenkin yhteisötasolle kuuluvien vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvien toiveiden tarkasteluun vanhempien näkökulmasta sekä kohdistamalla huomio siihen, miten vanhemmat haluaisivat tulla mukaan tukemaan lasten hyvinvointia kouluissa.

Vaikka vanhempainillat ovatkin melko yleinen tapa järjestää kodin ja koulun yhteistyötä käytännössä, kehitettävää on yhä. Lehtolaisen (2008) mukaan vanhempainillat koettiin niin opettajien kuin vanhempien mielestä ajoittain turhauttavina. Etenkin vuorovaikutuksen vähyys koettiin osanottajajoukoltaan suurissa vanhempainilloissa puutteeksi, mutta pienemmän joukon vanhempainilloissa vuorovaikutustilaisuuksia oli enemmän ja keskusteluja kuvailtiin hedelmällisemmiksi. (Lehtolainen 2008, 293.) Bakerin ym. (2016) mukaan koulun tapahtumien järjestämisessä tulisi kiinnittää huomiota myös vanhempien mahdollisiin aikatauluhaasteisiin esimerkiksi viikonpäivän valinnan, tapahtuman alkamisajankohdan avulla sekä tarjoamalla mahdollisuus ruokailuun (Baker, Wise, Kelley & Skiba 2016, 173–174). Onkin tärkeää selvittää, miten vanhempainilloista saataisiin ennistä toimivampia vanhempien näkökulmasta. Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena onkin selvittää vanhempien toiveita koskien vanhempainiltojen kehittämistä.

Muut yhteistyöstrategiat kodin ja koulun yhteistyössä

Yhteistyöstrategioilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kaikkia niitä keinoja, joiden avulla koti ja koulu pitää yhteyttä toisiinsa. Ne voivat olla niin kasvokkain tapahtuvia vuorovaikutustilanteita, kuten esimerkiksi vanhempainiltoja, vanhempainvartteja tai jonkinlaisia teemailtoja. Yhteistyöstrategiat pitävät sisällään myös jonkin välineen kautta kulkevan

yhteydenoton ja tiedonkulun, kuten esimerkiksi reissuvihot, Wilma-viestit tai luokan ja koulun blogin.

On todettu, että opettajat odottavat kodin ja koulun yhteistyöltä useimmiten vanhempien ja opettajan tutustumista toisiinsa sekä oman luokan asioista tiedottamista (Siniharju 2003, 95). On myös havaittu, että vanhempien odotetaan antavan tukea koulun toiminnalle sekä halukkuutta osallistua esimerkiksi koulun järjestämiin tapahtumiin (Metso 2004, 81). Christensonin (2004) mukaan koulun puolestaan tulisi osoittaa, että vanhemmat ovat tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyössä. Tärkeää olisi myös löytää yhteiset tavoitteet ja päämäärät yhteistyölle, jotta koti ja koulu voisi toimia tehokkaasti yhdessä, mahdollisista eriävistä mielipiteistä huolimatta. Tärkeää olisi myös luoda ilmapiiri, joka muodostuu luottamuksesta, toimivasta kommunikaatiosta sekä yhteistä halusta löytää ratkaisut mahdollisiin ongelmatilanteisiin. (Christenson 2004, 95.)

Karhuniemi (2013) on listannut kodin ja koulun yhteistyössä paljon hyödynnettyjä yhteistyöstrategioita. Osa yhteistyöstrategioista perustuu kasvokkain tapahtuvalle vuorovaikutukselle, näistä esimerkkeinä voidaan vanhempainiltojen lisäksi avoimien ovien päiviä sekä esimerkiksi vanhempainvartteja. Osa yhteistyöstrategioista puolestaan on erilaisten viestimien kautta tapahtuvaa informaation vaihtoa, kuten esimerkiksi sähköisten välineiden kautta tapahtuva viestittely (Wilma, Helmi), sähköpostit, koulun internetsivut sekä puhelimella toteutettu yhteydenpito. Edellä mainittujen lisäksi monessa koulussa on mahdollista osallistua erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin tai vaihtoehtoisesti osallistua erilaisiin vanhemmille suunnattujen yhdistysten toimintaan. Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena on perehtyä yhteistyöstrategioista lähemmin vanhempainiltoihin ja selvittää vanhempien toiveita niiden kehittämiseen.

Tiedottaminen esimerkiksi kouluajan tapahtumista, kokemuksista ja niihin liittyvistä tunteista avaa kodille mahdollisuuden päästä osalliseksi niihin tilanteisiin lapsen elämässä, jossa he eivät itse ole olleet läsnä (Lämsä 2013, 54). Kuitenkin Metson (2004, 118) mukaan koulusta kotiin lähetetyt viestit pitivät useimmiten sisällään tietoa koulun työ- ja loma-ajoista, tulevista tapahtumista, koulumenestyksestä tai poissaoloista. Konkreettiset oppimiseen tai opetukseen liittyvät viestit loistivat usein poissaolollaan. (Metso 2004, 118.) Baker, ym. (2016) nostivat omassa tutkimuksessaan esiin vanhempien huolen siitä, että koulusta tulee usein viestiä vasta, kun oppilailla on ongelmia koulunkäynnissä. (Baker, ym. 2016, 170). Tämä on ongelmallista esimerkiksi siksi, että vanhemmat voivat helposti tuntea syyllisyyttä, mikäli heidän lapsellaan on haasteita koulunkäynnissä. He alkavat epäillä omaa vanhemmuuttaan ja sitä, ovatko he antaneet lapselleen riittävästi

tukea. (Gascoigne 2014.) Olisikin tärkeää, että koulun taholta kiinnitettäisiin enemmän huomiota positiivisen tiedottamisen vahvistamiseen, jotta vanhemmat saisivat todentuntuisemman kuvan lastensa kouluarjesta. Sen sijaan, että koteihin kulkeutuvat viestit sisältäisivät vain tietoja unohduksista, poissaoloista tai tekemättömistä tehtävistä, olisi tärkeää muistaa kertoa myös se, missä oppilas on onnistunut tai mitä hän on oppinut. Viestinnällä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa informaation vaihtoa.

Vanhempien sitouttaminen yhteistyöhön koulun kanssa tulisi olla keskiössä yhteistyön muodostamisessa

Siniharju (2003) on tutkinut opettajien näkökulmasta katsottuna kodin ja koulun yhteistyön esteitä. Opettajat kokivat esteiksi muun muassa vanhempien passiivisuuden tai negatiivisen asenteen sekä sen, että kodin ja koulun yhteistyötä voi joutua tekemään ilman palkkaa (Siniharju 2003, 106–108). Aiemmissa kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevissä tutkimuksissa on myös havaittu, että vanhempien osoittama kiinnostus kohdistuu usein omaan lapseen koulun toiminnan sijasta (Siniharju 2003; Metso 2004; Orell & Pihlaja 2018). Kodin ja koulun yhteistyön yhdeksi haasteeksi on koettu myös vanhempien kokemaa irrallisuutta kouluarjesta (Metso 2004, 115–116). Vanhemmilta ja opettajilta kysyttäessä haasteeksi kodin ja koulun yhteistyölle koettiin muun muassa ajan puute ja haasteet aikataulujen kanssa sekä puutteet tiedotuksessa. Lisäksi vanhemmat, joilla oli useampi lapsi, ilmoittivat yhdeksi koulun järjestämiin tapahtumiin osallistumisen esteeksi haasteet lastenhoidon järjestämisessä. (Williams & Sanchez 2011; Baker, ym. 2016.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on etsiä ratkaisukeskeisesti vanhempien mielestä hyviä keinoja yhteistyön muodostamiseen.

Williamsin ja Sanchezin (2011) tutkimuksessa vanhemmat ja koulun henkilökunta nimesivät esteitä kodin ja koulun yhteistyön toteutumiselle, joita olivat: ajan puute (*time poverty*), saavutettavuusongelmat (*lack of access*), taloudellisten resurssien puute (*lack of financial resources*) sekä tiedon puutteellisuus (*lack of awareness*) (Williams & Sanchez 2011, 62–66). Bakerin, ym (2016) tutkimuksessa selvitettiin, millaisia ratkaisukeinoja vanhemmat ja koulunhenkilökunta esittivät mahdollisille kodin ja koulun yhteistyön esteille. Vanhemmat toivoivat, että heille tarjottaisiin enemmän mahdollisuuksia osallistua koulun toimintaan sekä koulun erilaisiin tapahtumiin muun muassa parantamalla vuorovaikutusta, toivottamalla vanhemmat tervetulleeksi kouluun, lisäämällä vii-

konloppuisin järjestettäviä kodin ja koulun yhteisiä tapahtumia sekä tarjoamalla lastenhoitoa sekä ruokailumahdollisuuksia tapahtumien ajaksi. Vanhemmat toivoivat myös, että koulu huomioisi paremmin tapahtumien aikatauluissa ne vanhemmat, jotka käyvät vuorotöissä. (Baker, ym. 2016, 169–170.)

Vaikka kansainvälisten tutkimusten (mm, Williams & Sanchez 2011; Baker, ym. 2016; Hornby & Lafaele 2011; Waanders, Mendez & Downer 2007) tutkimustulokset eivät ole suoraan sovellettavissa suomalaiseen yhteiskuntaan ja koulujärjestelmään, antavat ne kuitenkin osviittaa siitä, minkälaisia haasteita kodin ja koulun yhteistyölle on esitetty ja miten näitä haasteita olisi mahdollista purkaa.

Vanhempien barometri 2018

Tässä tutkimuksessa käsiteltävä aineisto on osa Suomen Vanhempainliiton ja Förbundet Hem och Skola i Finland:in yhdessä teettämää Vanhempien barometri 2018 -aineistoa. Vanhempien barometri 2018 -raportin mukaan suuri osa kyselyyn vastanneista vanhemmista oli tyytyväisiä kodin ja koulun yhteistyöhön. Tärkeäksi kodin ja koulun välisen yhteistyön koki lähes 90 prosenttia vastaajista. Raportin mukaan käytetyistä yhteistyöstrategioista esimerkiksi viestintään oli suuri osa kyselyyn vastanneista vanhemmista tyytyväisiä. Vastaajista noin 70 prosenttia kertoi saavansa riittävästi tietoa lapsensa koulunkäynnistä ja hieman yli 80 prosenttia vastaajista kertoi saavansa positiivista palautetta lapsestaan. Raportista ilmenee myös, että kyselyyn vastanneista vanhemmista valtaosa kertoi luottavansa lapsensa kouluun ja opettajiin. (Mertaniemi 2018, 29.) Tulevana opettajana mielestäni onkin tärkeää selvittää, minkälaiset asiat vanhemmat kokevat onnistuneiksi kodin ja koulun yhteistyössä sekä mitkä tekijät kaipaisivat vielä kehittämistä osakseen.

TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaista yhteistyötä peruskouluikäisten oppilaiden vanhemmat toivoisivat kodin ja koulun välillä olevan ja miten he toivoisivat toimivaa yhteistyötä rakennettavan. Kotien ja ympäröivän yhteisön on todettu vaikuttavan myös lasten kouluhyvinvointiin merkittävästi (Konu 2002, 35–36). Yhteistyön on myös havaittu parantavan muun muassa ilmapiiriä koulussa, yhdistävän perheitä toisiinsa yhteisöllisyyden lisääntyessä sekä helpottavan opettajien työtä (Epstein 2002, 7; Palonen & Kalkkinen 2007, 40; Savolainen 2001, 56–61). Kodin ja koulun yhteistyön on havaittu myös vähentävän oppilaiden käytöshäiriöitä (Sheldon & Epstein 2002, 22). Tämän vuoksi ensimmäisenä pääkysymyksenä tutkimukselleni onkin:

Miten vanhemmat haluaisivat olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa?

Kenen vastuulla lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa on vanhempien mielestä?

Millaisia konkreettisia ehdotuksia vanhemmat esittävät lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa?

Ensimmäisen alakysymyksen avulla pyrin selvittämään, miten vanhemmat kokevat vastuun jakautumisen lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa. Aiempien tutkimusten perusteella vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa jakautuisi suhteellisen tasaisesti kodin ja koulun välille kasvatuskumppanuus-käsitteen mukaisesti. Esimerkiksi Lämsän (2013) mukaan jako kasvatuskumppanuudessa menee siten, että vanhemmat ovat vastuussa kotona tapahtuvasta kasvatuksesta ja koulu puolestaan on vastuussa oppilaan koulussa viettäjästä ajasta tukemalla muun muassa lapsen kasvua oppilaaksi sekä koulu-yhteisön jäseneksi (Lämsä 2013, 53–55). Toinen alakysymys puolestaan pyrkii selvittämään, miten vanhemmat haluaisivat konkreettisesti osallistua lasten hyvinvoinnin tukemiseen.

Metson (2004, 118) mukaan kodin ja koulun yhteistyö määrittyy vanhempien puheessa usein vanhempainilloiksi tai koulusta kotiin tulevaksi informaatioksi. Vanhempainiloja pidetään yhtenä yleisimmistä tavoista järjestää kodin ja koulun välistä yhteistyötä yhteisötasolla (Mertaniemi 2018, 34). Kuitenkin kodin ja koulun yhteistyön yhdeksi haasteeksi on koettu esimerkiksi vanhempien kokema irrallisuus kouluarjesta (Metso 2004,

115–116). Tämän vuoksi valitsinkin tutkimukseni toiseksi pääkysymykseksi vanhempainiltoja koskevan kysymyksen, jotta voitaisiin selvittää, minkälaisiin vanhempainiltoihin vanhemmat mieluiten tulisivat:

Miten vanhemmat haluaisivat kehittää vanhempainiltoja?

Millainen vanhempainilta palvelisi suurinta osaa vanhemmista?

Millaisia muita toiveita vanhempainilloille esitettiin?

Vanhemmilta ja opettajilta kysyttäessä haasteeksi kodin ja koulun yhteistyölle koettiin muun muassa ajan puute ja haasteet aikataulujen kanssa sekä puutteet tiedotuksessa (Williams & Sanchez 2011; Baker, ym. 2016). Ensimmäisen alakysymyksen avulla tarkoituksena onkin selvittää, minkälainen vanhempainilta ottaisi mahdollisimman hyvin huomioon enemmistön vanhemmista. Toisen alakysymyksen on tarkoitus selvittää, miten voitaisiin ottaa huomioon myös ne vanhemmat, joiden toiveet eroavat enemmistön toiveista. Yhteistyö voi nimittäin olla hyvinkin erilaista eri perheiden kanssa opettajan näkökulmasta katsottuna (Vasalampi 2008, 38). Aivan kuten luokkaryhmätkään, eivät myöskään vanhemmat muodosta homogeenistä ryhmää ja vanhemmilla voi olla keskenään hyvinkin eroavia mielipiteitä ja asenteita. (Gascoigne 2014).

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Aineiston esittely

Suomen Vanhempainliitto ja Förbundet Hem och Skola i Finland toteuttivat Vanhempien Barometri -kyselyn ensimmäistä kertaa yhdessä vuonna 2018. Sähköinen kysely toteutettiin Webropol-kyselytyökalulla ja kysely oli avoinna vastaajille 17.4.–21.5.2018. Kyselystä tiedotettiin kummankin järjestön paikallisten vanhempainyhdistysten kautta. Tämän lisäksi Opetushallitus lähetti tiedon kyselystä kaikille Suomen peruskoulujen rehtoreille, joilta pyydettiin apua tiedon välittämisessä omien koulujensa vanhemmille. Vastaajia kyselyyn saatiin 9842. Vanhempien Barometri 2018 sisälsi yhteensä 51 kysymystä. Kysymykset koskivat teemoiltaan lapsen hyvinvointia, koulunkäyntiä, uutta opetussuunnitelmaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä. Kysely sisälsi niin monivalintakysymyksiä kuin avoimia kysymyksiäkin. (Mertaniemi 2018, 2.)

Kysely tavoitti laajasti peruskouluikäisten oppilaiden vanhempia koko Suomen alueelta. Tässä tutkimuksessa vanhemmalla tarkoitetaan oppilaan virallista huoltajaa sekä niitä oppilaan elämässä läheisesti toimivia henkilöitä, jotka ovat esimerkiksi uusioperheiden kautta läsnä tämän arkielämässä. Termin valintaan vaikutti kyselylomakkeen käyttämä sanavalinta. Vanhempien Barometri 2018 -kyselylomakkeessa puhutaan vanhemmista, jonka vuoksi myös tässä tutkimuksessa päädyttiin käyttämään termiä vanhempi sekaannuksen välttämiseksi. Tämän tutkimuksen puitteissa minun ei ollut mahdollista käydä läpi kaikkia avoimia kysymyksiä, joten rajasin aineistoa vastaajien osalta. Valitsin tutkimukseen suomen kielellä koulua käyvien lasten vanhemmat, koska ruotsinkielisten vastausten tulkitseminen olisi saattanut johtaa tulkintavirheisiin kielen ollessa itselleni huomattavasti suomea vieraampi. Näiden rajausten jälkeen tässä tutkimuksessa hyödynnettiin 7803 vanhemman vastauksia. Tähän tutkimukseen osallistuneista vastaajista (N=7803) naisia oli likipitään 88 prosenttia (n=6841), miehiä noin 12 prosenttia (n=948) ja muun sukupuoleisia alle 0,2 prosenttia (n=14). Vastaajat ilmoittivat kyselyssä myös, millä luokalla heidän lapsensa oli kyselyyn vastaamisen hetkellä. Luokka-astetietoja tarkastelemalla (TAULUKKO 1) voidaan havaita, että vastaajien vastausintoon ei vaikuttanut suuresti se, millä luokalla heidän lapsensa oli. Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka vastaajalla olisi useampi kouluikäinen lapsi, oli hänen mahdollista ilmoittaa vain yhden lapsen luokka-astetiedot.

VASTAAJIEN JAKAUTUMINEN LASTEN LUOKKA-ASTEEN MUKAAN

Lapsen luokka-aste	Vastaajien osuus prosentteina	Vastaajien määrä lukuina
1. luokka	12,23 %	n=950
2. luokka	12,1 %	n=940
3. luokka	11,71 %	n=910
4. luokka	11,87 %	n=922
5. luokka	12,3%	n=956
6. luokka	11,25%	n=874
7. luokka	11,6 %	n=901
8. luokka	9,12%	n=709
9. luokka	7,81%	n=607
10. luokka	0,01%	n=1

Taulukko 1: Vastaajien osuus määriteltynä heidän lastensa luokka-asteen mukaan

Kuitenkaan kaikki vastaajat (N=7803) eivät vastanneet kaikkiin kyselylomakkeen kohtiin, joten todellisuudessa tähän tutkimukseen osallistuneiden vanhempien määrä oli pienempi. Suomen kielellä koulua käyvien lasten vanhemmista 42,46 % (n=3313) vastasi lasten hyvinvoinnin tukemiseen liittyvään kysymykseen ja 28,5 % (n=2224) vastasi vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvään kysymykseen. Tämän tutkimuksen lopulliset aineistokokonaisuudet ovatkin tämän vuoksi keskenään erisuuruiset. Kysymyksen: *Miten haluat olla vanhempana mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa?* aineisto (N=3313) on suurempi kuin kysymyksen: *Miten koulun vanhempainiltoja voisi mielestäsi kehittää?* aineisto (N=2224).

Rajasin tämän tutkimuksen aineiston keskittyvän näihin kahteen avoimeen kysymykseen, koska kyselyyn vastanneet vanhemmat pystyivät näissä kysymyksissä kertomaan omin sanoin kehitysehdotuksiaan ja toiveitaan yhteistyön kehittämiseksi. Kysymykset valikoituivat myös aiempien tutkimusten herättämän kiinnostuksen vuoksi. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien osallistumisella lasten koulunkäynnin tukemiseen on yhteyttä lapsen parempaan koulumenestykseen sekä esimerkiksi hänen kokemaan kouluviihtyvyyteen (mm. Metso 2004; McElderry & Cheng 2014; Siniharju 2003). Metson mukaan vanhemmat kokevat helposti vierautta ja irrallisuutta kouluarjesta (Metso 2004, 115–116). Tärkeää olisikin selvittää, miten vanhemmat toivoisivat yhteistyön järjestettävän niin, että he tuntisivat kuuluvansa lastensa kouluarkeen.

Toiseksi avoimeksi kysymykseksi valitsin vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvän kysymyksen, koska halusin valita yhden konkreettisen esimerkin yleisesti käytetyistä yhteistyöstrategioista kodin ja koulun yhteistyössä. Vanhempainiltoja pidetään yhtenä yleisimmistä tavoista järjestää kodin ja koulun välistä yhteistyötä yhteisötasolla

(Mertaniemi 2018, 34). Vanhempainiltojen voidaankin katsoa toimivan hyvänä esimerkkinä kodin ja koulun konkreettisista yhteistyöstrategioista, ja siksi valitsin juuri vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvän avoimen kysymyksen käsiteltäväksi tässä tutkimuksessa.

Sain tutkimuksessa käsiteltävän aineiston järjestettynä siten, ettei saman henkilön vastauksia kyselylomakkeen eri kysymyksiin ollut mahdollista, mikä vaikeutti kokonaiskuvan muodostamista yhdestä vastaajasta. Tämän vuoksi päädyin ratkaisuun, jossa käsitelin tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena olevia kahta avointa kysymystä alkuun toisistaan irrallaan olevina aineistokokonaisuuksina. Tutkimuksen edetessä sain käsiini vielä saman aineiston eri tiedostomuodossa, missä aineisto oli järjestetty vastaajakohtaisesti. Tämä mahdollisti vastauksien tarkastelun suhteutettuna vastaajan taustatietoihin. Näin ollen pystyin selvittämään esimerkiksi vastaajan sukupuolen sekä tarkastelemaan, millä luokka-asteella hänen lapsensa kyselylomakkeen keräämisen aikaan opiskeli. Pääpaino tutkimuksessa on kuitenkin vanhempien esittämien toiveiden tarkastelussa kodin ja koulun yhteistyön rakentamiselle, minkä vuoksi taustatiedot toimivat lähinnä mielenkiintoisena lisätietona.

Filosofiset ja metodologiset lähtökohdat

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia toiveita peruskouluikäisten lasten vanhemmat esittävät kodin ja koulun yhteistyölle. Tutkimuksen luonteen sekä aineiston laadun vuoksi päädyin valitsemaan tutkimuksen metodologiseksi lähtökohdaksi fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen. Laineen (2015, 30–31) mukaan fenomenologia perustuu siihen, että jokainen yksilö kokee maailman omalla tavallaan ja antaa sille erilaisia merkityksiä. Kokemukset koostuvat olennaisesti merkityksistä ja ovat kontekstisidonnaisia (Laine 2015, 31). Fenomenologian lisäksi tutkimuksessa on mukana hermeneuttisia piirteitä. Hermeneutiikalla taas tarkoitetaan yksinkertaistetusti näiden kerrottujen kokemusten tulkintaa (Addison 1999, 148). Tutkimuksessa vanhempia pyydettiin esittämään toiveita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi perustuen heidän aiempiin kokemuksiinsa kodin ja koulun yhteistyöstä. Tutkimuksessani pyrin ymmärtämään vanhempien kertomien kokemusten ja esitettyjen toiveiden sisältämiä merkityksiä. Hermeneutiikkaa tarvitaan, kun halutaan ymmärtää kerrottujen kokemusten ja esitettyjen toiveiden merkityssisältöjä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 40).

Ymmärrykseen pyrkivässä tutkimuksessa tulee tutkijan olla tietoinen omasta tutkimukseen liittyvästä perspektiivistään, koska tutkijan oma esiymmärrys pyrkii helposti tulkitsemaan tutkittavien sanomaa omien lähtökohtiensa mukaisesti (Laine 2015, 36). Tulevana opettajana minun tuleekin olla tietoinen omasta näkökulmastani ja sen mahdollisesta vaikutuksesta tulkintoihini. Saatan tulkita vanhempien vastaukset eri tavalla tulevana opettajana kuin jos olisin vanhempana tulkitsemassa aineistoa. Tämän vuoksi pyrin aineistoa läpi käydessäni aktiivisesti kyseenalaistamaan tulkintojani ja varmistamaan mahdollisimman objektiivisen otteen aineiston analysointiin sekä tulkintaan. Etenkin laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkija onnistuu säilyttämään kriittisen ja reflektoivan asenteen koko tutkimuksen ajan, koska yksi tärkeä luotettavuuden kriteeri laadullisessa tutkimuksessa on tutkija itse (Eskola & Suoranta 1998, 211). Tutkimuksen luotettavuuteen vahvasti vaikuttava tekijä on tutkimuksen tarkka raportointi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232). Tarkka raportointi mahdollistaa lukijoille tutkimuksen arvioitavuuden, jolla puolestaan tarkoitetaan sitä, että lukijan on helppo seurata tutkijan tekemiä valintoja (Eskola & Suoranta 1998, 217). Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi olen liittänyt tutkimuksen tulosten esittelyn yhteyteen aineistokatkelmia, jotta lukija voi tarkastella alkuperäisiä vastauksia sekä arvioida tulkintojeni paikkansapitävyyttä. Vanhempien esittämiä toiveita ei ole muokattu, jonka vuoksi esimerkiksi kirjoitusvirheitä esiintyy sitaateissa verrattain paljon. Mikäli vastaajan vastauksessa on ymmärtämistä hankaloittavia kirjoitusvirheitä yksittäisissä sanoissa, olen merkinnyt hakasulkeisiin sanan oikeakielisen muodon.

Tutkimusta varten olen perehtynyt aihetta käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen, lisäksi olen aiemmissa opinnoissani sivunnut muun muassa kouluhyvinvointiin liittyviä elementtejä. Teoreettinen perehtyminen voikin osaltaan ohjata tiedostamatta aineistosta tekemiäni tulkintoja, mikäli en aktiivisesti pyri kriittisyyteen tulkintojen muodostamisessa. Esiymmärryksen tiedostamisen jälkeen alkaa matka kohti ymmärrystä hermeneuttisen kehän kautta. Niskasen (2008, 91) ja Laineen (2015, 38) mukaan hermeneuttiseen kehään astuessa on ehtinyt jo muodostua esiymmärrys tutkittavasta aiheesta. Ymmärtäminen etenee hermeneuttisessa kehässä eräänlaisena tutkijan vuoropuheluna aineiston kanssa (Tuomi & Saramäki 2018, 40; Laine 2015, 38). Vuoropuhelu aineiston ja omien tulkintojen kanssa on kehämäistä liikettä, jossa tutkijan tulisi jatkuvasti korjata ja syventää ymmärrystään (Laine 2015, 38). Tässä tutkimuksessa edestakainen liike hermeneuttisessa kehässä kulkee kolmen menetelmällisen vaiheen välillä, jotka ovat: aineiston alus-

tava ymmärtäminen, aineiston rakenteellinen analyysi sekä kokonaisuuden ymmärtäminen (Laine 2015, 50). Käsittelen analysointiin liittyviä menetelmällisiä vaiheita tarkemmin *aineiston analyysi* -luvussa.

Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen lisäksi päädyin soveltamaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissäni yhdysvaltalaiseen perinteeseen viittaavia analysointikeinoja (Tuomi & Sarajarvi 2018, 114). Yhdysvaltalainen perinne soveltuu tähän tutkimukseen fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen rinnalle, koska se täydentää hyvin aineiston rakenteellisessa analysoinnissa käytettäviä metodeja (Tuomi & Sarajarvi, 71–72). Metodien valintaan vaikutti aineiston laatu. Milesin ja Hubermanin (1994) mukaan laadullisen tutkimuksen analyysin tulisi lähteä liikkeelle vastauksien pelkistämisestä. Vastauksien pelkistämällä pyritään löytämään aineistosta tutkimuskysymyksiin vastaavat osat. Tässä tutkimuksessa tutkimusfokuksena ovat vanhempien toiveet toimivan kodin ja koulun yhteistyön rakentamisesta. Kun pelkistetyt ilmaukset on kirjattu ja luetteloitu ylös, yhdistetään keskenään samaa kuvaavat ilmaukset samaan luokkaan ja luokalle annetaan sisältöä kuvaava nimi. Tämän jälkeen analysointia jatketaan yhdistämällä samansisältöisiä alateemoja toisiinsa ja muodostamalla niistä yläteemoja. Yläteemoja yhdistelemällä puolestaan saadaan pääteemoja. Teemojen tarkoituksena on vastata tutkimukselle esitettyihin tutkimustehtäviin.

Vaiheet aineiston käsittelyssä ja analysoinnissa

Pyrin kuvaamaan tutkimuksen kulun mahdollisimman tarkasti ja luotettavasti, jotta lukijan on helppo pysyä mukana tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkimuksen etenemisen tarkalla kuvauksella pyrin osoittamaan lukijalle perustellen, miksi tutkimus eteni niin kuin eteni ja miten päädyin valittuihin ratkaisuihin kussakin tutkimuksen vaiheessa. Alla olevassa kuviossa 1 olen tiivistänyt tutkimuksen kulkua Lainetta (2015, 50) ja Milesia & Hubermania (1994) yhdistellen sekä mukaillen. Tutkimus eteni esiymmärryksen kriittisestä reflektoinnista, Vanhempien Barometri 2018 -aineistoon tutustumisen ja kokonaisuuden hahmottamisen kautta aineiston rakenteelliseen analyysiin ja lopulta päättyen tutkimustehtävää kuvaavien merkityskokonaisuuksien ja kokonaisrakenteen muodostamiseen.

- Esiymmärryksen kriittinen reflektointi ja näkökulman tiedostaminen
- Aineiston hankinta → Vanhempien Barometri 2018 -lomakkeesta tähän tutkimukseen soveltuvien kysymyksien valinta
- Aineistoon tutustuminen & pyrkimys kokonaisuuden hahmottamiseen
- Aineiston kuvaus: olennaisen esiin nostaminen aineistosta sekä tarvittaessa aineiston kuvaaminen luonnollisella kielellä ilmaisuja pelkistäen
- Aineiston rakenteellinen analyysi: ensin alateemojen luominen, jonka jälkeen ylateemojen muodostaminen
- Synteesi: merkityskokonaisuuksien tarkastelu ja kokonaisrakenteen luominen

KUVIO 1. Tutkimuksen kulku esitetty Lainetta (2015, 50) sekä Milesia & Hubermania (1994) mukaillen.

Aineiston alustava ymmärtäminen

Aineiston analyysi kokonaisuudessaan oli tämän tutkimuksen aikaa vievin ja työläin vaihe. Aineiston analysoinnissa korostui tulkinnan suuri merkitys, minkä vuoksi koinkin tärkeäksi tutustua aineistoon kokonaisuudessaan ennen varsinaisen analyysin aloittamista. Ennen pyrkimystä ymmärtämiseen onkin tärkeää, että teksti luetaan ensin kokonaisuudessaan (Niskanen 2008, 91).

Laadullinen tutkimus sisältää aina tutkijan tekemiä päätelmiä ja tulkintoja, joten on tärkeää tiedostaa omat ennakkokäsityksensä, jotta pystyisi lähestymään aineistoa mahdollisimman avoimesti (Miles & Huberman 1994, 10). Tutkimuksen kokonaisuuden hahmottaminen tuntui aluksi haastavalta, joten päädyin ottamaan siihen vähän etäisyyttä. Etäisyyden ottaminen osoittautui kannattavaksi, koska pienen tauon jälkeen aineistoon palaaminen tuntui helpottuneen. Pieni etääntyminen tutkimusaineistosta voi auttaa aineiston tulkinnassa ja se voidaan nähdä osana tutkijan kriittistä ja reflektiivistä matkaa hermeneuttisessa kehässä (Laine 2015, 38).

Aineiston analyysi

Aineiston sisällönanalyysissä lähdin liikkeelle aineistoon tutustumisella pyrkien kokonaiskäsityksen muodostamiseen käsillä olevasta aineistosta. Aineiston järjestäminen ja ensimmäiset lukukerrat ovat olennaisessa osassa kokonaiskäsityksen muodostamisessa (Borkan 1999, 185–186). Eskolan (2015) mukaan aineistoon kannattaa tehdä muistiinpanoja, jotka helpottavat aineiston hahmottamisessa sekä aineiston jakamisessa samansisältöisiin osuuksiin (Eskola 2015, 195). Ensimmäisellä lukukerralla en tehnyt aineistoon minkäänlaisia merkintöjä, vaan halusin keskittyä tarkastelemaan aineistoja kokonaisuuksina. Toisella lukukerralla aloin havaita aineistossa tiettyjä toistuvia yhtäläisyyksiä, jotka kirjasin ylös erilliseen tiedostoon. Näitä ylös kirjattuja aineistosta poimittuja yhtäläisyyksiä hyödynsin myöhemmin aineiston jakamisessa alateemoihin. Avoimia kysymyksiä voidaan Vallin (2015, 251) mukaan käsitellä määrällisin keinoin, kun samansisältöisiä vastauksia koodataan samoihin alateemoihin.

Tutkimusaineistoni avoimia kysymyksiä lähestyin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tämä oli analyysin kannalta tärkeä vaihe, koska tässä vaiheessa karsiutui pois tutkimustehtävän kannalta epäoleelliset vastaukset. Käytännössä tämä tarkoitti sellaisten vastausten poiskarsimista, jotka eivät vastanneet esitettyihin kysymyksiin tai vastauksia oli vaikea tulkita niiden suppeuden vuoksi. Nämä pois karsitut vastaukset luokitelin kuuluvaksi *eriyttämätön* -alateemaan. *Miten haluat olla vanhempana mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa?* -kysymyksen osalta *eriyttämätön*-alateemaan kuului 2,17 % vastauksista (n=72), tyhjän tai ”en osaa sanoa”-vastauksen jätti 4,86 % vastaajista (n=161). *Miten koulun vanhempainiltoja voisi mielestäsi kehittää?* -kysymyksen osalta *eriyttämätön*-alateemaan kuului 5,53 % vastauksista (n=123), tyhjän tai ”en osaa sanoa”-vastauksen jätti 8,68 % vastaajista (n=193).

Aineisto koostui varsin heterogeenisistä vastauksista esitettyihin avoimiin kysymyksiin. Vastausten heterogeenisyys ilmentyi sekä vastausten laajuutena sekä konkreettisesti myös vastausten pituutena. Vastaajakohtaisesti kysymyksiin saattoi tulla niin yhden tai kahden sanan vastauksia tai jopa useamman kappaleen käsittäviä kokonaisuuksia. Vastausten heterogeenisyyden vuoksi päädyin etsimään kustakin vastauksesta olennaiset asiat vastausten pelkistämisen kautta. Pelkistämällä tarkoitetaan aineiston analysoinnin tapaa, jonka tarkoituksena on karsia tutkimukselle epäolennainen osa pois aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Pyrinkin tämän tutkimuksen osalta pelkistämään annetut

vastaukset mahdollisimman napakoiksi ja informoiviksi. Pelkistämisessä käytin hyödynseni niin tekstiosien maalaamista toisistaan erottuvilla väreillä kuin myös tiivistämällä tekstin sisältöä muutamaan sanaan. Alla olevassa kuviossa (KUVIO 2) on nähtävissä esimerkki suorittamastani aineiston pelkistämisestä. Pelkistäminen helpotti samankaltaisuuksien havaitsemista ja siten myös seuraavaksi vuorossa olevaa klusterointia eli aineiston ryhmittelyä.

				Koodi	Alkuperäinen vastaus	Pelkistetty vastaus	Alateema
11	2	25	14		Tuen lasta kaventaudoissa, tunnesäätelyssä, oppimaan oppimisessa. Olen kiinnostunut lapsen koulunkäynnistä, kaverisuhteista, luokan/koulun ilmapiiristä, opettajien toiminnasta. Olen yhteydessä opettajiin ja tarvittaessa rehtoriin. Osallistun luokan vanhempainiltoihin, luokkatoimikunnan työskentelyyn ja mahdollisuuksien mukaan muihin vanhemmille suunnattuihin tilaisuuksiin.	Tukeminen sekä kiinnostuksen osoitus lapsen koulunkäynnistä. Sosiaalisissa suhteissa tukeminen (kaveritaidot). Viestintä kodin ja koulun välillä. Osallistuminen koulun tapahtumiin.	kodin tuki, sosiaaliset suhteet, viestintä, osallistuminen koulun järjestämiin tapahtumiin
14	6	25			Osallistua keskusteluihin ja vanhempainiltoihin. Tuoda esille mahdolliset kiusaamis tapaukset tai muut vastaavat tilanteet. Osallistumalla erilaisiin koulun yhteisiin retkiin ja tapahtumiin. Päivittäinen reissuvihko toimii wilmaa paremmin, se on nopea lukea ja pysyy ajan tasalla koulun tapahtumista.	Osallistuminen koulun tapahtumiin ja yhteisiin retkiin. Kiusaamistapausten esiintuominen. Reissuvihko viestinnän muotona.	osallistumalla koulun järjestämiin tapahtumiin, kiusaamiseen puuttuminen, viestintä
17	1	15			Tarvittaessa keskustelua tarvittavien henkilöiden kanssa. Jo olemassaoleviin ongelmiin tuntuu saavan apua, mutta jos lapsi on oppimisessa edellä, tätä ei huomioida millään tavoin, ja lapsi tylsistyy koulussa, tämä taas saattaa johtaa isoihin ongelmiin vanhemmalla iällä. Lapsi ei saa koulusta kaipaamaansa haastetta, ei onneksi vielä häiriköi, mutta kokee koulunkäynnin tylsäksi ja turhauttavaksi. Tässä voisi olla yhteistyön paikka, mielelläni tekisin opettajan kanssa yhteistyötä ja mahdollistaisin näin haastavammat tehtävät, jotka opettaja valikoisi, mutta voisin hyvin toimia opettajan apuna, opettamisessa, tarkistamisessa, jotta ei kuormita opettajaa liikaa, ja päähuomio olisi edelleen niissä suurimmassa osassa lapsia, jotka etenevät suunnitellussa tahdissa.	Tarpeen mukaan yhteyttä tarvittaviin henkilöihin (oppilashuolto?). Lapselle riittävän haastavia tehtäviä (eriyttäminen). Auttaminen opetustyössä tarpeen mukaan.	kodin & koulun yhteistyö, eriyttäminen, auttaminen opetustyössä

KUVIO 2. Esimerkki vanhempien vastauksien pelkistämisestä.

Kokonaisuuden merkitysrakenne

Kun olin useampaan kertaan tutustunut aineistooni, aloin etsiä tekstistä samankaltaisuuksia sekä toistuvia piirteitä aineiston pelkistysten avulla. Samaa asiaa keskenään kuvaavat pelkistykset luokittelin kuuluvaksi samaan ryhmään. Nämä ryhmät merkitsin koodien avulla toisistaan erottuviksi. Koska useassa yksittäisessä vastauksessa oli useampi toive tai kehitysehdotus kodin ja koulun yhteistyölle, koin numeroitujen koodien olevan kätevä keino erotella erilaiset toiveet toisistaan. Näin ollen sama vastaus saattoi saada itselleen

useamman sisältöä määrittelevän koodin. Aineiston laajuuden vuoksi numerokoodit olivat myös aikaa säästävä keino toteuttaa aineiston ryhmittely (Crabtree & Miller 1999, 164). Milesin ja Hubermanin (1994) laadullisen aineiston analysointia koskevia ohjeita mukaillen jatkoin aineistoni järjestämistä tutkimustehtävääni vastaaviksi kokonaisuuksiksi.

Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi käytin tutkimuksen aineiston lajitte-
lussa ala-, ylä- ja pääteemoiksi apuna vertaisarvioijaa. Vertaisarvioijan kanssa olimme yksimielisiä tavasta, jolla olin yhdistänyt alateemoja yläteemoiksi. Vertaisarvioijalta saamani palautteen perusteella päädyin tarkastelemaan uudelleen yläteemojen yhdistämistä pääteemoihin lasten hyvinvoinnin tukemiseen liittyvän aineistokokonaisuuden osalta. Alun perin olin yhdistänyt kaikki yläteemat saman pääteeman alle, joka oli *lasten hyvinvoinnin tukeminen*. Vertaisarvioijalta saamieni kommenttien jälkeen päädyin tarkastelemaan asiaa uudelleen perusteellisesti ja päädyin muodostamaan kaksi pääteemaa, jotta yläteemojen sisältö vastaisi selvemmin tutkimukselle asetettuja tutkimustehtäviä. Päädyin muodostamaan kyseiselle aineistokokonaisuudelle kaksi pääteemaa: *vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* ja *vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa*. Vertaisarvioijan hyödyntämisen lisäksi tutkimuksen edetessä minulla oli mahdollisuus konsultoida kanssaopiskelijoita suljetussa seminaariryhmässä. Näin pyrin varmistamaan, että tulkintani olisivat mahdollisimman objektiivisia.

Saatuani vanhempien vastaukset pelkistettyä sekä yhdistettyä keskenään samaa asiaa kuvaavat toiveet koodien avulla alateemoiksi, jatkoin aineiston analysointia yhdistämällä samansisältöisiä alateemoja tarvittaessa toisiinsa. Tässä vaiheessa esimerkiksi päädyin ratkaisuun, jossa lasten hyvinvoinnin tukemisen vastuun jakautumista käsittelevien toiveiden osalta sulautin taulukossa 2 sulkeisiin laitetun koodin 4 (4=koti ja koulu erillisiä vastuun kantajia) joko koodin 2 (2=tuen antaminen ensisijaisesti kodin vastuulla) tai 3 (3=tuen antaminen ensisijaisesti koulun vastuulla) alle. Koodin 4 alla oli alun perin sellaiset toiveet (n=11), joissa lasten hyvinvoinnin tukemisen vastuu katsottiin kuuluvan sekä kodille että koululle, mutta tuki olisi erilaista riippuen siitä, annetaanko sitä kotona vai koulussa. Kuitenkin koska vanhemmilta kysyttiin, miten he haluaisivat tukea lasten hyvinvointia nimenomaan koulussa, päädyin jaottelemaan vastaukset sen mukaan, kenelle vastaaja ilmaisi vastuun ensisijaisesti kuuluvan koulussa annettavan tuen osalta. Jatkoin aineiston analyysia yhdistämällä samansisältöisiä alateemoja edelleen yläteemoiksi.

Tein kummastakin aineistokokonaisuudesta omat taulukot (TAULUKKO 2 & TAULUKKO 3), joista on nähtävissä käyttämäni koodit aineiston ryhmittelyssä samansisältöisiksi alateemoiksi sekä samansisältöisten alateemojen yhdistäminen yläteemojen kautta pääteemoihin. Taulukot ovat nähtävissä seuraavilla sivuilla.

Analyysin viimeisessä vaiheessa keskityin kokonaisuuden käsittämiseen. Tässä kohtaa tarkastelin tutkimusaineistoa kokonaisuutena ja pyrin löytämään sieltä kriittisen ja refleктоivan otteen avulla aineiston sisäisiä yhteenkuuluvuuksia eli samanlaisuuksia peilaten niitä tutkimuskysymyksiin. Merkityskokonaisuudet järjestyvät tutkimuksessa tutkimustehtävän asettamissa rajoissa siten, että sieltä nostetaan esiin tutkimuskysymyksiä vastaavat seikat (Laine 2015, 44). Näistä samankaltaisuuksista muotoutuivat tutkimuksen pääteemat.

Tämän tutkimuksen tutkimustehtäviin vastaaviksi pääteemoiksi muodostuivat lasten hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* ja *Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa* sekä vanhempainiltojen kehittämiseen olennaisesti liittyvät *Vanhempainillat tapahtumina* ja *Vanhempainiltojen järjestäminen*. Esittelen merkitysrakennetta tulokset-osiossa.

	Yläteema	Alateeman koodi	Koodin selitys
<i>Vanhempien käsityksiä siitä, kenen ensisijaisena vastuuna on lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa</i>	Koti ja koulu jakamassa vastuuta lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa	1 5 25 (4)	1 = Kodin ja koulun yhteistyö. 5 = Yhteisöllisyyden lisääminen koko kouluyhteisön osalta. Pitää sisällään myös vanhempien keskinäisen yhteisöllisyyden lisäämisen. 25 = Viestintä. Informaation kulkeminen kumpaankin suuntaan. Avoimuus. (4= koti ja koulu erillään toisistaan/kumpikin omalla tontillaan)
	Koululla ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa	3 12 14 16 17 23	3 = Koulu ensisijaisena tuen tarjoajana. Esimerkiksi opettajan antama tuki opetuksessa, koulun tukitoimet ja moniammatillinen yhteistyö. Oppilashuolto. 12 = Kouluviihtyvyys, lapsen kouluhyvinvointi. Esimerkiksi oppimisympäristöjen turvallisuus ja viihtyisyys, koulun ilmapiiri, terve sisäilma. 14 = Koulun järjestämät tapahtumat hyvinvoinnin tukena. Esimerkiksi vanhempainillat, vanhempainvarit, arviointi- ja kehityskeskustelut. 16 = Tasa-arvoisuus opetuksessa. 17 = Eriyttäminen opetuksessa. 23 = Koulu aloitteen tekijänä lapsen tukemisessa.
	Vanhemmilla ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa	2 18 19 20 21 22	2 = Koti ensisijaisena tuen tarjoajana. Esimerkiksi lapsen koulukuulumisten kysyminen, kannustaminen ja läksyissä auttaminen. Tasapainoinen arki kotona. 18 = Tukea tarpeen mukaan. 19 = Tukeminen omien resurssien salliessa. Esimerkiksi oman jaksamisen mukaan tai aikataulujen salliessa. 20 = Ei tarvetta tuelle / nykyinen tuki on riittävää. 21 = Ei halua tukemiselle. 22 = Tukeminen kaikilla tavoilla.
<i>Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa</i>	Vapaaehtoisena toimiminen / vapaaehtoistyö	7 8 9 10 15 24	7 = Varainkeruu. Esimerkiksi erilaisten myyjäisten tai tempausten avulla. 8 = Rahallinen tukeminen. Esimerkiksi lahjoitukset tai lapsen luokkaretkille osallistumisen maksaminen. 9 = Yhdistystoimintaan osallistuminen. Esimerkiksi vanhempainyhdistys, erilaiset toimikunnat tai muut yhdistykset. 10 = Talkootöiden tekeminen. 15 = Auttaminen kouluarjessa. Esimerkiksi apuopettajana toimiminen, lisäapua huoltajana retkillä tai liikuntatunneilla. 24 = Tapahtumien järjestäminen.
	Elämänhallintataitojen tukeminen	11 13 6	11 = Lapsen tukeminen sosiaalisissa suhteissa. Esimerkiksi kaveritaitojen kehittämisen tukeminen. 13 = Tukeminen terveellisissä elämäntavoissa. Esimerkiksi huolehtiminen riittävästä unesta, ravinnosta ja liikunnasta. 6 = Koulukiusaamiseen puuttuminen.
	Muut	26	26 = Eriyttämätön.

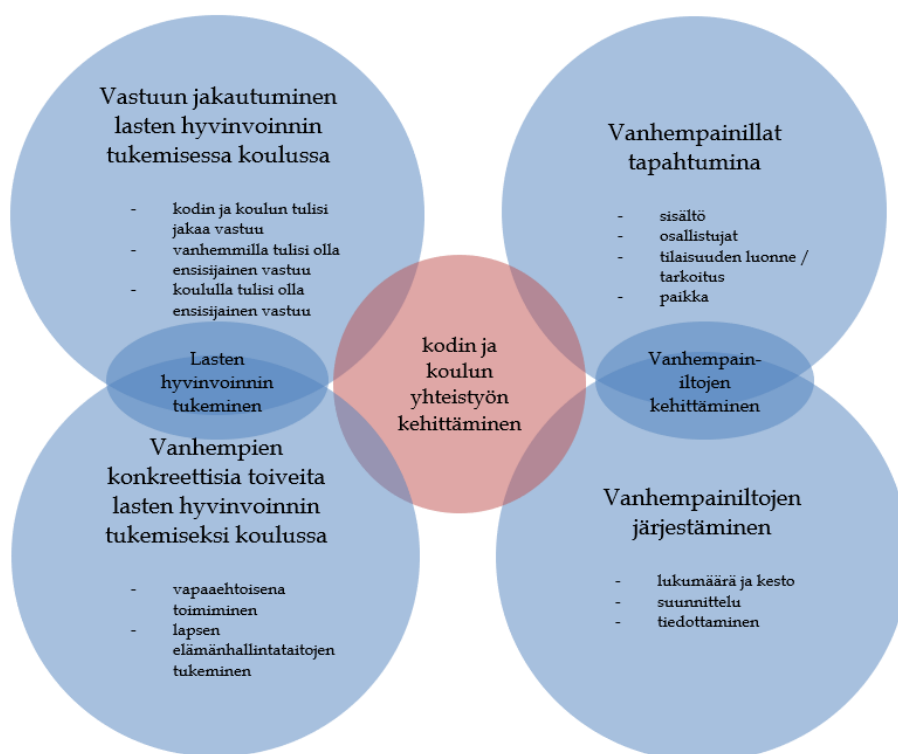
Taulukko 2. Vanhempien vastaukset järjestettynä niiden sanoman mukaan koodien avulla ala-, ylä- ja pääteemoihin apuna käyttäen numerokoodeja kysymyksen: *Miten haluaisit olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa?* osalta

	Yläteema	Alateema / koodi	Koodin selitys
Vanhempain- illat tilaisuus- tena	Sisältöä koskevat toiveet	2	2 = Enemmän vuorovaikutusta, keskusteleavuutta
		3	3 = Teemalliset/toiminnalliset vanhempainillat, pienryhmätyöskentelyä
		9	9 = Vanhempainiltoihin tulisi tulla ulkopuolinen/asiantuntija/luennoitsija
		15	15 = Palautekysely, Q/A –osio
		21	21 = Vanhempainiltojen tulisi sisältää kasvatustukea
		27	27 = keskustelua koulun toimintatavoista, kuten esimerkiksi arvoista, uudesta opetussuunnitelmasta, ajankohtaisista koko koulun asioista yms.
		28	28 = mahdollisuus esittää mielipiteitä anonyymisti
		30	30 = kuulumisia lukuvuoden sujumisesta, sisällöistä ja työskentelytavoista & muita luokan konkreettisia asioita
		32	32 = oppilaiden esityksiä / töiden esittelyjä
		33	33 = vaihtelevuutta sisältöihin
Vanhempain- iltojen järjes- täminen	Osallistujia koskevat toiveet	4	4 = Oman luokan (tai pienemmän ryhmän) vanhempainiltoja
		5	5 = Rinnakkaisluokan/suuremman joukon/koko koulun kanssa yhteiset vanhempainillat
		6	6 = Lapset mukaan vanhempainiltoihin
		7	7 = Ongelmana on koettu se, että vanhemmat eivät osallistu vanhempainiltoihin
		31	31 = toive koskien vanhempainiltaan osallistuvien vanhempien toimintaa/käytöstä
		36	36 = tulkki hoidettuna paikalle
		39	39 = toive koskien koulun henkilökunnan osallistumista vanhempainiltoihin
		17	17 = Vanhempainilloista luonteeltaan rennompia
		18	18 = Vanhempainiltojen tulisi auttaa vanhempia tutustumaan toisiinsa
		24	24 = Vanhempainiltojen tulee olla vain informatiivisia
Vanhempain- iltojen järjes- täminen	Paikkaa koskevat toiveet	26	26 = Vanhempainillat sähköisiksi, mahdollisuus osallistua etänä
		35	35 = toive koskien paikkaa
		37	37 = kahvitarjoilu, ruokaa
	Lukumäärää & kestoa koskevat toiveet	1	1 = Enemmän aikaa tai vähemmän kiirehtimistä
		8	8 = Vanhempainiltojen tulisi olla lyhyempiä kestoaltaan / Vanhempainilloissa on liikaa asiaa kerralla
		10	10 = Vanhempainiltoja tulisi olla useammin
		12	12 = Toive koskien vanhempainillan ajankohtaa
		20	20 = Vanhempainiltoja tulee olla harvemmin
		38	38 = Vanhempainiltoja tulisi järjestää vain, jos siihen on erikseen merkittävä syy
	Suunnittelua koskevat toiveet	19	19 = Vanhemmat otettava mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun
		22	22 = Opettajien tulisi olla paremmin valmistautuneita vanhempainiltoihin
	Tiedottamista koskevat toiveet	16	16 = Keskusteluaiheet etukäteen tietoon/aikataulu
		23	23 = Vanhempainilloista tulee tiedottaa paremmin
		29	29 = vanhempainillan kooste myöhemmin luettavaksi
	MUUT	13	13 = vaikea eritellä mihinkään ryhmään. Ei liity kysymykseen tai vaikea tulkita sanomaa
		0	0 = vastaaja ei osaa sanoa, jättänyt tyhjäksi, kysymysmerkki, ”en tiedä”
		11	11 = vastaaja on tyytyväinen nykyisiin vanhempainiltoihin eikä hän esitä sen vuoksi toiveita
		25	25 = vastaaja osoittaa olevansa tyytymätön nykyisiin vanhempainiltoihin, mutta ei esitä parannusehdotuksia tai toiveita
	Negatiivinen tai vastahakoinen suhtautuminen vanhempainiltoihin	14	14 = vastaaja ei pidä vanhempainiltoja tarpeellisina / vanhempainillat tulisi korvata kahdenkeskisillä kohtaamisilla
		34	34 = vastaaja ei ole käynyt vanhempainilloissa tai niitä ei ole järjestetty

Taulukko 3. Vanhempien vastaukset järjestettynä niiden sanoman mukaan koodien avulla ala-, ylä- ja pääteemoihin apuna käyttäen numerokoodia kysymyksen: *Miten haluaisit vanhempainiltoja kehitettävän?* osalta.

VANHEMPIEN TOIVEET KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMISEKSI

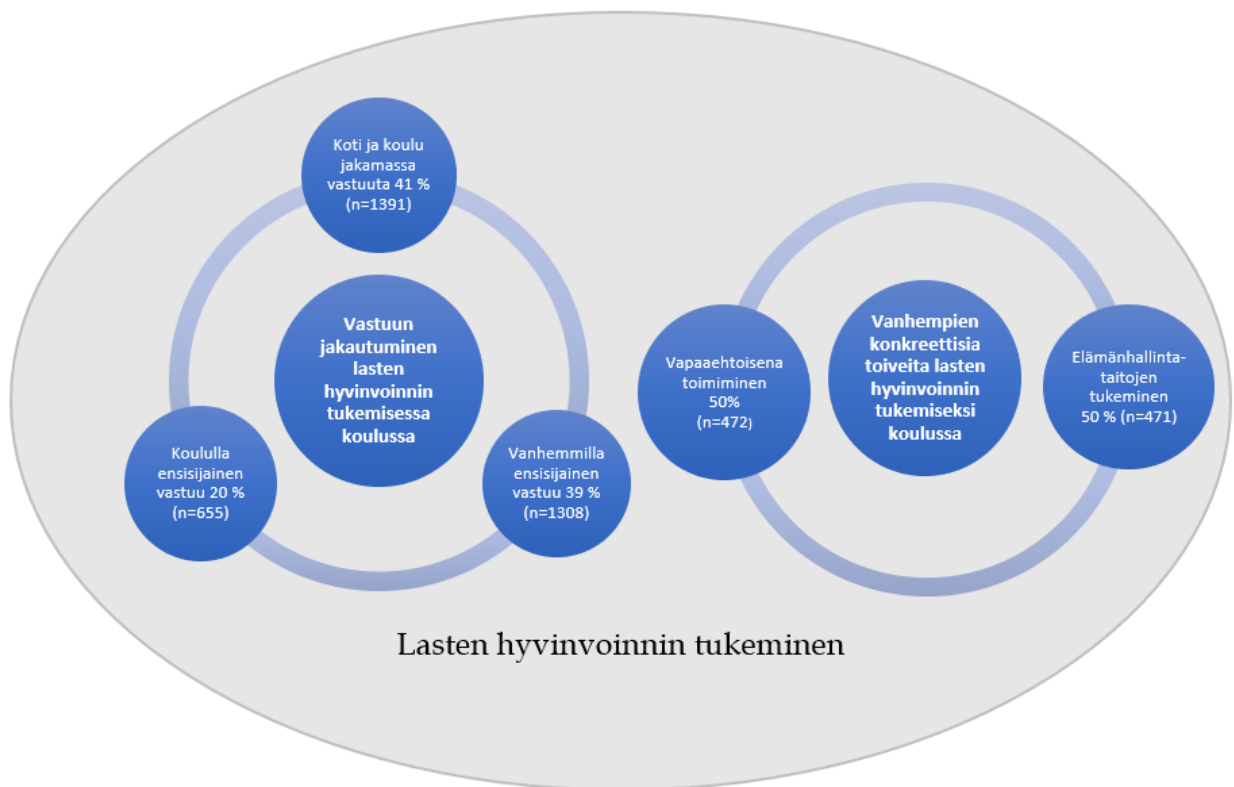
Tässä luvussa esittelen tutkimuksen pääteemojen merkityssisällöt, jotka muodostuvat pääteemojen alaisista ylä- ja alateemoista. Tutkimuksen tulokset muodostavat tutkimuskysymykseen vastaavan merkityskokonaisuuden, joka kuvaa vanhempien toiveita toimivasta kodin ja koulun yhteistyöstä. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata vanhempien esittämiä toiveita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi lasten hyvinvoinnin tukemisen sekä vanhempainiltojen kehittämisen kautta. Ensimmäisenä esittelen tutkimustuloksia keskittyen lasten hyvinvoinnin tukemiseen pääteemojen *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* ja *Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa* kautta. Tulosten toisessa osassa keskitytään tarkastelemaan vanhempien esittämiä kehitysehdotuksia vanhempainilloille pääteemojen *Vanhempainillat tapahtumina* ja *Vanhempainiltojen järjestäminen* kautta. Olen jakanut kehitysehdotukset ja toiveet yhteistyölle niille annettujen merkityssisältöjen perusteella ylä- ja alateemoihin. Alla olevasta kuvioista (KUVIO 3) on nähtävissä tutkimuksen pääteemat sekä niiden alaiset yläteemat. Pääteemat muodostavat yhdessä tutkimustehtävään vastaavan merkityskokonaisuuden, joka kuvaa peruskouluikäisten lasten vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi.

KUVIO 3. Tutkimustehtävään vastaavat pääteemat ja niiden alaiset yläteemat.

LASTEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN KOULUSSA

Vanhempien vastaukset liittyen siihen, miten vanhemmat toivoisivat pääsevänsä osaksi lasten hyvinvoinnin tukemista koulussa, jakaantuivat kahteen pääteemaan. Pääteemoista ensimmäinen sisältää vastaukset, joissa otetaan kantaa siihen, kenellä on ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta. Toiseen pääteemaan jaotellut vastaukset puolestaan sisältävät konkreettisia ideoita tai ehdotuksia siitä, miten lasten hyvinvointia koulussa tulisi tukea. Alla olevassa kuviossa (KUVIO 4) on tarkemmin eritelty pääteemojen alaiset yläteemat sekä niiden sisältämien toiveiden lukumäärät. Kuvioon on merkitty myös yläteemojen sisältämien toiveiden prosenttiosuudet kummankin pääteeman sisältämistä kaikista toiveista. *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* -pääteema piti sisällään yhteensä 3354 toivetta ja *vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa* -pääteema piti sisällään yhteensä 943. Vastauksia tähän aineistokokonaisuuteen saatiin yhteensä 3313 vanhemmalta.

KUVIO 4. Lasten hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät pääteemat sekä pääteemojen alaiset yläteemat. Kuvioon on merkitty kunkin yläteeman sisältämien toiveiden lukumäärät sekä niiden prosenttiosuudet pääteemojen sisältämistä toiveista.

Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa

Tässä alaluvussa tarkastelen *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* -pääteemaan luokittelimiani vastauksia. Käsiteltävä pääteema pitää sisällään kolme yläteemaa: *Koti ja koulu jakamassa vastuuta* (n=1391), *Vanhemmilla ensisijainen vastuu* (n=1307) sekä *Koululla ensisijainen vastuu* (n=655). Alla olevassa kuviossa (KUVIO 5) on vastaajien toiveet jaoteltuna *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* -pääteeman alaisiin ylä- ja alateemoihin niiden esiintyvyyden mukaisesti.

Koti ja koulu jakamassa vastuuta	Vanhemmilla ensisijainen vastuu	Koululla ensisijainen vastuu
Kodin ja koulun yhteistyö (n=639) Viestintä (n=613) Yhteisöllisyyden lisääminen (n=139)	Vanhempien ensisijainen tuki kotoa käsin (n=978) Tukea tarpeen mukaan (n=118) Tukeminen kaikilla tavoilla (n=96) Tukeminen omien resurssien niin salliessa (n=67) Ei tarvetta tuelle / nykyinen tuki on riittävää (n=27) Vastahakoisuus tuen antamisessa (n=21)	Koulun järjestämät tapahtumat hyvinvoinnin tukena (n=365) Koulu ensisijaisena tuen tarjoajana (n=125) Kouluviihtyvyys / lapsen kouluhyvinvointi (n=104) Koulu aloitteen tekijänä lapsen tukemisessa (n=22) Tasa-arvoisuus opetuksessa (n=20) Eriyttäminen opetuksessa (n=19)

KUVIO 5. *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* -pääteeman yläteemat ja alateemat järjestettyinä niiden esiintymisen mukaan

Kodin ja koulun tulisi jakaa vastuu

Tässä osiossa esittelen *Koti ja koulu jakamassa vastuuta* -yläteemaan luokittelimani vastaukset. Tämä yläteema muodostuu kolmesta alateemasta, jotka ovat: *kodin ja koulun yhteistyö*, *viestintä* sekä *yhteisöllisyyden lisääminen*. Alateeman *kodin ja koulun yhteistyö* vastauksille (n=639) yhteistä oli se, että vanhemmat toivoivat avointa ja tasavertaista keskustelua lasten hyvinvointiin koulussa liittyvistä tekijöistä ja toivoivat tahojen välille enemmän vuorovaikutusta. *Viestintä*-alateema puolestaan pitää sisällään vastaukset

(n=613), joissa toivottiin, että viestintään panostamalla ja sen määrää lisäämällä pyritäisiin tukemaan lasten hyvinvointia koulussa sekä kodin että koulun toimesta nimenomaan informaation vaihdon näkökulmasta. *Yhteisöllisyyden lisääminen* -alateema koostuu vastauksista (n=139), joissa toivottiin, että lasten hyvinvointia tuettaisiin yhteisöllisyyttä lisäämällä. Seuraavaksi esittelen tarkemmin kutakin tämän yläteeman alateemaa.

Kodin ja koulun yhteistyö

Vastaajista suuri osa (n=639) ilmoitti haluavansa tukea lastensa hyvinvointia koulussa kodin ja koulun yhteistyön kautta. Vastauksien perusteella kodin ja koulun yhteistyöllä tarkoitetaan tasavertaista vuorovaikutusta näiden kahden tahon välillä. Vastaajien mielestä kumpikin osapuoli, niin koti kuin koulukin, on ratkaisevassa roolissa lasten arjessa. Lapsi saattaa käyttäytyä eri tavalla erilaisissa ympäristöissä ja sen vuoksi vastaajien mielestä onkin tärkeää, että koti ja koulu toimii yhteistyössä keskenään ja puhalttaa yhteen hiileen lapsen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Verrattain suuri osa (n=209) tähän alateemaan luokittelemistani vastauksista piti sisällään toiveen siitä, että vanhemmat voisivat keskustella opettajan tai muun kouluhenkilökunnan kanssa lasten hyvinvointiin liittyvistä seikoista.

Kodin ja koulun yhteistyötä pidettiin tärkeänä esimerkiksi sen vuoksi, että vanhemmilla on lapsistaan paljon sellaista tietoa, jota koulun henkilökunta ei voisi tietää ilman avointa kommunikointia vanhempien kanssa. Vanhempien ajatuksille ja ylipääntänsäkin osallistumille toivottiinkin annettavan nykyistä enemmän arvoa. Vanhemmat toivoivat myös nykyistä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin. Vastaajien mielestä olisi tärkeää, että vanhemmat tuntisivat itsensä tervetulleiksi kouluun, ja heidän osallistumistaan lasten kouluarkeen pidettäisiin tärkeänä. Toiveena oli myös, että koulu tarvittaessa antaisi kodille vinkkejä siitä, miten oman lapsen koulunkäyntiä voisi tukea.

Vastaajien mielestä olisi tärkeää, että kodin ja koulun yhteistyösuhdetta pyritäisiin luomaan jo ennen kuin lapsella on havaittu haasteita koulunkäynnissä. Vastaajien mielestä jo olemassa oleva suhde kouluun helpottaisi huomattavasti haasteisiin tarttumista, mikäli lapselle ilmaantuisi esimerkiksi oppimishaasteita. Yhteistyö toivottiin rakennettavan esimerkiksi keskinäisen tutustumisen avulla. Tutustumisen kautta ajateltiin myös luottamuksen kasvavan kodin ja koulun välille. Luottamusta pidettiin ensiarvoisen tärkeänä toimivan yhteistyön muodostumisessa kodin ja koulun välille. Vastaajien mielestä olisi tärkeää osoittaa lapsille, kuinka koti ja koulu vetävät yhtä köyttä. Tähän

kytkeytyi usein myös kasvatuskumppanuuden käsite ja ajatus siitä, että lapselle toisi tiettyä turvaa, mikäli lapsella olisi samat säännöt sekä kotona että koulussa.

Tähän alateemaan luokiteltujen vastausten joukossa oli myös sellaisia vastauksia, joissa ei erikseen eritelty, mitä he tarkoittivat kodin ja koulun yhteistyöllä tai toiveella yhteistyön lisäämisestä. Pääsääntöisesti vastauksista oli kuitenkin tulkittavissa, että yhteistyöllä tarkoitettiin molemminpuolista vuorovaikutusta sekä avointa keskusteluyhteyttä.

Viestintä

Sen lisäksi, että vastaajien mielestä on tärkeää, että vanhemmat otetaan avosylin vastaan lapsia koskevien asioiden käsittelyyn, korostui vastauksissa myös avoimen viestinnän merkitys. Osa kyselyyn vastanneista (n=613) toivoikin, että lasten hyvinvointia koulussa tuettaisiin viestinnän avulla ja sen laatuun panostamalla. Aktiivisemman viestinnän avulla toivottiin muun muassa luottamuksen voimistuvan kodin ja koulun välille. Viestinnän toivottiin perustuvan ennen kaikkea avoimuudelle sekä tasavertaisuudelle. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että ongelmatilanteissa otettaisiin yhteyttä viipymättä, eikä jättäisi odottamaan asioiden ja tilanteiden kehittymistä pidemmälle. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että asioihin on helpompaa vaikuttaa jo varhaisessa vaiheessa ja esimerkiksi, mikäli lapsella on haasteita jossakin kouluun liittyvässä asiassa, on tärkeää, että siitä tiedetään niin kotona kuin koulussakin.

Koulun suunnalta tapahtuvan viestinnän tarpeellisuutta perusteltiin myös sillä, että varsinkaan alakouluikäiset lapset eivät välttämättä muista enää illalla kuluneen koulupäivän tapahtumia tai heille annettuja tehtäviä tai ohjeita. Toiveena olikin, että koulusta tiedotettaisiin läksyjen ja välttämättömien tiedotteiden lisäksi myös tavallisia kouluarkeen liittyviä kuulumisia, jotta koti voisi olla paremmin perillä lapsen koulunkäynnistä. Viestinnän koettiin olevan ensiarvoisen tärkeää lasten hyvinvoinnin tukemisen kannalta. Vanhemmat kokivat, että lasta on vaikea tukea hänen koulunkäynnissään, mikäli vanhemmat eivät ole tietoisia lapsen koulupäivän tapahtumista. Lasten koulukuulumisten lisäksi toivottiin, että koulu lähettäisi kotiin informaatiota esimerkiksi käytettävissä olevista palveluista sekä erilaisista tukimahdollisuuksista:

Olisi kiva saada useammin tietoa, miten siellä menee, mitä on hommailtu ja mitä muita palveluita voi käyttää ja kuinka usein.

-Mies, 1. luokkalaisten pojan isä, Raisio

Haluaisin, että minulle tiedotettaisiin tuen tarpeesta ja opettajien havainnoista. Tuen mahdollisuudet tulisi olla koulun nettisivuilla helposti löydettävissä/esiteltyinä.

-Nainen, 7. luokkalaisen pojan äiti, Mikkeli

Yllä olevissa vastauksissa mainitut ”palvelut” ovat mitä ilmeisimmin koulun opilashuollon palveluita tai muita koulun tarjoamia tuen muotoja. Vastauksista on havaittavissa, kuinka vanhemmat odottavat koulun toimivan informaation tuottajana sekä toisaalta myös kertovan, millaista tukea lapset mahdollisesti tarvitsisivat ja kuinka usein. Vanhempien toiveena oli myös, että koulu tiedottaisi paremmin käytössä olevista tukitoimista.

Viestinnän toivottiin ottavan huomioon paremmin myös monimuotoiset perheet ja esimerkiksi sen, että lapsen vanhemmat eivät välttämättä asu samassa taloudessa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen vanhempien suhde on jostakin syystä haastava, toivottiin koululta ymmärrystä sekä joustavuutta:

Olisi hyvä, että ”etävanhemmallekin” voitaisiin tiedottaa koulunkäyntiä koskevista asioista. Vaikutus on suuri, kun lapsen toinen vanhempi (lähivanhempi) ei halua olla missään tekemisissä tai käsitellä mitään lapseen liittyviä asioita. Olisi kiva kuulla esim. arviointikeskusteluista etukäteen. Nämä huoltajuusasiat vaikuttavat koulunkäyntiinkin yllättävän paljon, vaikka asiasta ei juurikaan haluta puhua.

-Mies, 4. luokkalaisen tytön isä, Tampere

Vastauksissa, jotka sisälsivät maininnat viestinnän välineestä, kerrottiin pääsääntöisestä tyytyväisyydestä käytössä oleviin viestintävälineisiin. Vastausten perusteella suosituimmat viestintävälineet olivat sähköiset viestimet, kuten esimerkiksi Wilma tai Helmi. Vastaajat toivoivat, että viestinnässä kiinnitettäisiin huomiota negatiivisten ja positiivisten viestien väliseen suhteeseen. Vanhempien mielestä viestinnässä keskitytään liiaksi negatiivisten asioiden kertomiseen ja positiivinen palaute jää usein saamatta. Vanhempien huolena oli erityisesti positiivisen palautteen puuttumisen yhteys koulumotivaatioon tai koulunkäynnin mielekkyyden laskuun. Vastaajat myös toivoivat, että viestinnässä kiinnitettäisiin huomiota pikemminkin lasten oppimiseen sekä taitojen kehittymisestä kertomiseen kuin erilaisten unohdusten tai aktiivisuusmerkintöjen painottamiseen.

Yhteisöllisyyden lisääminen

Kodin ja koulun yhteiseen vastuualueeseen vanhempien vastausten perusteella kuului myös toimet, joiden avulla pyrittäisiin yhteisöllisyyden lisäämiseen. Tätä mieltä olevat vastaajat (n=139) katsoivat, että yhteisöllisyys olisi keino lasten hyvinvoinnin tukemiseen

koulussa. Yleisimmin tämän alateeman vastauksissa toiveena oli se, että lapset ja vanhemmat tekisivät yhteistyötä koko perheen voimin muiden perheiden kanssa. Vastaajat toivoivat myös tiiviimpää yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa. Koulun toivottiin muun muassa toimivan keskeisessä roolissa yhteisöllisyyden muodostajana ja mahdollistajana.

Vastauksien joukosta nousi esiin termi ”koko kylä kasvattaa”. Tulkitsin sen tarkoittavan tämän aineiston osalta ajatusta siitä, että jokainen vanhempi pitäisi oman lapsensa lisäksi huolta myös muista kouluyhteisöön kuuluvista lapsista. Yhteisöllisyyden lisäämisen kautta vastaajat uskoivat myös lasten hyvinvoinnin tukemisen helpottuvan. Kun oppilaiden vanhemmat sekä koulun henkilökunta yhdessä ratkoo eteen tulleita haasteita sekä pohtii yhteisesti ratkaisuja lasten ongelmiin, lasten hyvinvoinnin tukeminen mahdollisesti helpottuisi. Vanhempien keskinäiseltä yhteistyöltä toivottiin ennen kaikkea mahdollisuutta vertaistukeen. Vastaajat kokivat tärkeäksi myös lastensa luokkakavereihin sekä luokkakavereiden perheisiin tutustumisen.

Vastausten joukosta löytyi myös vastaajien ehdotuksia siitä, miten yhteisöllisyyttä heidän mielestään kannattaisi rakentaa. Ehdotusten jättäneiden mielestä esimerkiksi erilaiset yhteiset tapahtumat, kuten peli-illat tai liikunnalliset aktiviteetit, kasvattaisivat matalla kynnyksellä yhteisöllisyyden tunnetta.

Vanhemmilla tulisi olla ensisijainen vastuu

Vanhemmilla ensisijainen vastuu -yläteema koostuu kuudesta alateemasta. Eniten vastauksia sisälsi *vanhempien ensisijainen tuki kotoa käsin* -alateema, joka piti sisällään suurimman määrän vastauksia (n=978). Kyseisen alateeman vastauksille yhteistä oli se, että vanhemmat ajattelivat parhaiten voivansa tukea omaa lastaan kotona oman vanhemmuutensa kautta. Muut tässä osiossa esiteltävän yläteeman alaisia alateemoja olivat: *tukeminen kaikilla tavoilla* (n=118), *tukeminen tarpeen mukaan* (n=96), *tukeminen omien resurssien niin salliessa* (n=67), *ei tarvetta tuelle/ nykyinen tuki on riittävää* (n=27) sekä *vastahakoisuus tuen antamisessa* (n=21). Seuraavaksi esittelen tarkemmin kutakin alateemaa.

Vanhempien ensisijainen tuki kotoa käsin

Vastaajista suuri osa (n=978) kertoi haluavansa tukea lasten hyvinvointia koulussa oman vanhemmuutensa kautta ja siten, että tuki annettaisiin nimenomaan kotoa käsin ja pääsääntöisesti omalle lapselle. Tämän alateeman vastauksista nousi esiin vanhempien ajatus siitä, että oman lapsen kouluhyvinvointia voisi tukea parhaiten tarjoamalla tasapainoisen ja turvallisen arjen kotona. Vastaajien mielestä lasten hyvinvointia koulussa tulisi tukea osoittamalla kiinnostusta lapsen koulunkäyntiä kohtaan esimerkiksi kyselemällä koulupäivästä tai auttamalla läksyissä ja kokeisiin valmistautumisessa.

Vastausten mukaan vanhemmat halusivat tukea lastensa hyvinvointia koulussa esimerkiksi tarjoamalla kotona mahdollisuus saada vastapainoa opiskelulle esimerkiksi rentoutumisen ja riittävän levon merkeissä. Vastauksien perusteella vanhempien tuki lapsen hyvinvoinnille tulisi lähteä kotoa käsin tarjoamalla turvallisen kotiympäristön sekä kuuntelemalla lapsen kuulumisia, aivan kuten alla olevista vastauksista voidaan havaita:

Parhaiten tuen lapsen hyvinvointia koulussa, kun huolehdin että lapsella on hyvä olla myös kotona. Ja että lapsi on hyvin valmistautunut koulupäivään: levännyt, syönyt, liikkuu ja ulkoilee tarpeeksi, koulutarvikkeet mukana. Keskustelen lapsen kanssa kouluun liittyvistä asioista.

-Nainen, 3. luokkalaisen tytön äiti, Askola

Kyselen kuulumisia kotona ja mikäli tarvetta ilmenee, niin otan yhteyttä opettajaan.

-Nainen, 5. luokkalaisen tytön äiti, Kokkola

Kodin tukeen vastaajat liittivät kuuluvaksi myös kotikasvatuksesta huolehtimisen. Vastaajien mielestä oli tärkeää, että lapsille opetetaan kohteliaat käytöstavat ja toisten ihmisten huomioonottamisen tärkeys kotona. Tämän ajateltiin palvelevan myös lasten hyvinvointia koulussa, kun koulun ei tarvitse opettaa lapsille erikseen käytöstapoja. Tähän alateemaan luokittelemieni vastauksien perusteella vanhemmat kokivat tärkeäksi sen, että kotona kannustettaisiin koulunkäyntiin ja osoitettaisiin omalla esimerkillä, että koulutus on merkittävä ja arvokas asia. Koulunkäyntiin kannustamisen lisäksi vastaajat nostivat esiin myös läsnäolon tärkeäksi osaksi kodin tukea lapsen hyvinvoinnille, kuten alla olevat vastaukset osoittavat:

Koulumyönteinen, opettajaa ja koulun käytänteitä tukeva puhe kotona. Tunteiden sanottaminen, asioiden pohtiminen eri ihmisten näkökulmasta.

-Nainen, 2. luokkalaisen pojan äiti, Kotka

Olemalla isä lapselle. Olemalla näkyvä ja tavoiteltava 24/7.

-Mies, 1. luokkalaisen tytön isä, Turku

Kodin tukeen lapsen hyvinvoinnille vastaajat kokivat myös kuuluvaksi erilaisten opiskeluvinkkien antamisen. Vastaajat kertoivat esimerkiksi, kuinka he yhdessä harjoittelevat kokeisiin lukemisen aikatauluttamista turhan stressin välttämiseksi. Vastauksien joukosta nousi esiin myös, kuinka vanhemmat voivat kokea joutuvansa kotona tukemaan lastaan sellaisilla keinoilla, jotka kuuluisivat heidän mielestään pikemminkin koululle. Tästä esimerkkinä:

Kun luokkakoko on näin iso, on pakko antaa tukiopetusta äidinkielessä ja matematiikassa kotona. Haluaisin kuitenkin tukea enemmän keskusteluilla yleisesti ja herätellä uteliaisuutta esim. kirjallisuutta kohtaan. Nyt joutuu auttamaan mekaanisen oppimisen asioissa.
-Nainen, 1. luokkalaisten tytön äiti, Helsinki

Lasten tukeminen tarpeen niin vaatiessa

Lasten tukeminen tarpeen niin vaatiessa -alateemaan luokittelin kuuluvaksi ne vastaukset (n=118), joissa vastaajat kertoivat tukevansa omaa lastaan mielellään, mikäli tuen tarvetta ilmenee. Vastauksista oli tulkittavissa, että vastaajat eivät kokeneet niinkään tarpeelliseksi tehdä erityisempiä ennaltaehkäiseviä toimia lasten hyvinvoinnin tukemiseksi. Vastaajat ilmaisivat kuitenkin, että on ensiarvoisen tärkeää toimia ripeästi ongelmien ratkaisemiseksi, mikäli tuen tarvetta ilmenee ottamalla yhteyttä opettajaan tai koulun oppilas-huoltoon.

Vastaajat antoivat perusteluiksi halulleen tukea lasta vasta silloin, kun se on tarpeellista esimerkiksi sillä, että he eivät halua liikaa tungetella tai sekaantua koulun toimintaan. Perusteluiksi annettiin myös se, että vanhemmat haluavat tukea lapsensa oma-toimisuutta tukemalla heitä kouluun liittyvissä asioissa vain tarvittaessa. Alla esimerkki vastauksesta, jossa vanhempi kertoo osallistuvansa vain tarvittaessa lapsensa koulunkäyntiin, koska ajattelee lapsensa haluavan hoitaa itsenäisesti omat asiansa:

Yläkoululaiselle tärkeää, että hän itse hoitaa asiat ja ottaa vastuuta koulunkäynnissä. Osallistun vanhempana vain tarvittaessa (esim. ongelmatilanteissa).
-Nainen, 9. luokkalaisten pojan äiti, Kangasala

Lasten tukeminen kaikilla tavoilla

Lasten tukeminen kaikilla tavoilla -alateemaan luokittelimilleni vastauksille (n=96) yhteistä on se, että niissä kaikissa vastaajat kertovat halustaan olla tukemassa lasten hyvinvointia koulussa kaikin tavoin. Vastauksissa ei kuitenkaan eritelty, millaisesta tuesta vas-

taajat puhuvat tai millaisiin seikkoihin lasten hyvinvoinnin tukemisessa heidän mielestään tulisi kiinnittää huomiota. Vastaajien näkemys myös siitä, miten lapsia tuetaan ”kaikilla tavoilla” vaihtelee luultavasti suurestikin vastaajien välillä. Vastauksista on kuitenkin tulkittavissa, että vastaajat kokevat lasten hyvinvoinnin tukemisen koulussa merkitykselliseksi ja he ovat halukkaita sekä kykeneväisiä osallistumaan edes jonkinlaisen tuen antamiseen lasten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän alateeman vastauksille oli yhteistä se, että vastaajat pitivät tärkeänä lasten hyvinvoinnin tukemista koulussa ja he halusivat myös itse olla aktiivisesti mukana lasten hyvinvoinnin tukemisessa. Toisaalta vanhempien vastauksissa oli tulkittavissa myös pientä huolestuneisuutta siitä, että koulussa edetään heikoimpien tahdissa, mikä nähtiin mahdollisuutena lisätä vanhempien työtaakkaa. Tästä esimerkkinä:

Kaikin mahdollisin tavoin, koska tämä on tärkein asia, minkä voin lapselleni antaa. Nykyään vanhemmilta vaaditaan paljon, kun edetään ja ennetään [edit: annetaan] läksyt heikoimman tason mukaan. -Nainen, 4. luokkalaisen pojan äiti, Espoo

Lasten tukeminen omien resurssien rajoissa

Osa vastaajista (n=67) kertoi tukevana tai haluavansa tukea lasten hyvinvointia koulussa omien resurssiensa niin salliessa. Resursseilla tarkoitetaan vastauksien perusteella vanhempien omaa jaksamista, ajan riittämistä sekä mahdollisuuksia auttamiselle. Vastaajat kertoivat arkensa olevan jo valmiiksi niin kuluttavaa tai aikaa vievää, että he eivät ennätä tukea lapsia niin paljon kuin he haluaisivat. Vastauksista oli tulkittavissa, että vanhemmat ovat halukkaita auttamaan ja tukemaan niin paljon, kuin vain heidän resurssinsa antavat myöden.

Vastauksissa annettiin erilaisia perusteluita sille, miksi vanhemmat kokivat omat resurssinsa riittämättömiksi antamaan sellaista tukea lapsille kuin he kenties haluaisivat. Perusteluiksi annettiin esimerkiksi se, kuinka etävanhemmuus tai työt toisella paikkakunnalla olivat esteenä kattavamman tuen antamiselle. Yksinhuoltajuuden tai useamman lapsen vanhemmuus koettiin verottavan jaksamista:

Olen niin kiireinen, että roolini painottuu kaikkien laskujen maksamiseen ja ruokahuoltoon ts. arjen pyörytykseen kotona. Ei ole aikaa mihinkään ylimääräiseen. 5-lasta, yhä äiti. -Nainen, 5. luokkalaisen pojan äiti, Espoo

Työ koettiin myös yhdeksi rajoittavaksi asiaksi lasten hyvinvoinnin tukemiselle koulussa. Vastauksissa kerrottiin muun muassa, että epäsäännölliset työajat tai vuorotyö

verottivat oman osansa lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa. Vastausten joukosta löytyi myös ajatuksia siitä, kuinka vanhempien tehtävänä on ensisijaisesti hoitaa työnsä hyvin ja vasta sitten tukea lasten hyvinvointia koulussa:

Kaikin tavoin, mutta toki niin, että oma arki sujuu. Esim. omaa työtä ei voi rasittaa koulun kanssa tehtävällä yhteistyöllä. -Nainen, 4. luokkalaisten pojan äiti, Oulu

Ei tarvetta tuelle / nykyinen tuki on riittävää

Vastaajista pieni osa (n=26) koki, että lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa ei ole tarvetta. Perusteluiksi vastauksille tässä alateemassa annettiin usein se, että lapsilla ei ole havaittu ongelmia koulunkäynnissä. Tuen tarvetta ei siis vastaajien mielestä pidetty ajankohtaisena. Muutaman vastaajan vastauksista ilmeni, että käytettävissä oleva tuki on koettu riittäväksi, joten tukea ei ole tarvetta lisätä tai muuttaa. Vastauksista ei kuitenkaan tarkemmin avattu, millaista tukea lapset tällä hetkellä saavat ja mitkä tahot ovat tätä tukea antamassa.

Vastahakoisuus tuen antamiselle

Vastaajista pieni osa (n=21) kertoi vastauksessaan, että he eivät halua osallistua lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa mitenkään. Vastaajat kertoivat muun muassa olevansa pettyneet koulun toimintaan niin pahasti, etteivät he halua enää osallistua mitenkään kouluun liittyviin asioihin. Tähän alateemaan luokittelin kuuluvaksi myös sellaiset vastaukset, joissa vastaajat kertoivat tukevansa lasten hyvinvointia koulussa, vaikka eivät missään nimessä haluaisi tehdä niin.

Koululla tulisi olla ensisijainen vastuu

Koululla ensisijainen vastuu -yläteema muodostuu kuudesta alateemasta, joista eniten vastauksia sisältää *koulun järjestämät tapahtumat hyvinvoinnin tukena* -alateema 365 vastauksella. Kyseisen alateeman vastauksille (n=365) on yhteistä se, että niissä jokaisessa kerrottiin halusta tukea lasten hyvinvointia osallistumalla koulun järjestämiin tapahtumiin. Muita *koululla ensisijainen vastuu* -yläteemaan kuuluvia alateemoja ovat: *koulu ensisijaisena tuen tarjoajana* (n=125), *kouluviihtyvyys/ lapsen kouluhyvinvointi* (n=104), *koulu aloitteen tekijänä lapsen tukemisessa* (n=22), *tasa-arvoisuus opetuksessa* (n=20) ja *eriyttäminen opetuksessa* (n=19). Seuraavaksi esittelen tarkemmin alateemoja.

Koulun järjestämät tapahtumat hyvinvoinnin tukena

Kun vanhemmilta kysyttiin, miten he haluaisivat tukea lasten hyvinvoinnin tukemista kouluissa, osa vanhemmista (n=365) vastasi haluavansa tukea lapsia osallistumalla koulun järjestämiin tapahtumiin. Tämän alateeman vastauksille oli yhteistä se, että lasten hyvinvoinnin tukemiseen haluttiin osallistua nimenomaan erilaisten tapahtumien kautta, kuten esimerkiksi osallistumalla vanhempainiltoihin tai arviointi- ja kehityskeskusteluihin. Näiden tapahtumien lisäksi vastauksissa mainittiin erilaiset koulun järjestämät teemapäivät ja muut tempaukset, joihin vanhemmat olivat tervetulleita osallistumaan. Vastaajien mielestä tapahtumiin osallistuminen lisäisi omalta osaltaan kodin ja koulun yhteistyötä, auttaisi tutustumaan koulun henkilökuntaan ja toisiin vanhempiin sekä ennen kaikkea osoittaisi lapsille, että he vanhempana tukevat heidän koulunkäyntiään.

Koulun järjestämiin tapahtumiin osallistuminen nähtiin tarpeelliseksi lasten hyvinvoinnin tukemisen kannalta myös siksi, että tapahtumiin osallistuminen mahdollistaisi tutustumisen koulun toimintakulttuuriin sekä koulun henkilökuntaan. Koulun henkilökuntaan tutustuminen koettiin erityisesti tärkeäksi sen vuoksi, että haastavien tilanteiden ilmaantuessa kynnys ottaa yhteyttä kouluun olisi pienempi. Koulun järjestämät tapahtumat, kuten esimerkiksi vanhempainillat koettiin vanhempien mielestä tärkeäksi myös siitä syystä, että vanhemmat voisivat tutustua toisiinsa ja samalla sopia yhteisistä pelisäännöistä. Tästä esimerkkinä erään vanhemman vastaus:

Toivoisin enemmän vanhempainiltoja, joissa yhdessä keskusteltaisiin ja sovittaisiin mm. kotiintuloajoista, kännyköiden käytöstä, energiajuomista, siis muutakin keskustelua kuin vain koulunkäyntiin, opiskeluun liittyvä keskustelua. Kaipaen enemmän myös vanhempien ja koulun välistä vapaampaa yhteisöllisyyttä – vanhempien olisi hyvä tuntee toisten oppilaiden vanhemmat ja tutustua opettajiin ja koulun henkilökuntaan. Vanhempia voisi myös hyödyntää enemmän koulun arjessa esim. pyytämällä retkille tai erilaisiin tapahtumiin mukaan järjestämään niitä, toimimaan koulun henkilökunnan apuna.

-Nainen, 8. luokkalaisen pojan äiti, Kuopio

Vastauksien joukosta nousi esiin myös vanhempien epätietoisuutta siitä, voisivatko he ylipäänsä vanhempina tukea lasten hyvinvointia kouluissa muilla keinoilla kuin osallistumalla tapahtumiin tai ottamalla yhteyttä koulun henkilökuntaan. Kaikki vanhemmat eivät myöskään kokeneet tarpeelliseksi tukea lasten hyvinvointia koulussa muutoin kuin osallistumalla koulun järjestämiin tapahtumiin, kuten kahdesta seuraavasta vanhempien vastauksesta on luettavissa:

Suoraan sanottuna en jaksa kaikenmaailman vanhempien osallistumista. Vanhempainillat pitäisi riittää. Miks ne käy koulussa jos kotona illat menee opettaessa asioita?

-Nainen, 3. luokkalaisen pojan äiti, Iisalmi

Olemalla yhteydessä koulun henkilökuntaan, osallistumalla koulun järjestämiin tilaisuuksiin vanhemmille. Mitä muita keinoja minulla olisi?

-Nainen, 7. luokkalaisen tytön äiti, Kangasala

Tämän tutkimuksen aineiston valossa koulun järjestämistä tapahtumista selvimmin esiin nousi vanhempainillat. Vanhempainillat koettiin tilaisuuksiksi, joissa vanhemmat tulevat kuulluksi. Ne tuntuivat myös parhaiten koulun erilaisista tapahtumista istuvan kiireisimpienkin vanhempien arkeen. Vanhempainiltojen lisäksi tärkeiksi tapahtumiksi koettiin kahdenkeskiset keskustelut opettajien kanssa, kuten esimerkiksi kehitys- ja arviointikeskustelut. Lisäksi koko perheen tapahtumat, kuten esimerkiksi kodin ja koulun päivä, koettiin hauskoiksi yhteishengen luojiksi vastaajien mielestä.

Koulu ensisijaisena tuen tarjoajana

Osa vanhemmista (n=125) kertoi avoimessa vastauksessaan, että ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta kuuluisi olla koulun henkilökunnalla. *Koulu ensisijaisena tuen tarjoajana* -alateemaan luokittelin kuuluvaksi myös ne vastaukset, joissa vanhempi toivoi koulun suunnalta enemmän tukea oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi koulussa. Vastaajat toivoivat, että lasten hyvinvointia tuettaisiin esimerkiksi panostamalla opettajien lisäkoulutukseen, oppilashuollon parempaan saatavuuteen sekä moniammatillisen yhteistyön lisäämiseen.

Perusteluina sille, että koululla tulisi olla ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemiselle koulussa, vastaajat antoivat muun muassa sen, että opettajat ovat opetus- ja kasvatusalan ammattilaisia, joten vanhempien tulisi luottaa opettajien arvostelukykyyneen lasten tukemisessa. Kuten seuraavasta vanhemman vastauksesta on näkyvissä, vastaajat kokivat, että opettajille tulisi mahdollistaa työrauha:

En halua puuttua koulun päivittäiseen rutiiniin, se ei ole vanhemman paikka vaan koulutettujen opettajien. Haluan antaa opettajille työrauhan tehdä rauhassa omaa työtään.

-Nainen, 9. luokkalaisen tytön äiti, Turku

Vaikka vastaajat luottivat pääsääntöisesti opettajien ammattitaitoon lasten hyvinvoinnin tukemisessa, vastauksissa toivottiin myös, että opettajille annettaisiin enemmän

valmiuksia tukemiseen. Opettajien tulisi vastauksien mukaan kehittää etenkin omia tunteaitojaan, erityistä tukea vaativien lasten kohtaamista sekä työrauhan ylläpitämistä.

Vastaajat kokivat, että lasten hyvinvointia koulussa lisäisi se, että opettajat olisivat itse hyvinvoivia ja heillä olisi keinoja saada oppilasryhmät toimimaan. Tähän toivottiin avuksi muun muassa pienempiä oppilasryhmiä sekä opettajien hyvinvointiin panostamista. Vastaajien mielestä koulun tulisi myös huolehtia siitä, että lapsilla olisi pysyvät ja turvalliset henkilöt opettajinaan ja esimerkiksi jatkuvasti vaihtuvilta sijaisilta säästytäisiin. Koulun tulisi myös varmistaa, että kaikilla oppilailla olisi mahdollisuus saada tukea, mikäli tuen tarvetta ilmenee. Seuraavissa vastauksessa ilmenee, kuinka koulu ei ole onnistunut tukemaan oppilaita riittävästi:

Oppilaan tulisi saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tuke heti tuen tarpeen ilmetessä. Olemme jo vuosia yrittäneet saada tätä tukea lapsellemme – tuloksetta.

-Nainen, 8. luokkalaisen pojan äiti, Valkeakoski

En haluaisi olla tukemassa vaikka tuen kyllä niin paljon kuin tarvitsee. Haluaisin että koulu hoitaa hommansa eikä vastuuta vyörytetäisi vanhemmille.

-Mies, 3. luokkalaisen pojan isä, Jyväskylä

Vanhemmat perustelivat mielipidettään siitä, että koululla tulisi olla ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta myös sillä, että mikäli oppilaan tukeminen sysäyttäisiin vanhemmille, voitaisiin se nähdä lapsia eriarvoistavana tekijänä. Tätä perusteltiin sillä, että kaikilla lapsilla ei ole vanhempia, jotka pystyisivät tukemaan ja auttamaan kouluun liittyvissä asioissa.

Kouluviihtyvyys / lasten kouluhyvinvointi

Kun vanhemmilta kysyttiin, miten he haluaisivat olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa, osa vastasi (n=104), että hyvinvoinnin tukemisen tulisi ennen kaikkea lähteä kouluhyvinvointiin sekä kouluviihtyvyyteen panostamisesta. Vastaajat siis toivoivat, että koulu ottaisi vanhempia suuremman roolin ja kehittäisivät tekijöitä, jotka edesauttavat kouluhyvinvoinnin ja -viihtyvyyden paranemista koulussa. Vanhemmat toivoivat esimerkiksi, että koulujen sisäilmaongelmiin suhtauduttaisiin vakavasti ja oppimisympäristöjen varmistettaisiin olevan hyvässä kunnossa. Vastaajat nostivat esiin, kuinka merkityksellistä on, että lapsille mahdollistetaan työskentely turvallisessa ja hyvässä ilmapiiirissä.

Vastaajien mielestä kouluviihtyvyyttä ja lasten hyvinvointia koulussa parantaisi liikunnan lisääminen sekä terveellisemmän kouluruoan sekä innostavan opetuksen tarjoaminen. Toiveissa oli myös, että kouluaikana käytäisiin enemmän luonnossa ja oppimisympäristöt olisivat muutenkin vaihtelevampia:

Haluan tietää, että lapsilla on koulussa hyvä olla, turvallista ja mielekästä ja innostavaa opetusta. Soisin heidän käyvän enemmän ulkona luonnossa ja muuallakin opiskelemassa.

-Nainen, 5. luokkalaisen tytön äiti, Hyvinkää

Vastauksissa nousi esiin huoli oppilaiden levottomuudesta ja sen vaikutuksesta lasten koettuun hyvinvointiin koulussa. Vanhemmat epäilivät levottomuuden taustalla oleviksi syiksi esimerkiksi muuttuneet työtavat sekä opetussuunnitelman uudistukset:

Otettaisi huomioon myös levottomuutta lisäävät asiat. Nyt sitä levottomuutta ruokitaan uudella OPS:lla.

-Nainen, 6. luokkalaisen pojan äiti, Helsinki

Vanhemmat toivoivat, että kouluviihtyvyyttä pyrittäisiin parantamaan lisäämällä positiivista suhtautumista oppilaisiin sekä kannustamalla oppilaita hyvään käytökseen esimerkiksi kehujen avulla. Toisaalta vastauksista nousi esiin myös huoli siitä, että opettajien kurinpito ei ole riittävällä tasolla ja esimerkiksi kasvatuskeskusteluiden rinnalle tulisi ottaa muita keinoja. Johdonmukaisemman kurinpidon kannalla on myös seuraava vastaaja, joka peräänkuuluttaa työrauhaa sekä rauhallista oppimisympäristöä:

Toivoisin johdonmukaisempaa toimintaa esim. kurinpidollisesti. osa oppilaista ei hyödy loputtomista kasvatuskeskusteluista ilman seuraamuksia. Työrauha ja rauhallinen oppimisympäristö olisi ensiarvoisen tärkeä.

-Nainen, 3. luokkalaisen tytön äiti, Säkö

Oppimisympäristöön liittyvien tekijöiden sekä ilmapiiriä koskevien toiveiden lisäksi vastaajat toivoivat, että lasten koulumatkat turvattaisiin ja koulu huolehtisi, että kouluissa olisi riittävästi henkilökuntaa huolehtimassa lasten hyvinvoinnista. Vastauksista nousi esiin vanhempien huoli myös siitä, että suuret kouluyksiköt syrjäyttäisivät kokonaan kyläkoulut ja muut pienemmät koulut. Suuret kouluyksiköt nähtiin mahdollisena heikentävänä tekijänä lasten kouluhyvinvoinnille.

Muut koulun vastuulle katsotut asiat tukemassa lasten hyvinvointia koulussa

Vanhemmat toivoivat vastauksissaan myös muita koulun vastuulle kuuluvaksi luokiteltavia asioita, joiden ajateltiin lisäävän lasten hyvinvointia koulussa. *Koulu aloitteen tekijänä tukiasioissa* (n=22), *tasa-arvoisuus opetuksessa* (n=20) ja *eriyttäminen opetuksessa* (n=19) -alateemat pitivät sisällään kuitenkin vain pienen osan vastaajista, joten käsittelen näiden alateemojen vastaukset pääpiirteittäin tässä kappaleessa. Näille kaikille kolmelle alateemalle yhteistä on se, että vastaajat kokivat koulun ensisijaiseksi tehtäväksi lasten hyvinvoinnin tukemisen koulussa, ja vanhempien tehtävänä puolestaan olisi varmistua siitä, että näin tapahtuu.

Pieni osa vastaajista (n=22) kertoi olevansa halukas tukemaan lasten hyvinvointia koulussa, mutta toivoi, että koulu tekisi aloitteen esimerkiksi pyytämällä apua tukemiseen tai vaihtoehtoisesti neuvomalla vanhempia lasten tukemiseen liittyvissä asioissa. Vastauksissa toivottiin, että koulu ottaisi paremmin huomioon lasten erilaiset perheet ja kutsuisi esimerkiksi lasten etävanhemmat mukaan lasten tukemiseen. Osa vastaajista koki, että lasten hyvinvointia koulussa tulisi tukea varmistamalla jokaisen lapsen mahdollisuus tasa-arvoiseen kohteluun koulussa (n=20) sekä tarvittaessa koulun tulisi eriyttää opetusta kunkin oppilaan taitoja vastaavaksi (n=19).

Osa vastaajista (n=20) oli sitä mieltä, että koulun tulisi järjestää opetus siten, että jokainen lapsi tulisi kohdattua tasavertaisena yksilönä. Vastaajien mielestä olisi tärkeää, että koulu varmistaisi, että jokainen lapsi kohdattaisiin samalla tavalla riippumatta lasten vanhempien ammateista tai kansallisuuksista, aivan kuten seuraavista vastauksista on tulkittavissa:

... lapsia pitäisi kohdella saman arvoisina oli kyseessä sitten ulkomaalainen tai suomalainen lapsi!
-Nainen, 3. luokkalaisen tytön vanhempi, Kitee

... Olen hyvin tarkka ettei ketään oppilasta kohdeltaisi väärin koulussa. Samat säännöt kaikkien kanssa olipa oppilas kyseessä lääkärin tai opettajan lapsi. Kaikki samalla viivalla.
-Nainen, 9. luokkalaisen pojan vanhempi, Hyrynsalmi

Tasa-arvoisen opetuksen varmistamisen lisäksi osa vastaajista (n=19) piti tärkeänä, että lasten hyvinvointia koulussa tuetaan mahdollistamalla jokaiselle oppilaalle opetuksen järjestäminen kunkin oppijan taitotasoa vastaavaksi. Vastaajien mielestä opetuksen eriyttäminen on tärkeää etenkin siksi, että jokainen oppilas voisi kokea opetuksen mielekkääksi ja riittävän haastavaksi. Vastaajat olivat huolissaan muun muassa siitä, että luokkien heterogeenisyyden vuoksi opettajien aika kuluu oppitunneilla heikoimmin suo-

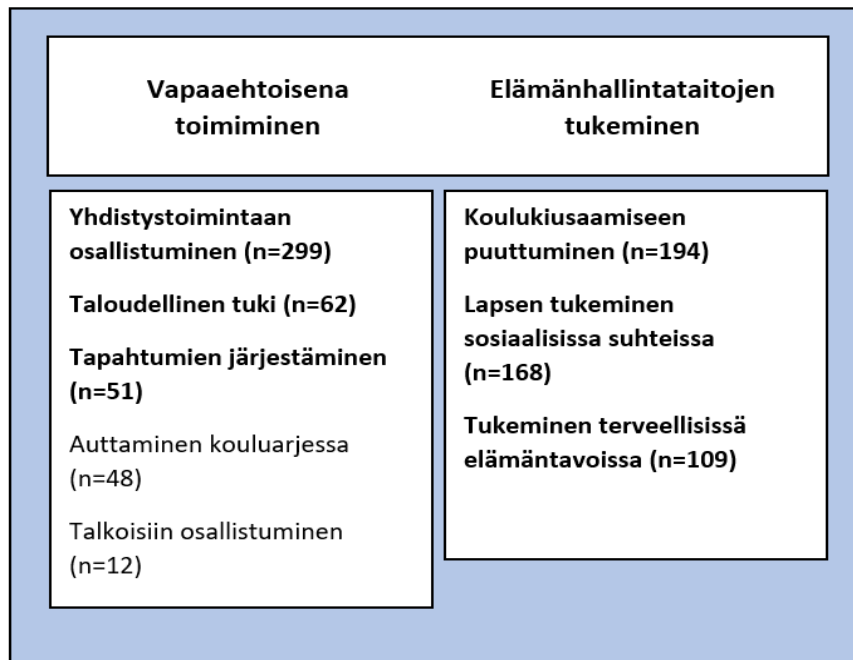
riutuvien oppilaiden tukemiseen ja kohtalaisesti tai hyvin pärjäävät oppilaat jäävät huomiotta. Vanhemmat osoittivat huolensa myös siitä, että koulu tasapäistäisi oppilaita liikaa ja esimerkiksi erityislahjakkaita oppilaita ei kannusteta itsensä ylittämiseen ja pahimassa tapauksessa he voivat menettää motivaationsa koulunkäyntiin.

Vastaajien mielestä on tärkeää, että oppilaat tiedostavat olevansa kaikki samanarvoisia, vaikka heillä olisikin keskenään erilainen vauhti oppimisessa ja asioiden sisäistämisessä. Seuraavassa vastauksessa eräs vanhempi korostaa, kuinka tärkeää on luoda luokkaan ilmapiiri, jossa jokainen oppilas saa edetä omaan tahtiinsa:

Minusta on tärkeää että lapset tietävät että he ovat erilaisia oppijoita. Omalla on paljon niitä aineita joissa tarvitsee enmmän tukea, hän tietää että on saman arvoinen oppilas kuin naapuri pulpetilla, jolla onnistuu kaikki yhdellä kertaa. Ketään ei kiusata ja se on jo paljon tänä päivänä. -Nainen, 4. luokkalaisten tytön äiti, Pöytyä

Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa

Seuraavaksi esittelen *Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa* -pääteemaan luokittelemiani vanhempien vastauksia. Tämä pääteema pitää sisällään kaksi yläteemaa: *Vapaaehtoisena toimiminen* sekä *Elämönhallintataitojen tukeminen*. Yksittäisen vanhemman vastaus saattoi sisältää useamman toiveen siitä, miten hän haluaisi olla vanhempana mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa, joten saman vanhemman vastaus voi olla luokiteltuna useampaan alateemaan, koska jokainen yksittäinen toive luokiteltiin sitä vastaavaan alateemaan. Alla olevassa kuviossa (KUVIO 6) on vastaajien toiveet jaoteltuna *Vanhempien konkreettisia toiveita liittyen lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa* -pääteeman alaisiin ylä- ja alateemoihin niiden esiintyvyyden mukaisesti. Tässä luvussa tarkoituksenani on esitellä vanhempien konkreettisia toiveita liittyen lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa jaoteltuna ylä- ja alateemoittain.

KUVIO 6. Vanhempien konkreettisia toiveita liittyen lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa -pääteeman yläteemat ja alateemat järjestettyinä niiden esiintymisen mukaan

Vapaaehtoisena toimiminen lasten hyvinvoinnin tukemiseksi

Vapaaehtoisena toimiminen -yläteema pitää sisällään viisi alateemaa, joista eniten vastauksia pitää sisällään *yhdistystoimintaan osallistuminen* -alateema. Kyseinen alateema koostu vastauksista (n=299), joille yhteistä on se, että vanhemmat haluavat tukea lasten hyvinvointia kuulumalla erilaisiin yhdistyksiin. Muita *vapaaehtoisena toimiminen* -yläteeman alateemoja ovat: *taloudellinen tuki* (n=62), *tapahtumien järjestäminen* (n=51), *auttaminen kouluarjessa* (n=48) ja *talkoisiin osallistuminen* (n=12). Seuraavaksi esittelen alateemoja tarkemmin yksi kerrallaan.

Yhdistystoimintaan osallistuminen

Vastaajista osa (n=299) kertoi haluavansa osallistua lasten hyvinvoinnin tukemiseen osallistumalla erilaisten yhdistysten toimintaan. Kuulumalla esimerkiksi vanhempainyhdistykseen, vanhempien toimikuntaan tai johonkin muuhun koulun toimintaan liittyvään järjestöön, vanhemmat kokivat voivansa vaikuttaa koulun asioihin sekä omalta osaltaan tukea lasten hyvinvointia koulussa. Yhdistystoiminnalla koettiin myös olevan merkitystä esimerkiksi yhteisöllisyyden lisäämiseen.

Yhdistystoimintaan osallistumalla vanhemmat kokivat pääsevänsä vaikuttamaan hyvinvoinnin tukemiseen konkreettisemmin kuin he muuten pystyisivät. Vastauksissa kerrottiin esimerkiksi, kuinka vanhempainyhdistykseen kuulumalla vanhemmat saivat paljon enemmän tietoa koulun toiminnasta kuin ilman, että he kuuluisivat minkäänlaiseen yhdistykseen. Saadun tiedon avulla vastaajat uskoivat pystyvänsä paremmin tukemaan lasten hyvinvointia koulussa. Lisäksi vastaajat kertoivat, että yhdistykseen kuulumalla heillä on mahdollisuus päästä vaikuttamaan muun muassa koulun käytänteisiin sekä koulun opetussuunnitelman laadintaan.

Yhdistystoiminnan katsottiin keskittyvän olennaisesti lasten hyvinvointiin liittyvien asioiden kohentamiseen. Vanhempainyhdistystoiminnalla esimerkiksi kerrottiin kerättävän varoja koulun retkiä varten, jotta jokainen lapsi voisi osallistua niihin perheen varallisuuteen katsomatta. Lisäksi vanhemmat kertoivat, että yhdistyksen keräämillä varoilla tehtiin hankintoja lasten kouluviihtyvyyden parantamiseksi esimerkiksi ostamalla välitunneille leikki- ja pelivälineitä.

Taloudellinen tuki

Osa vastaajista (n=62) kertoi haluavansa tukea lasten hyvinvointia koulussa auttamalla taloudellisesti. He toivoivat voivansa osallistua taloudellisen tuen antamiseen esimerkiksi varainkeruun kautta, rahoittamalla välinehankintoja tai lahjoittamalla varoja retkille lähtöä varten. Varainkeruun ja muun taloudellisen tuen antamisen avulla vastaajat kokivat pääsevänsä vaikuttamaan lasten hyvinvoinnin tukemiseen, koska kerättyjä varoja hyödynnetään usein erilaisiin luokan tai koko koulun yhteisiin retkiin, joiden ajateltiin toimivan ryhmähengen kohottajina. Varainkeruuseen osallistuminen koettiin mielekkääksi myös sen vuoksi, että se mahdollistaisi toimimisen yhteisen päämäärän eteen, minkä puolestaan ajateltiin luovan lisää yhteisöllisyyttä etenkin vanhempien keskuuteen.

Tapahtumien järjestäminen ja talkootyö

Osa vastaajista (n=51) kertoi haluavansa osallistua lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa erilaisten tapahtumien järjestämisen kautta tai vaihtoehtoisesti auttamalla koulua tapahtumien järjestämisessä. Tähän alateemaan luokittelemilleni vastauksille yhteistä oli se, että vanhemmat halusivat olla jollakin tavalla mukana järjestämissä tapahtumia tai tilaisuuksia, joiden tarkoituksena olisi lisätä lasten koettua hyvinvointia koulussa. Vastaajat kertoivat esimerkiksi haluavansa olla mukana järjestämässä erilaisia hyvinvointiin tai liikuntaan liittyviä tapahtumia.

Tapahtumien järjestämiselle annettiin vastaajien keskuudessa erilaisia merkityksiä. Tapahtumien ajateltiin muun muassa lisäävän kouluyhteisön yhteisöllisyyttä ja positiivista yhteishenkeä, joiden puolestaan nähtiin olevan lasten hyvinvointia lisääviä tekijöitä. Vastaajat ajattelivat myös, että erilaisten hyvinvointitapahtumien avulla voitaisiin lisätä lasten tietoisuutta hyvinvointiin liittyvistä asioista, kuten esimerkiksi liikunnan ja terveellisen ruokavalion merkityksistä.

Tapahtumien järjestämisen lisäksi osa kyselyyn vastanneista vanhemmista (n=12) kertoi haluavansa osallistua erilaisiin talkoisiin, joiden tarkoituksena olisi tukea lasten hyvinvointia. Vastaukset erosivat *tapahtumien järjestäminen* -alateeman vastauksista siinä, että vastauksissa käytettiin *talkootyö*-sanaa eikä niissä eritelty tarkemmin, mitä tämä talkootyö pitää sisällään.

Auttaminen kouluarjessa

Osa kyselyyn vastanneista vanhemmista (n=48) toivoi voivansa tukea lasten hyvinvointia koulussa toimimalla esimerkiksi apuopettajina tai muuten auttavina käsinä koulun arjessa. Vastaajat kertoivat muun muassa kiinnostuksestaan tulla tarvittaessa kertomaan omista erityistaidoistaan tai työnkuvastaan koululle, mikäli koulu olisi innokas ottamaan vastaan vierailijoita oppitunneille.

Vastaajat kokivat, että kouluarjessa auttaminen tukisi lasten hyvinvointia koulussa myös siksi, että vanhemmilla olisi näin mahdollisuus kurkistaa koulun arkeen ja tutustua esimerkiksi koulun henkilökuntaan sekä oman lapsensa luokkakavereihin. Erilaisiin tapahtumiin ja retkille osallistuminen huoltajana nähtiin mielenkiintoisena myös sen vuoksi, että silloin vanhemmilla olisi mahdollisuus nähdä, miten oma lapsi toimii erilaisissa ympäristöissä. Vastaajat uskoivat, että vanhempien läsnäolo oppitunneilla tai koulun tapahtumissa voisi toimia työrauhaan vaikuttavana tekijänä.

Elämänhallintataitojen tukemisella lisää hyvinvointia lapsille

Elämänhallintataitojen tukeminen -yläteema koostuu kolmesta alateemasta, joista eniten vastauksia pitää sisällään *koulukiusaamiseen puuttuminen* -alateema. Alateeman vastauksille (n=194) yhteistä on se, että vastaajat halusivat tukea lasten hyvinvointia puuttumalla koulukiusaamiseen. *Elämänhallintataitojen tukeminen* -yläteemaan kuului myös alateemat: *lapsen tukeminen sosiaalisissa suhteissa* (n=168) ja *tukeminen terveellisissä elämäntavoissa* (n=109). Seuraavaksi esittelen kunkin alateeman tarkemmin.

Koulukiusaamiseen puuttumisella lasten hyvinvoinnin tukemista koulussa

Kun vanhemmilta kysyttiin, miten he haluaisivat olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa, osa vanhemmista (n=194) oli sitä mieltä, että lasten hyvinvointia tulisi tukea ennen kaikkea puuttumalla koulukiusaamiseen. *Koulukiusaamiseen puuttuminen* -alateemaan luokittelin kuuluvaksi kaikki ne vastaukset, joissa mainittiin koulukiusaamisen ennaltaehkäisy tai siihen puuttuminen lasten hyvinvointia edistävänä tekijänä. Vastauksissa nostettiin esiin vanhempien toiveet siitä, että vanhemmat otettaisiin mukaan kiusaamisen ennaltaehkäisyyn sekä tarvittaessa kiusaamisasioiden selvittelyyn. Vastaajat ehdottivat muun muassa, että vanhemmat voisivat hyvin osallistua erilaisiin tempauksiin tai tapahtumiin, joiden tarkoituksena olisi koulukiusaamisen torjuminen.

Vastaajat toivat esille vastauksissaan huolen siitä, että kiusaamiseen ei aina puututa riittävän vakavasti. Ratkaisuksi ehdotettiin sitä, että opettajat saisivat lisäkoulutusta kiusaamiseen puuttumiseen. Kiusaamistapausten ilmetessä koulun toivottiin ottavan välittömästi yhteyttä kotiin. Kiusaamistapausten selvittämisen lisäksi myös kiusaamisen ennaltaehkäisy nousi vahvasti esille vanhempien vastauksissa. Ennaltaehkäisyksi toivottiin muun muassa sitä, että oppilaille opetettaisiin niin kaveri- kuin tunnetaitojakin. Vastausten perusteella vanhemmat kokivat tärkeäksi, että kiusaamista ennaltaehkäistäisiin esimerkiksi kasvattamalla lapsista empaattisia ja erilaisuutta kunnioittavia yksilöitä, jotka osaisivat tarvittaessa asettua toisten ihmisten asemaan.

Vastausten perusteella voidaan tulkita, että koulukiusaamiseen puuttuminen koettiin merkitykselliseksi tekijäksi lasten hyvinvoinnin tukemisessa. Koulukiusaamiseen puuttuminen nähtiin niin kodin kuin koulunkin asiana ja vastauksista nousi vahvasti esille ajatus siitä, että kiusaamista ei tulisi hyväksyä missään muodossa.

Lapsen tukeminen sosiaalisissa suhteissa

Koulukiusaamisen ennaltaehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen lisäksi vanhemmat (n=168) kokivat, että lasten hyvinvointia koulussa tulisi tukea lasten sosiaalisten suhteiden tukemisen kautta. Tämän alateeman vastauksille yhteistä on se, että niissä jokaisessa toivottiin jollakin tavalla tukea lasten sosiaalisten suhteiden muodostamiseen tai lasten kaveritaitojen kartuttamiseen. Vastausten perusteella voidaan tulkita, että vastaajien mielestä lasten hyvinvointiin liittyy olennaisesti toimivat kaverisuhteet. Tämän vuoksi lasten hyvinvointia tulisi vastaajien mielestä tukea esimerkiksi harjoittelemalla vuorovaikutustaitoja sekä tunnetaitoja.

Tähän alateemaan luokittelemistani vastauksista vain harvassa oli erittelyä siitä, kenen tulisi tukea lapsia sosiaalisten suhteiden ja kaveritaitojen harjoittelussa. Ne vastaa- jista, jotka ottivat kantaa, olivat sitä mieltä, että sekä kodin että koulun tulisi panostaa lasten sosiaalisten suhteiden tukemiseen. Yleistä oli myös ajatus siitä, että tukemalla oman lapsen sosiaalisten suhteiden kehittymistä voisi vaikuttaa yleisesti lasten hyvin- vointiin koulussa. Aivan kuten seuraavissa esimerkeissä vanhemmat toteavat:

Pyrin vaikuttamaan lähinnä oman lapsen kautta, opettamalla häntä suhtautumaan mui- hin kunnioittavasti, ystävällisesti ja empaattisesti.

-Nainen, 4. luokkalaisen pojan vanhempi, Kouvola

Opettamalla omille lapsilleni sopivaa käytöstä kavereita ja opettajia kohtaan. Yritän tu- kea varhaisteiniä myrskyissä ja ystävyys-suhteissa.

-Nainen, 4. luokkalaisen tytön vanhempi, Heinola

Pääasiassa pyrin puhumaan ja kuuntelemaan lasta, selittämään tapahtumia ja ihmisten käytöstä ja neuvomaan, miten kannattaa toimia konfliktitilanteissa tai kaverisuhteissa. Oman lapsen kautta toivottavasti hyvä leviää kaveripiirissäkin.

-Mies, 1. luokkalaisen tytön vanhempi, Espoo

Vastaajien mielestä lasten toimivien sosiaalisten suhteiden luomisessa auttaisi esi- merkiksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä toisen asemaan asettumisen har- joitteleminen. Vastauksissa nousi esiin idea esimerkiksi siitä, lapsia voisi tukea ystävyys- suhteiden luomisessa myös harjoituksilla, joissa keskityttäisiin löytämään sekä omia että muiden ihmisten vahvuuksia. Lisäksi tärkeäksi koettiin se, että lapsille osoitettaisiin em- paattisuuden ja muiden ihmisten arvostamisen tärkeyttä. Tärkeäksi koettiin myös erilai- suuden arvostaminen sekä toisista huolehtiminen. Seuraavassa vastauksessa nousee esiin myös ajatus siitä, kuinka tärkeää on huolehtia, ettei kukaan jäisi koulussa yksin:

Edistää erilaisuuden hyväksymistä ja tukea lasten välisiä suhteita, ketään ei saisi jättää yksin.

-Nainen, 3. luokkalaisen pojan vanhempi, Joensuu

Vastaajat kokivat, että harjoittelemalla esimerkiksi ristiriitojen selvittämistä kes- kustelemalla sekä tekemällä erilaisia yhteistoiminnallisia harjoitteita, lapset tulisivat tai- tavimmiksi toimijoiksi sosiaalisissa suhteissa. Tämä taas edesauttaisi vastaajien mielestä lasten hyvinvointia koulussa. Vastauksissa nousi esiin sekä oppilaiden välisten vuorovai- kutussuhteiden luomisen tukeminen että toimivien suhteiden solmimisen tukeminen esi- merkiksi oppilaan ja opettajien välille.

Tukeminen terveellisissä elämäntavoissa

Koulukiusaamiseen puuttumisen ja sosiaalisten suhteiden tukemisen lisäksi lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa haluttiin osallistua tukemalla lasten terveellisiä elämäntapoja. *Tukeminen terveellisissä elämäntavoissa* -alateemaan luokittelin kuuluvaksi ne vastaukset (n=109), joissa vastaajat kertoivat haluavansa osallistua lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa esimerkiksi tukemalla lapsia huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan esimerkiksi monipuolisen liikunnan, terveellisen ravinnon ja riittävän unen kautta. Vastaajat kokivat tärkeäksi, että koulun vastapainoksi lapsella olisi mielekkäitä harrastuksia tai muuta vapaa-ajan toimintaa.

Riittävän unen, monipuolisen liikunnan ja terveellisen ruokavalion lisäksi vanhemmat kokivat tärkeäksi lapsen hyvinvoinnille rutiineista kiinni pitämisen sekä säännöllisen päivärytmin. Vastaajien mukaan terveellisiin elämäntapoihin kuului arjen taitojen harjoittelua, kuten esimerkiksi tavaroista ja aikatauluista huolehtimista. Näiden tekijöiden lisäksi vastauksista nousi esiin myös lapsen päivittäisen ruutuajan rajoittamisen, kuten seuraavat esimerkit hyvin osoittavat:

Huolehtimalla lapsen säännöllisestä päivärytmistä; uni, ruoka, liikunta, terveys ja puhkaus. Rajoista esim. ei joka päivä pelata tietokoneella...

-Nainen, 4. luokkalaisen pojan vanhempi, Helsinki

Ensisijaisesti pitää huolen siitä, että arki kotona tukee lapsen hyvinvointia: säännöllinen rytmi, riittävästi unta ja ravintoa, maltillisesti ruutuaikaa, ikärajojen noudattaminen jne. Toissijaisesti olen yhteydessä koulun kanssa ongelmien selvittelyssä ja toki myös vahvuuksien tukemisessa.

-Nainen, 2. luokkalaisen pojan vanhempi, Helsinki

Vastaajat nostivat fyysisen hyvinvoinnin lisäksi myös psyykkisestä hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeäksi elementiksi osana lasten terveitä elämäntapoja. Vastaajat katsoivat tärkeäksi, että lasten jaksamisesta tulisi huolehtia. Lasten jaksamista helpottaisi erään vastaajan mielestä esimerkiksi se, että lapset oppisivat nimeämään omia tunteitaan sekä olotilojaan:

Jaksamiseen pitäisi kiinnittää huomiota ennen kuin ongelmat yllättää. Koulu ja harrastukset vaativat paljon voimia, joihin kaikilla oppilailla ei ole yhtä hyvät voimavarat. Pitkä loma vasta kesällä ja jo ennen sitä näkyy uupumisen merkkejä. Kodeissa piilevät ongelmat heijastuvat koulunkäyntiin. Oppilaita voisi harjaannuttaa tunnistamaan itsessään tapahtuvia tunteita. Helpompi pureutua ongelmiin, kun osaa nimetä ne.

-Nainen, 1. luokkalaisen pojan vanhempi, Kuopio

Lasten jaksamisesta huolehtimisen lisäksi vastaajat kokivat tärkeäksi lasten terveen itsetunnon ja itseluottamuksen muodostumisen tukemisen, kuten alla oleva esimerkki osoittaa:

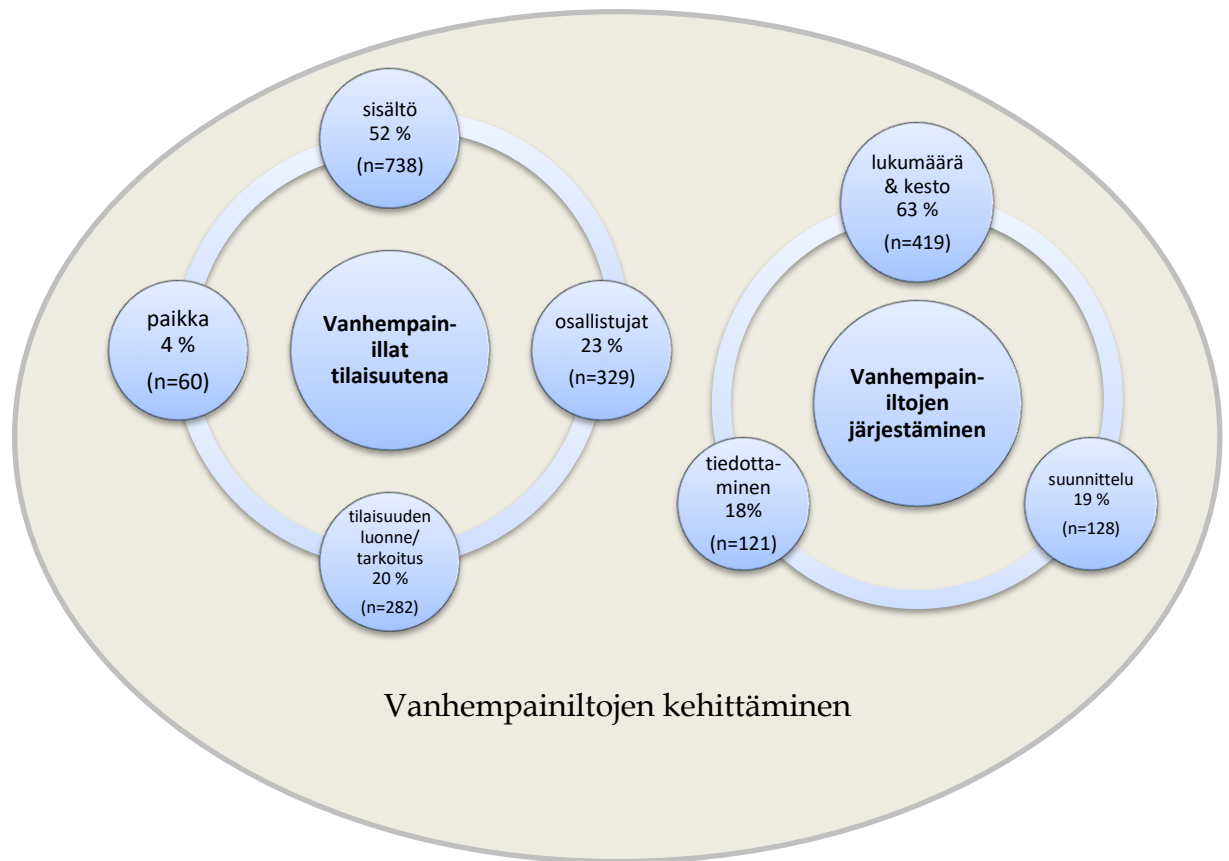
Pyrimme tukemaan lapsemme tervettä itsetuntoa ja oman elämän hallintaan kasvua. Verkosto merkityksellisiä ihmissuhteita, terveellistä ruokaa, riittävästi liikuntaa ja pitkät yöunet!
-Nainen, 7. luokkalaisten pojan vanhempi, Oulu

Vastauksien perusteella voidaankin todeta, että vanhemmat kokivat tärkeäksi tukea lasten hyvinvointia koulussa kiinnittämällä huomiota lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin niin kotona kuin koulussakin. Opettamalla lasta tunnistamaan ne seikat, jotka saavat hänet voimaan paremmin ja jaksamaan arjessa, edesauttavat vanhempien mielestä myös lapsen hyvinvointia koulussa.

VANHEMPAINILTOJEN KEHITTÄMINEN

Tulosten seuraavassa osiossa tarkastellaan kodin ja koulun yhteistyötä vanhempainiltojen muodossa. Vanhemmilta (N=7803) kysyttiin, miten he haluaisivat vanhempainiltoja kehitettävän ja tämän kysymyksen osalta vastauksia saatiin 2224 vanhemmalta. Kysymyksen: *Miten koulun vanhempainiltoja voisi mielestäsi kehittää?* osalta aineisto koostuikin kysymykseen vastanneiden suomen kielellä koulua käyvien peruskouluikäisten oppilaiden vanhempien vastauksista (N=2224). Vastaajat esittivät vastauksissaan toiveita niin varsinaisiin tilaisuuksiin liittyvistä seikoista kuin myös tilaisuuksien järjestämiseen olennaisesti kuuluvista asioista. Näistä muodostuikin vanhempainiltojen kehittämistä kuvaavat pääteemat: *vanhempainillat tilaisuuksina* ja *vanhempainiltojen järjestäminen*. Kehitysehdotusten ja -toiveiden lisäksi tutkimusaineisto antoi mahdollisuuden tarkastella niitä merkityksiä, joita vanhemmat antoivat vanhempainilloille.

Olen jakanut vanhempainilloille esitetyt kehitysehdotukset kahteen pääteemaan, jotka puolestaan jakautuvat erilaisiin ylä- ja alateemoihin. Nämä kaksi vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvät pääteemat muodostavat tutkimustehtävään vastaavan merkityskokonaisuuden, jotka omalta osaltaan kuvaavat vanhempien esittämiä kehitystoiveita vanhempainilloille. Havainnollistan vanhempainiltojen kehittämisen merkityskokonaisuutta kuviossa 7. Kuvioon (KUVIO 7) on merkitty kummankin pääteeman osalta vastaajien toiveiden lukumäärät sekä niiden prosenttiosuus pääteeman toiveista. Toiveita liittyen vanhempainiltoihin tilaisuuksina esitettiin yhteensä 1409 kappaletta. Vanhempainiltojen järjestämiseen liittyviä toiveita esitettiin puolestaan 668 kappaletta.

KUVIO 7. Vanhempainiltojen kehittäminen jaoteltuna kahteen pääteemaan sekä pääteemojen itsenäisiin yläteemoihin.

Vanhempien toiveiden mukainen vanhempainilta tilaisuutena

Tässä luvussa tarkastelen *Vanhempainilta tilaisuutena* -pääteemaan luokittelemiani vastauksia. Tämän pääteeman osalta vastaajat esittivät eniten toiveita koskien vanhempainiltojen sisältöä (n=738). Toiveita esitettiin myös liittyen vanhempainiltoihin osallistujiin (n=329) sekä siihen, millaisia vanhempainiltojen tulisi olla luonteeltaan (n=282). Tämän aineiston valossa vanhempainiltojen paikka tai fyysiset puitteet eivät olleet vanhempien keskuudessa niinkään merkityksellisiä perustuen siihen, että toiveita koskien vanhempainiltojen paikkaa jätettiin ainoastaan 60 vastaajan toimesta (n=60). Alla olevassa kuviossa (KUVIO 8) on vastaajien toiveet jaoteltuna *vanhempainilta tilaisuutena* -pääteeman alaisiin ylä- ja alateemoihin niiden esiintyvyyden mukaisesti. Tässä luvussa tarkoitukseni on esitellä vanhempien toiveita liittyen vanhempainiltoihin tilaisuuksina ylä- ja alateemoittain.

SISÄLTÖ	OSALLISTUJAT	TILAISUUDEN LUONNE / TARKOITUS	PAIKKA
<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutuksen lisääminen (n=338) • Toiminnallisuuden & osallistamisen lisääminen (n=187) • Kuulumisia koulun arjesta (n=111) • Asiantuntijaluentojen lisääminen tilaisuuksiin (n=40) • Kysymys ja vastaus -osio (n=26) • Vaihtelevuutta sisältöihin (n=12) • Kasvatuksellista tukea (n=10) • Oppilaiden esityksiä tai heidän töidensä esittelyä (n=8) • Mahdollisuus antaa anonyymia palautetta (n=6) 	<ul style="list-style-type: none"> • Toiveena oman luokan vanhempainillat (n=179) • Enemmän vanhempia vanhempainiltoihin (n=69) • Lapset mukaan vanhempainiltoihin (n=44) • Vanhempien käyttäytyminen vanhempainilloissa (n=23) • Koulun henkilökunnan osallistuminen (n=10) • Tulkkeja vanhempainiltoihin (n=4) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhempainillat tilaisuuksia vanhempien tutustumiselle (n=203) • Vanhempainilloista rennompia (n=45) • Vanhempainilloista informatiivisia tilaisuuksia (n=34) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kahvitarjoilu (n=24) • Vanhempainillat sähköisiksi (n=21) • Tilajärjestelyt (n=15)

KUVIO 8. *Vanhempainilta tilaisuutena* -pääteeman yläteemat ja alateemat järjestettyinä niiden esiintymisen mukaan

Vanhempainiltojen sisältö

Vanhemmilla oli eniten toiveita liittyen vanhempainiltojen sisältöön. Suurin osa vanhempainiltojen sisältöön liittyvistä toiveista liittyi vuorovaikutuksen lisäämiseen (n=338). Vastaajat toivoivat myös enemmän toiminnallisuutta ja osallisuutta vanhempainiltoihin (n=187) sekä enemmän keskustelua siitä, mitä koulun arkeen kuuluu (n=111). Edellä mainitut kolme alateemaa sisälsivät eniten toiveita liittyen vanhempainiltojen sisällön kehittämiseen, mutta vastaajat esittivät myös muita vanhempainiltojen sisältöön liittyviä toiveita. Tällaisia toiveita olivat esimerkiksi asiantuntijaluentojen (n=40) sekä kysymys ja vastaus -osioiden liittäminen vanhempainiltojen yhteyteen (n=26). Näiden lisäksi muutama vastaaja (n=12) esitti toiveen siitä, että vanhempainiltojen sisältö olisi mahdollisimman vaihtelevaa. Muutama vastaaja (n=10) myös toivoi, että vanhempainilloissa olisi mahdollista antaa kasvatukseen liittyvää tukea. Osan (n=8) mielestä olisi myös hyvä, mikäli vanhempainilloissa olisi mahdollisuus nähdä oppilaiden aikaansaannoksia esimerkiksi esityksien tai töiden esittelyiden merkeissä. Muutama vastaaja (n=6) toivoi myös

mahdollisuutta antaa palautetta anonymisti. Seuraavaksi esittelen tarkemmin kutakin *Vanhempainiltojen sisältö* -yläteemaan kuuluvia alateemoja.

Lisää vuorovaikutusta vanhempainiltoihin

Vanhempainiltojen sisältöön liittyvistä toiveista eniten vanhemmat toivoivat vuorovaikutuksen lisäämistä (n=338). *Lisää vuorovaikutusta vanhempainiltoihin* -alateemaan luokittelin kuuluvaksi kaikki ne vanhempien vastaukset, joissa toivottiin joko lisää vuorovaikutusta tai lisää keskustelevuutta vanhempainiltoihin. Vuorovaikutuksen toivottiin olevan avointa ja rehellistä. Vastaajien mielestä on tärkeää, että vuorovaikutuksen osapuolet ovat keskenään tasa-arvoisia ja esimerkiksi kaikkien mielipiteet ovat yhtä arvokkaita, vuorovaikutuksen ajateltiin myös lisäävän luottamusta kodin ja koulun välille:

Opettaja voisi pitää vanhempainiltoja ja yrittää rakentaa luottamusta, kuulla vanhempien mielipiteitä eikä olla kaikkietietävä vanhempien väheksyjä.

-Nainen, 3. luokkalaisen pojan vanhempi, Helsinki

Vuorovaikutuksen lisäämistä perusteltiin muun muassa sillä, että se mahdollistaisi paremmin tutustumisen toisiin vanhempiin sekä opettajiin. Vastaajien mielestä vuorovaikutuksen lisääminen mahdollistaisi myös yhteisistä toimintatavoista sopimisen niin kouluun kuin koteihinkin. Vastauksissa toivottiin lisääntyvän vuorovaikutuksen antavan mahdollisuuden myös vertaistukeen ja erilaisten kasvatusvinkkien vaihtamiseen. Nykyiset vanhempainillat saivat osakseen kritiikkiä tiedottavan luonteensa vuoksi. Osa vanhemmista koki vanhempainillat opettajien yksinpuheluina, joiden tarkoituksena oli vain kaataa tietoa ilman aitoa vuoropuhelua:

Enemmän avointa keskustelua. Koulun yksinpuhelun aika pitäisi olla jo ohi. Opettajat tuntuvat tykkäävän [edit: tykkäävän] pitkistä monologeista. Joskus mietin, että pelkäävätkö mitä seuraa, jos vanhemmille antaa puheenvuoron ;) ...tosin voi olla, että ei olisi mitään puhuttavaakaan...

-Nainen, 7. luokkalaisen pojan vanhempi, Kouvola

Vanhempainiltojen tulisi vastaajien mielestä kannustaa yhteisöllisyyteen ja tilaisuuksissa tulisi ottaa paremmin huomioon vanhempien mielipiteet sekä ajatukset. Erilaisen näkökulmien esiintulon ajateltiin myös auttavan opettajaa avartamaan omaa näkemystään asioista:

Enemmän yhteisöllisyyttä ja osallistamista myös vanhemmille. Aina vain kuunnellaan sitä miten rehtori tai joku opettaja luennoi jostain asiasta. Jos asioista keskusteltaisiin niin asiat voisivat saada monta erilaista näkökulmaa ja auttaa myös opettajia avartamaan näkemystään asioista. Jos aina vain puheissa on negatiivinen sävy niin ei houkuta mennä.

-Nainen, 9. luokkalaisen pojan vanhempi, Pihtipudas

Suurimmassa osassa vastauksista ei kerrottu, miten vuorovaikutuksen lisääminen toivottaisiin toteutettavan. Niissä, missä toive esitettiin, useimmin toivottiin kasvokkain kohtaamista ja rentoa keskustelua. Päätoiveena tämän alateeman vastauksissa kuitenkin oli aidon vuorovaikutuksen lisääminen tiedotuksen sijaan:

Yksisuuntaisesta viestinnästä vuorovaikutukseen.

-Nainen, 5. luokkalaisen tytön vanhempi, Riihimäki

Mielenkiintoista oli se, että osassa vastauksissa toivottiin nimenomaan jonkinlaista ohjelmaa tai oheistoimintaa. Kuten seuraavasta esimerkistä voidaan havaita:

Niissä voisi olla erilaisia teemoja/aiheita, vuorovaikutuksellisuutta, aktiivisempia... Ei vain muodollisia tiedotustilaisuuksia!

-Nainen, 4. luokkalaisen tytön vanhempi, Kouvola

Osassa vastauksista puolestaan oltiin sitä mieltä, että tämänkaltaiset ”ryhmyttävät” oheistoiminnot vievät turhaan aikaan, jonka voisi paremmin hyödyntää syvällisempään keskusteluun käsiteltävistä aiheista. Tästä esimerkkinä:

Nykyään vanhempainiltoihin ympärään liikaa oheistapahtumia. Itse vanhemmille ja opettajalle jää keskusteluun aikaa todella vähän.

-Nainen, 8. luokkalaisen tytön vanhempi, Vaasa

Lisää toiminnallisuutta ja osallisuutta vanhempainiltoihin

Toiminnallisuuden ja osallistamisen lisäämistä vanhempainiltoihin toivoi yhteensä 187 vastaajaa. Vastaukset, jotka jaottelin kuuluvaksi tähän alateemaan, sisälsivät toiveita siitä, että vanhempainiltojen tulisi olla enemmän vanhempia osallistavia tai aktivoivia. Tähän alateemaan lukeutui myös vastauksia, jotka sisälsivät toiveen siitä, että vanhempainiltojen tulisi olla toiminnallisia esimerkiksi sisältäen erilaisia ryhmätöitä tai rastitehtäviä. Läheskään kaikki tähän alateemaan kuuluvat vastaukset eivät kuitenkaan sisältäneet selitystä sille, miksi toive osallistamisen tai toiminallisuuden lisäämisestä esitettiin. Kuitenkin kaikille vastauksille yhteistä oli se, että vanhemmat toivoivat pääsevänsä aktiiviseen rooliin vanhempainilloissa.

Osa tähän alateemaan kuuluvista vastauksista sisälsi toiveen ryhmätöistä tai pienryhmissä suoritettavista keskustelutehtävistä. Ryhmätöiden avulla toivottiin muun muassa sitä, että jokainen vanhempi saisi paremmin mahdollisuuden kertoa oman mielipiteensä tai tuoda esille oman näkökantansa vanhempainilloissa käsiteltäviin aiheisiin. Ryhmätöiden ajateltiin auttavan vanhempia rentoutumaan ja sitä kautta virittäisi heidät paremmin keskusteluun. Muutama vastaajista toivoi, että vanhempainillat sisältäisivät liikunnallisia elementtejä. Vastauksissa ehdotettiin esimerkiksi, että vanhemmat, lapset ja opettajat pelaisivat yhdessä esimerkiksi pesäpalloa tai jalkapalloa.

Liikunnalliset vanhempainillat saivat osaksi myös kritiikkiä. Liikunnalliset rastit tai muut liikunnalliset aktiviteetit eivät soveltuneet kaikkien toiminnallisuutta toivoneiden vanhempien mielestä vanhempainiltoihin, vaan toiminnallisuus tulisi heidän mielestään toteuttaa erilaisin ryhmissä suoritettavin tehtävin, jotka rohkaisisivat muun muassa mielipiteiden vaihtoon. Voitaisiinkin päätellä, että ei ole yhtä oikeaa tapaa toteuttaa toiminnallisia vanhempainiltoja, vaan toiminnallisuus voidaan määritellä olevan montaa erilaista asiaa.

Vanhempainiltoihin kuulumisia koulun arjesta

Vanhempainiltoihin toivottiin kuulumisia koulun arjesta 111 vastaajan toimesta (n=111). Tämä kyseinen alateema koostuu vastauksista, jotka sisälsivät toiveen siitä, että vanhempainilloissa tulisi keskustella ajankohtaisista, koulun arkeen liittyvistä asioista. Tällaisia asioita vastaajien mielestä ovat esimerkiksi koulussa käytetyt opetusmenetelmät, työtavat sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelu. Vanhemmat toivoivat myös, että vanhempainilloissa kerrottaisiin enemmän ja konkreettisemmin, miten kouluarki on sujunut:

Kertoa konkreettisemmin luokan kuulumisia ja päivittäisen kouluelämän asioita.

Voisi kertoa nykyajan koulun arjesta enemmän ja luokan omista käytänteistä. Mikä tilanne on ryhmäytymisessä? Miten siihen ohjataan ja puututaan?

-Nainen, 5. luokkalaisen pojan vanhempi, Turku

Vanhemmat kokivat vanhempainillat tilaisuudeksi, jossa opettaja voisi sanoittaa, millaista arkea luokassa eletään ja millaisia haasteita koulupäivän aikana voi tulla vastaan. Vanhemmat myös toivoivat, että opettaja kertoisi, miten mahdollisiin haasteisiin reagoidaan. Erityisesti vanhempia kiinnosti, miten koulu ja opettajat ovat valmiudessa reagoimaan mahdollisiin kiusaamistapauksiin ja miten kiusaamista ennaltaehkäistään koulussa:

Vanhempainiltoja voisi olla enemmänkin kuin kerran lukukaudessa. Pieniä infoja voisi järjestää koulun kuulumisista. Haluaisin myös kuulla konkreettisia asioita esim. siitä miten koulussa puututaan kiusaamiseen.

-Nainen, pojan vanhempi (ei halunnut ilmoittaa, millä luokalla lapsi opiskelee), Kuopio

Sisällyttää iltoihin esim. enemmän asiaa siitä, mitä luokan kesken on tehty. Opettaja voisi myös nostaa esille luokan ongelmia tai aiheita, joista kotona olisi hyvä keskustella (esim. jos luokalla kaverittomia).

- Nainen, 3. luokkalaisen pojan vanhempi, Turku

Vastauksista nousi myös esiin se, kuinka vastaajat näkivät koulumaailman muuttuneen paljon omista kouluajoistaan. Tämän vuoksi vastaajat toivovat vanhempainilloissa kiinnitettävän enemmän huomiota koulumaailman uudistuksiin, kuten esimerkiksi ilmiöpohjaisuuteen, koulussa hyödynnettäviin teknologisiin sovelluksiin sekä opetussuunnitelman uudistuksiin:

Siellä voisi kertoa mitä koulussa tehdään, koska koulumaailma on omista vuosista muuttunut valtavasti ja jos lapselta kysyy niin ei kovin kattavaa vastausta saa.

-Nainen, 2. luokkalaisen tytön vanhempi, Ilmajoki

Vanhempainiltojen pitäisi enemmän päästä sisälle koulun käyntiin ja eri opetus tapoihin. Meidän koulussa ne eivät ole muuttuneet yhtään uuden opetussuunnitelman myötä mikä on sääli. Vanhempainilloista voisi tehdä interaktiivisempia ja keskustelua herättäviä missä kerättäisiin ideoita ja kehitysehdotuksia tiettyihin määriteltyihin asioihin. Miettiä miten lapsia saataisiin kannustettua oppimaan teittyjä asioita kodin sisällä ja ulkopuolella ja kuinka rohkaistaan lasta oikein jne. - - -

-Nainen, 4. luokkalaisen tytön vanhempi, Somero

Toisaalta joukossa oli myös paljon vanhempia, jotka toivoivat vanhempainilloissa puhuttavan jostain muusta kuin opetussuunnitelmasta ja sen uudistuksista. Nämä vanhemmat olivat sitä mieltä, että halutessaan jokainen voisi lukea opetussuunnitelmasta joko tiedotteista tai internetistä omalla ajallaan:

Konkreettisempia, omaan lapseen ja luokkaan liittyvää aihetta. Yleisen tason jargon opetussuunnitelmista, kunnan visioista ym. saa miettimään, miksi käyttää vähä vapaa-aika tällaiseen, kun myös työ, lähipiiri, lasten terveydenhuoltoon liittyvät käynnit, harrastukset ym. vievät aina vaan enemmän aikaa.

-Nainen, 6. luokkalaisen tytön vanhempi, Nurmijärvi

Vanhempain illat ovat enimmäkseen opettajan/opettajien luentoja perusasioista. Suurimman osan voisi huoletta laittaa suoraan Wilma viestinä. Itse olisin kiinnostunut opetusmetodeista, oppimateriaaleista ja uuden teknologian käytöstä nykykoulussa.

-Mies, 2. luokkalaisen tytön vanhempi, Ylöjärvi

Asiantuntijaluentojen liittäminen vanhempainiltoihin

Vastaajia, jotka toivoivat vanhempainiltoihin liitettäväksi asiantuntijaluentoja, oli yhteensä 40 kappaletta (n=40). Vastaajien mielestä asiantuntijaluennoitsijat voisivat houkuttaa vanhempainiltoihin enemmän osallistujia. Asiantuntijaluentojen ajateltiin olevan hyvä keino alustaa keskustelua, jonka jälkeen useampi vanhempi uskaltaisi osallistua yhteiseen keskusteluun. Vastaajat toivoivat erityisesti, että vierailevat luennoitsijat tulisivat puhumaan ajankohtaisista ilmiöistä lasten ja nuorten elämässä, kuten esimerkiksi pelaamisesta ja sosiaalisesta mediasta. Useassa vastauksessa toivottiin myös, että luennoitsijat puhuisivat päihteistä, kiusaamiseen puuttumisesta, kasvatuksesta ja erilaisista opiskelutavoista.

Vanhempainiltojen osallistujat

Yhdeksi yläteemaksi aineistosta erottui vanhempainiltojen osallistujiin kohdistuvat toiveet (n=329). Tämän yläteeman alle muotoutui kuusi alateemaa vastaajien toiveiden perusteella. Eniten vastaajat toivoivat, että vanhempainiltoja järjestettäisiin erikseen kullekin luokalle (n=179), mikä mahdollistaisi, että vanhempainilloissa olisi vain oman lapsen luokkalaisten vanhempia. Vastaajat toivoivat myös, että vanhempainiltoihin saataisiin paikalle enemmän vanhempia (n=69). Osa vastaajista toivoi, että vanhempainiltoihin kutsuttaisiin myös lapset (n=44). Toiveita esitettiin myös vanhempainiltoihin osallistuville vanhemmille liittyen heidän käyttäytymiseensä tilaisuuksissa (n=23). Muutama vastaaja esitti myös toiveen koskien koulun henkilökunnan osallistumista vanhempainiltoihin (n=10). Vastausten joukossa oli myös muutama toive siitä, että vanhempainiltoihin tulisi kutsua tarpeen niin vaatiessa myös tulkkeja (n=4).

Oman luokan vanhempainillat

Moni vanhempi (n=179) oli sitä mieltä, että vanhempainiltoja tulisi järjestää vain lapsen oman luokan vanhemmille tai vaihtoehtoisesti muulle pienemmälle ryhmälle kerrallaan. Perustelut toiveille oman luokan vanhempainilloista vaihteli jonkin verran vastaajien välillä, mutta yhteneväisyyksiäkin löytyi. Yleisin perustelu oli se, että vanhempainilloissa, joissa on paikalla vain saman luokan oppilaiden vanhempia, on mahdollisuus keskustella syvemmin käsiteltävistä aiheista ja tilaisuuksissa on ylipäänsä enemmän vuorovaikutusta.

Vastaajat myös kokivat, että pienemmän osallistujamäärän kanssa on helpompaa tutustua ja vaihtaa näkökulmia.

Vastaajat olivat kokeneet koko koulun vanhempainillat osaltaan ongelmallisiksi. Koko koulun vanhempainilloissa oli heidän mielestään riskinä se, että paikalla ei välttämättä olisi heidän omien lastensa opettajia tai että aiheet eivät olisi suunnattu juuri niihin asioihin, jotka vaikuttavat heidän omiin lapsiinsa. Myös aikataulutusta nähtiin ongelmallisena koko koulun vanhempainilloissa. Vanhempainiltojen pelättiin venyvän liian pitkiksi, mikäli vanhempainillat koostuisivat sekä koko koulun osuuksista että oman luokan osuudesta. Ratkaisuksi ehdotettiin muun muassa sitä, että koko koulun ja vain omaa luokkaa koskevat vanhempainillat järjestettäisiin eri päivinä, mikäli koulu katsoi tarpeelliseksi järjestää koko koulun tilaisuuksia. Vanhempainiltoja toivottiin järjestettävän koko ikäryhmälle tai koko koululle silloin, kun käsiteltävänä aiheena on kaikkia koulun oppilaita ja heidän vanhempiaan koskeva asia. Tällaisia vastaajien mielestä olivat esimerkiksi kiusaamiseen liittyvät asiat tai yleinen kouluhyvinvointi.

Lapset mukaan vanhempainiltoihin

Vastaajista osa (n=44) ehdotti, että vanhempainiltoihin kutsuttaisiin osallistujiksi vanhempien lisäksi myös lapset. Perusteluiksi vanhemmat antoivat muun muassa sen, että lasten kutsuminen vanhempainiltoihin saisi houkuteltua enemmän vanhempia tilaisuuksiin, lasten ajateltiin myös vapauttavan tunnelmaa läsnäolollaan. Lasten ajateltiin tuovan mukanaan huumoria, mikä osaltaan saisi vanhempia heittäytymään vanhempainilloissa tavanomaista enemmän. Vastaajat näkivät tärkeäksi, että vanhemmat saisivat mahdollisuuden tutustua omien lapsiensa luokkakavereihin. Lapsien ja toisten vanhempien kanssa suoritettavat yhteiset aktiviteetit vahvistaisivat niin yhteisöllisyyttä kuin myös toisivat perheitä ja koulua lähemmäs toisiaan.

Tämän alateeman vastauksissa toivottiin, että lapset saisivat kertoa omasta kouluarjestaan tai vaihtoehtoisesti olla mukana suunnittelemassa vanhempainiltojen sisältöä. Vastaajat arvelivat, että lapset osaisivat kertoa paljon sellaista koulupäivistään, mikä muuten saattaisi jäädä kertomatta. Vastauksien joukossa oli myös toiveita siitä, että lapset saisi ottaa mukaan koululle ilman että he osallistuisivat varsinaiseen vanhempainiltaan. Tätä perusteltiin sillä, että osa vanhemmista ei muuten pystyisi itse osallistumaan vanhempainiltoihin, koska lapsenvahdin saaminen voi olla hankalaa.

Vanhempien osallistuminen vanhempainiltoihin

Vastaajien keskuudessa oli myös jonkin verran vastauksia, joissa esitettiin yhtenä nykyisten vanhempainiltojen ongelmakohtana se, että niihin ei osallistu riittävästi vanhempia (n=69). Tähän alateemaan luokitelluille vastauksille yhteistä on se, että niissä jokaisessa esitettiin toive siitä, että vanhempainiltoihin saataisiin osallistumaan enemmän vanhempia. Luokittelin myös vastaukset, joissa harmiteltiin vanhempien vähäistä osallistumista, kuuluvaksi tähän alateemaan. Vastauksissa tuotiin esiin huoli siitä, että vanhempainiltoja tarvitsevat vanhemmat eivät osallistu niihin:

Vanhemmat voisi velvoittaa enemmän mukaan. Usein sellaiset kodit joiden lapsilla on eniten ongelmia koulussa, eivät osallistu vanhempainiltoihinkaan.

-Mies, 4. luokkalaisen tytön vanhempi, Kajaani

Miten saada ne sellaisiksi, että kaikki vanhemmat kokisivat ne tärkeiksi?? Jotkut vanhemmat eivät käy koskaan vanhempainilloissa... lapsensakin varmaan kokee, ettei koulua / hänen koulunkäyntiään arvosteta.

-Nainen, 9. luokkalaisen tytön vanhempi, Siikajoki

Alateemaan jaottelemistani vastauksissa ehdotettiin ratkaisuksi muun muassa vanhempainiltojen tekemistä pakolliseksi tai vanhempien velvoittamista muilla keinoilla tulemaan paikalle. Ehdotettiin myös, että opettajien tulisi kertoa vanhemmille henkilökohtaisesti esimerkiksi vanhempainvarteissa, kuinka tärkeää olisi osallistua vanhempainiltoihin. Osa vastaajista myös toivoi, että koulu yrittäisi nykyistä enemmän aktivoida vanhempia osallistumaan koulun järjestämiin tapahtumiin. Sitä, miten aktivointi tulisi toteuttaa, ei vastauksissa eritelty:

Aktivoimalla vanhempia. Nykyinen olematon malli ei kannusta ketään olemaan yhteydessä kouluun tai kiinnostumaan lapsen opiskelusta, koulutovereista tai heidän vanhempistaan.

-Nainen, 7. luokkalaisen pojan vanhempi, Helsinki

Vanhempien käyttäytyminen vanhempainilloissa

Vanhempainiltoihin osallistuvat vanhemmat saivat myös osakseen toiveita koskien heidän käyttäytymistään 23 vanhemman vastauksessa (n=23). Kyseiset vastaajat nostivat esiin jonkin epäkohdan muiden vanhempien käyttäytymisestä vanhempainilloissa. Vastaajia esimerkiksi harmitti, mikäli vanhempainiltaan osallistuvat vanhemmat keskittyivät puhumaan vanhempainilloissa ainoastaan omaa lastaan koskevista asioista. Tämän ajateltiin olevan pois kaikkia lapsia koskevien asioiden käsittelystä. Vastauksissa toivottiin

lisäksi, että vanhemmat eivät olisi tilaisuuksissa niin passiivisia, vaan osallistuisivat enemmän yhteiseen keskusteluun.

Vanhempainiltojen muut osallistujat

Koulun henkilökunnan osallistuminen vanhempainiltoihin sai myös osakseen toiveita (n=10). Suurin osa näistä vastauksista piti sisällään toiveen siitä, että vanhempainilloissa olisi tavattavissa enemmän koulun henkilökuntaa. Vastaajat pitivät tärkeänä esimerkiksi sitä, että vanhempainilloissa olisi luokanvalvoja/luokanopettajan ja rehtorin lisäksi paikalla myös aineenopettajia tai muita oppilaiden arjessa mukana olevia henkilökunnan jäseniä.

Muutama vastaaja (n=4) toivoi, että koulu järjestäisi vanhempainiltoihin tarvittaessa tulkin paikalle, jotta jokainen vanhempi voisi ymmärtää tilaisuudessa käsiteltävät asiat kielitaidosta riippumatta. Vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että monikulttuurisesta tai -kielisestä perheestä tulevat vanhemmat voivat tulkin tai koulun kielitaitoisen henkilökunnan edustajan avulla osallistua keskusteluun ja saada tietoonsa tarvittavat vanhempainillassa annettavat informaatiota. Eräskin vastaaja kirjoitti vastauksessaan, että suomenkieliset vanhemmat usein pystyvät helposti lukemaan koulun lähettämistä tiedotteista tarvittavat informaatiot, mutta koulun olisi tärkeää varmistaa esimerkiksi juuri vanhempainilloissa, että lapsen koulukieltä heikosti hallitsevat vanhemmat saavat tietoonsa samat asiat. Tämä onnistuu vastaajan mielestä parhaiten tulkin avulla. Vaikka tulkkaus saattaakin viedä verrattain paljon aikaa, on se kuitenkin vastaajan mielestä ensiarvoisen tärkeää.

Vanhempainiltojen tarkoitus ja luonne

Vanhempainiltojen sisältöön liittyvien toiveiden lisäksi vastaajat (n=282) esittivät toiveita koskien vanhempainiltojen tarkoitusta ja luonnetta. Näistä toiveista muodostuikin *vanhempainiltojen tarkoitus ja luonne* -yläteema. Kyseiseen yläteemaan jaotelluista vastaajista suurin osa (n=203) oli sitä mieltä, että vanhempainiltojen pitäisi kannustaa vanhempia tutustumaan toisiinsa. Tutustumisen tarkoituksena olisi ennen kaikkea saattaa vanhemmat yhteistyöhön keskenään. Osa vastaajista (n=45) oli myös sitä mieltä, että vanhempainiltojen tulisi olla luonteeltaan rennompia. Muutama vastaaja (n=34) toisaalta toivoi, että vanhempainiltojen tulisi keskittyä informaation välitykseen.

Vanhempainillat paikkoja vanhempien keskinäiselle tutustumiselle

Moni vastaajista (n=203) oli sitä mieltä, että vanhempainiltojen tulisi mahdollistaa vanhempien tutustuminen toisiinsa. Vastaukset erosivat toisistaan jonkin verran siinä, miten tutustumisen toivottiin järjestettävän sekä siinä, millaisia perusteluita toiveelle esitettiin. Tämän alateeman vastauksissa ehdotettiin muun muassa, että vanhempainillasta tulisi varata erikseen aikaa vanhempien tutustumiselle esimerkiksi ennen tai jälkeen varsinaisen ohjelman. Vastausten joukossa oli lisäksi toiveita sellaisista vanhempainilloista, jotka keskittyisivät ainoastaan vanhempien tutustumiseen erilaisten ryhmäytymistä edistävien toimintojen avulla.

Opettajan tai koulun muun henkilökunnan toiminta katsottiin merkittäväksi vanhempien tutustumista edistäväksi tekijäksi. Vastaajien mielestä opettajan tulisi suunnitella vanhempainillat sellaisiksi, että vanhempien olisi helppo luontevasti tutustua toisiinsa. Vastauksissa esiintyi esimerkiksi toiveita siitä, että opettaja esittelisi vanhemmat toisilleen, antaisi heille erilaisia keskustelunaiheita tai muuta yhteistä tekemistä. Opettaja voisi vastaajien mielestä edesauttaa vanhempien tutustumista toisiinsa myös mahdollistamalla vanhempien yhteystietojen vaihtamisen. Koulun ajateltiin siis toimivan alku-sysäyksen antajana vanhempien väliselle kommunikoinnille.

Läheskään kaikissa vastauksissa ei perusteltu sitä, miksi vanhempien tutustuminen toisiinsa nähtiin tärkeänä. Niissä vastauksissa, joissa perusteltiin tutustumisen tärkeys, nousi esille yhteneviä perusteluja. Perusteluina oli esimerkiksi se, että tutustuminen toisiin vanhempiin mahdollistaisi avoimen keskusteluyhteyden muodostamisen, helpottaisi vertaistuen antamista ja saamista sekä auttaisi esimerkiksi yhteisistä pelisäännöistä sopimista. Ajateltiin myös, että vanhempien tutustuminen lisäisi yhteisöllisyyttä niin kottien kuin myös kodin ja koulun välillekin:

Ensinnäkin: todella esittäydittäisiin kuka on kenenkin vanhempi. Keskustelua, tutustumista, murrosiästä puhumista. Koulun säännöt voi jokainen lukea paperistakin. Murkkujen vanhempia hyödyttäisi eniten vertaistuki toisilta.

-Nainen, 8. luokkalaisen tytön vanhempi, Kuopio

Nimenomaan vanhempien tutustuminen toiseen [edit: toisiinsa] sekä kodin ja koulun aktiivisen vuorovaikutuksen lisääminen. Koulu yhteisönä. Voisi vaikuttaa myönteisesti monella tavalla.

-Mies, 6. luokkalaisen pojan vanhempi, Turku

Vanhempainilloista rennompia tilaisuuksia

Vanhempainiltojen luonteeseen liittyvissä vastauksissa oli myös toiveita (n=45) siitä, että vanhempainiltoja tulisi kehittää rennompaan tai vaihtoehtoisesti vapaamuotoisempaan suuntaan. Vastaukset, joissa toivottiin, että tunnelma ei olisi niin virallinen tai jäykkä, luokittelin myös kuuluvaksi tähän alateemaan. Ehdotukset, miten nämä tavoiteltavat rennommat tai vapaamuotoisemmat vanhempainillat käytännössä toteutettaisiin, vaihtelivat jonkin verran vastaajien kesken. Rennommalla ilmapiirillä toivottiin saavutettavan muun muassa enemmän vuorovaikutusta ja keskustelua vanhempainiltoihin:

Tunnelma pitäisi saada vapautuneemmaksi, jotta kaikki uskaltaisivat osallistua keskusteluun.

-Nainen, 4. luokkalaisten tytön vanhempi, Kajaani

Ehkä sillä että tilaisuudesta saisi jollain tapaa ”rennomman” niin vanhempien kesken syntyisi enemmän keskinäistä keskustelua koulun ja lasten asioista. Välillä tuntuu että iltaan mennään ja ollaan arkoina omissa penkeissä ja kuunnellaan mitä opettaja kertoo. Ehkä äänekkäimmät käyttää puheenvuoronkin. Sitten kaikki lähdetään kotiin ja vasta kotona havahdutaan että mitäs se opettaja nyt oikein tarkoittikaan sillä ja tuolla asialla.

-Mies, 5. luokkalaisten pojan vanhempi, Kauhajoki

Vastaajat esittivät jonkin verran ehdotuksia, joiden avulla voitaisiin edesauttaa tilaisuuden rennompaa luonnetta. Muutama vastaaja esimerkiksi toivoi, että rentous luotaisiin rohkaisemalla vanhempia keskustelemaan pienryhmissä tai vaihtoehtoisesti yhteisen tekemisen kautta. Osa puolestaan oli sitä mieltä, että rentous tulisi luoda vaikuttamalla vanhempainiltojen olosuhteisiin ja paikkaan. Vanhempien ehdotukset menetelmistä, joiden avulla tilaisuudesta saataisiin rennompi, vaihteli vastaajien kesken reilusti ja osa ehdotuksista oli keskenään täysin päinvastaisia, kuten seuraavista vanhempien vastauksista voidaan havaita:

Rennommaa yhteistä tekemistä esim. Leikkimielisten tutustumisleikkien / tehtävien kautta.

-Nainen, 2. luokkalaisten pojan vanhempi, Pori

Toiminnalliset vanhempainillat ryhmätehtävineen eivät houkuttele ym. Päinvastoin, osan vanhemmista se karkoittaa. Haluan kahvitella, kuunnella ja keskustella rennosti aikuisten kesken.

-Nainen, 4. luokkalaisten tytön vanhempi, Suonenjoki

Vanhempainiltojen informatiivisuus

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan toivoneet vanhempainiltojen muuttamista luonteeltaan liian vapaamuotoiseksi. Osa vastaajista (n=34) nimittäin toivoi, että vanhempainillat olisivat jatkossa luonteeltaan informatiivisia. Vastaajien mielestä vanhempainilloissa tulisi tiedottaa vain tärkeimmät asiat. Moni tähän alateemaan luokittelemistani vastauksista sisälsi myös maininnan siitä, että vanhempainilloissa tulisi välttää ”turhaa leikkimistä” ja asiat tulisi kertoa mahdollisimman tiiviisti:

Pidän asialinjasta. En toivo ryhmätöitä ja askartelua enkä tutustumisleikkejä.

-Nainen, 6. luokkalaisen tytön vanhempi, Vieremä

Mielestäni vanhempainilloissa riittää se, että vanhemmille annetaan ajankohtaista infoa ja mahdollisuus esittää kysymyksiä. Henkilökohtaisesti minua eivät kiinnosta ryhmätyötyyppiset vanhempainillat oman työpäivän päätteeksi. Joskus on kiva vain kuunnella ilman osallistumisen pakkoa.

-Nainen, 7. luokkalaisen tytön vanhempi, Helsinki

Toiveita vanhempainiltojen informatiivisesta luonteesta perusteltiin esimerkiksi sillä, että toiminnalliset ja osallistavat vanhempainillat karkottavat vastaajien mielestä osan vanhemmista. Vastauksiin kirjoitettiin myös, kuinka vanhempien erilaisuus ja erilaiset mielipiteet voivat aiheuttaa ristiriitaisia tilanteita. Tämän vuoksi heidän mielestään olisi parempi pitää vanhempainillat ainoastaan tiedottavina. Toivetta tiedottavista vanhempainilloista perusteltiin myös ajanpuutteella. Ratkaisuksi ehdotettiin muun muassa toimintatapaa, jossa opettaja kertoisi ytimekkäästi faktat, jonka jälkeen kiireisimmät vanhemmista voisi poistua ja ne vanhemmista, jotka haluaisivat, voisivat jäädä vielä keskustelemaan aiheista muiden kanssa.

Vanhempainiltojen paikka

Suuri osa vastaajista ei vastauksissaan ottanut kantaa siihen, missä vanhempainillat tulisi fyysisesti pitää. Kuitenkin muutama vastaaja toivoi, että vanhempainiltoja kehitettäisiin tilaisuutena juuri järjestämispaikan kautta (n=60). Mielenkiintoista oli, että osa vastaajista (n=21) toivoi vanhempainiltojen järjestämistä virtuaalisina, sähköisten viestimien avustuksella. Muutama vastaaja (n=15) esitti toiveen koskien vanhempainiltojen tilajärjestelyjä. Vanhempainiltoja toivottiin myös järjestettävän paikassa, jossa olisi mahdollisuus kahvitella yhdessä (n=24).

Vanhempainiltojen sähköistäminen

Vastaajista verrattain pieni osa (n=21) toivoi, että vanhempainillat sähköistettäisiin. Vastauksissa toivottiin, että vanhempainillat muutettaisiin kokonaan sähköisesti toteuttaviksi tai vanhempainiltoihin voisi osallistua tarvittaessa myös sähköisesti etänä esimerkiksi erilaisten striimauspalveluiden välityksellä, mikäli vanhempi olisi estynyt tulemaan henkilökohtaisesti paikalle. Toivetta sähköisistä vanhempainilloista perusteltiin muun muassa sillä, että kotoa käsin olisi vaivattomampaa osallistua vanhempainiltoihin. Kotoa käsin osallistumalla vanhempien ei tarvitsisi esimerkiksi huolehtia mahdollisten nuorempien sisarusten hoidosta tai aikatauluttaa arki-iltoja uudelleen. Kuten seuraavasta vanhemman esittämästä toiveesta ilmenee:

Voisiko niihin osallistua verkossa webexillä, skypeillä tms.? Minulla ei useinkaan ole aikaa lähteä koululle kuuntelemaan asioita. Vaatii aikamoisia järjestelyjä jättä pienempi sisarus yms. kotiin jne.

-Nainen, 6. luokkalaisen tytön vanhempi, Tampere

Vanhempainiltojen sähköistämistä perusteltiin myös sillä, että näin myös ne vanhemmat, jotka töiden puolesta joutuvat matkustelemaan paljon tai asuvat muuten etäällä lastensa koulusta, voisivat päästä osaksi vanhempainiltoja. Sähköisiä vanhempainiltoja perusteltiin myös sillä, että nykyisin osa vanhemmista ei ole innokkaita tulemaan paikkaan päälle vanhempainiltoihin tai kohtaamaan toisia vanhempia. Aineistoa kokonaisuudessaan tarkastellessa voidaan kuitenkin havaita, että enemmistö vastaajista pitää toisiin vanhempiin tutustumista tärkeänä.

Kahvitarjoilulla lisää osallistujia vanhempainiltoihin

Paikkaan ja olosuhteisiin liittyvät toiveet esitettiin usein tapahtuman luonteeseen liittyvän toiveen kanssa. Esimerkiksi kahvitarjoilua toivovat (n=24) perustelivat toivettaan usein sillä, että kahvittelu toisi mukanaan rennomman tunnelman, mikä puolestaan tekisi tilaisuudesta mukavamman. Vastaajat perustelivat toivettaan kahvi- tai ruokatarjoilusta sillä, että vanhemmat tulevat usein vanhempainiltoihin suoraan työpaikalta, joten pieni purtava pitäisi nälän paremmin loitolla ja vanhempien olisi helpompi keskittyä illan ohjelmaan. Vastaajat myös arvelivat kahvitarjoilun houkuttelevan useamman vanhemman paikalle.

Vanhempainiltojen tilajärjestelyt

Vastaajien keskuudesta löytyi myös muutama toive koskien vanhempainiltojen tilajärjestelyjä (n=15). Näistä vastauksista suuri osa piti sisällään toiveen siitä, että vanhempainiltoja järjestettäisiin muualla kuin luokkahuoneessa tai ylipäänsä kouluissa. Vanhempainillat toivottiin järjestettävän esimerkiksi ulkona laavulla tai muulla vastaavalla virkistätymisalueella. Paikkaehdotuksiin liittyi usein toive siitä, että paikka toisi tilaisuuksiin tiettyä rentoutta. Eniten vastaajia häiritsi vastauksien perusteella luokkahuoneissa järjestettävissä vanhempainilloissa se, että vanhemmat eivät tunteneet oloaan mukavaksi istuessaan liian pienissä pulpeteissa tai vaihtoehtoisesti he saivat mielikuvan olevansa jälleen oppilaita.

Yhteenveto: Mitä tulee huomioida, kun tavoitellaan onnistunutta vanhempainiltaa?

Tulevana opettajana haluaisin tietysti järjestää mahdollisimman onnistuneita vanhempainiltoja, joihin vanhemmat osallistuisivat sankoin joukoin ja kokisivat ne sekä viihdyttäviksi että tarpeellisiksi sisällöltään. Miten minun siis tulisi toimia? Tähän kappaleeseen olen koonnut vanhempien keskeisimmät toiveet liittyen vanhempainiltoihin tilaisuutena.

Aineiston perusteella enemmistö vanhemmista toivoi, että vanhempainillat sisältäisivät tilaisuutena enemmän vuorovaikutusta (n=338). Vuorovaikutuksen lisäksi suuri osa vanhemmista toivoi, että vanhempainillat olisivat luonteeltaan sellaisia, että ne kannustaisivat vanhempia tutustumaan toisiinsa (n=203). Niin vuorovaikutuksen kuin vanhempiin tutustumisenkin lisääminen voitaisiin vastaajien mielestä toteuttaa esimerkiksi toiminnallisuutta ja osallisuutta lisäämällä (n=187). Toiminnallisuuden määritelmä vaihteli jonkin verran vastaajien kesken, mutta suurin osa toiminnallisuutta toivovista ajatteli sen olevan esimerkiksi ryhmätöitä, keskustelutehtäviä tai erilaisia aktiviteetteja.

Vastaajat toivoivat myös enemmän oman luokan vanhempainiltoja (n=179). Yleisin perustelu tälle oli se, että silloin käsiteltävinä aiheina olisi todennäköisimmin omaa lasta koskevat asiat ja aikaa ei menisi ylenpalttisesti koko koulua koskevien asioiden käsittelyyn. Oman luokan vanhempainiltojen ajateltiin myös helpottavan toisiin vanhempiin tutustumista sekä vuorovaikutuksen lisääntymistä. Vastaajien toiveena oli myös, että vanhempainilloissa olisi enemmän kouluarjen kuulumisten käsittelyä (n=111). Vastaajien mielestä on tärkeää, että he saisivat tietoonsa, mitä luokassa tapahtuu ja minkälaisia toimintatapoja on käytössä.

Vaikka suuri osa vanhemmista kehittäisikin vanhempainiltoja tilaisuuksina edellä mainittujen seikkojen kautta, tulee kuitenkin muistaa, että vanhemmat eivät suinkaan olleet yksimielisiä. Esimerkiksi vaikka suuri osa vanhemmista (n=338) toivoi lisää keskusteluvuutta ja vuorovaikutusta vanhempainiltoihin ja moni vanhemmista (n=187) toivoi vanhempainilloista toiminnallisempia, myös täysin vastakkaisia toiveita esitettiin. Vanhemmista osa (n=34) toivoi, että vanhempainiltoja kehitettäisiin nimenomana informatiivisempaan suuntaan ja muu toiminta jätettäisiin niissä vähemmälle. Tulevana opettajana koenkin, että myös niiden vanhempien ääni tulisi tulla kuulluksi, joiden toiveet vanhempainilloista ei olekaan enemmistön kanssa samassa linjassa. Ehkä ratkaisuna voisikin olla, että opettajat pyrkisivät järjestämään sisällöltään ja toimintatavoiltaan erilaisia vanhempainiltoja, jolloin erityyppisistä vanhempainilloista pitävät vanhemmat kokisivat tulevansa kuulluksi.

Vanhempainiltojen järjestäminen huomioon ottaen vanhempien toiveet

Toimivat vanhempainillat eivät synny itsestään ja vanhemmat jättivätkin toiveita vanhempainiltojen järjestämiseen liittyen. Vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvä *Vanhempainiltojen järjestäminen* -pääteema pitää sisällään kolme yläteemaa, jotka ovat: *Vanhempainiltojen lukumäärä & kesto*, *Vanhempainiltojen suunnittelu* ja *Vanhempainilloista tiedottaminen*. Eniten vanhemmat esittivät toiveita liittyen vanhempainiltojen lukumäärään ja keston (n=419). Näiden lisäksi toiveita esitettiin myös liittyen vanhempainiltojen suunnitteluun (n=128) sekä vanhempainilloista tiedottamiseen (n=121). Alla olevasta kuvioista (KUVIO 9) on näkyvissä *Vanhempainiltojen järjestäminen* -pääteemaan kuuluvat ylä- ja alateemat sekä vastauksissa esiintyneiden toiveiden lukumäärät.

LUKUMÄÄRÄ & KESTO	SUUNNITTELU	TIEDOTTAMINEN
<ul style="list-style-type: none"> • Vanhempainiltoja useammin (n=243) • Vanhempainiltojen ajankohta (n=72) • Enemmän aikaa vanhempainiltoihin (n=54) • Lyhyemmät vanhempainillat (n=43) • Vanhempainiltoja vain tarpeen mukaan (n=7) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmat mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun (n=93) • Opettajan tulisi valmistautua huolellisemmin (n=35) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhempainillan aikataulu ja ohjelma tietoon etukäteen (n=62) • Vanhempainiltojen tiedottamisen kehittäminen (n=47) • Tiivistelmä vanhempainillan tapahtumista jälkikäteen (n=12)

KUVIO 9: *Vanhempainiltojen järjestäminen* -pääteeman yläteemat ja alateemat järjestetty esiintymisen mukaan.

Tässä luvussa esittelen *Vanhempainiltojen järjestäminen* -pääteemaan kuuluvien ylä- ja alateemojen sisällöt perustuen toiveiden lukumäärään. Ensimmäiseksi esittelen eniten toiveita sisältävän *Vanhempainiltojen lukumäärä & kesto* -yläteeman sekä sen alaiset alateemat.

Vanhempainiltojen lukumäärä & kesto

Vanhempainiltojen järjestämiseen liittyen vanhemmilla oli eniten toiveita liittyen vanhempainiltojen lukumäärään ja keston. Tämän yläteeman vastaajista oli sitä mieltä, että vanhempainiltoja tulisi järjestää nykyistä useammin (n=243). Moni (n=72) oli myös sitä mieltä, että vanhempainiltojen ajankohtaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja vanhempainiltojen tulisi olla nykyistä pidempiä kestoiltaan (n=54). Mielenkiintoista on, että lähes yhtä moni vastaaja (n=43) toivoi vanhempainiltojen olevan lyhyempiä kestoiltaan. Vastauksien joukossa oli myös vastaajia (n=7), jotka toivovat, että vanhempainiltoja järjestettäisiin vain tarpeen mukaan tai että vanhempainiltoja järjestettäisiin huomattavasti nykyistä harvemmin (n=5). Seuraavaksi esittelen tarkemmin kunkin alateeman sisältöjä.

Vanhempainiltojen lukumäärä

Suuri joukko (n=243) kyselyyn vastanneista toivoi, että vanhempainiltoja järjestettäisiin nykyistä useammin. Tulkitsin myös vastaukset, joissa kirjoitettiin vanhempainiltoja järjestettävän liian harvoin toiveeksi vanhempainiltojen määrän lisäämisestä. Suurimmassa osassa vastauksista ei kerrottu tarkalleen, kuinka usein vanhempainiltoja tulisi järjestää. Ne vastaukset, jotka sisälsivät jonkinlaista pohdintaa lukumäärästä, kertoivat useimmiten, että yksi vanhempainilta per lukuvuosi oli liian vähän tai vastaavasti, että vanhempainiltoja tulisi järjestää useammin kuin kerran lukuvuodessa. Osassa vastauksista ilmaistiin, että vanhempainiltoja tulisi olla vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, kumpanakin lukukautena.

Vanhempainiltojen järjestämistä toivottiin esimerkiksi sen vuoksi, että vanhempainiltojen sisältö ei olisi kerralla niin kattava, vaan aikaa jäisi asioiden syvällisempään käsittelyyn sekä esimerkiksi yhteiseen keskusteluun ja pohdintaan. Läheskään kaikki vastaajat eivät esittäneet perustelua sille, miksi heidän mielestään vanhempainiltoja tulisi järjestää useammin. Osa perusteluiden antaneista oli sitä mieltä, että järjestämällä vanhempainiltoja useammin ja pienemmillä sisältökattauksilla asioita ennätettäisiin käsitellä syvemmin. Vastaajat ajattelivat myös, että mikäli vanhempainiltoja järjestettäisiin useammin, olisi todennäköisempää, että vanhemmat pääsisivät paikalle edes joskus. Vastauksissa pohdittiin lisäksi, että jos vanhempainiltoja olisi useammin ja niiden sisältö ilmoitettaisiin aiemmin, vanhemmat voisivat tarvittaessa valita, mihin vanhempainiltaan he haluavat milloinkin osallistua.

Vaikka moni vastaaja toivoi vanhempainiltoja järjestettävän useammin (n=243), muutama vastaaja perusteli oman kantansa sille, miksi vanhempainiltoja tulisi olla merkittävästi harvemmin tai vain silloin, kun se nähtäisiin tarpeelliseksi. Vastaajat, jotka toivoivat, että vanhempainiltoja järjestettäisiin harvemmin (n=5), perustelivat kantaansa esimerkiksi kiireellä sekä sähköisten viestimien tarjoamilla mahdollisuuksilla. Heidän mielestään monet vanhempainilloissa käsitellyt asiat voisi yhtä hyvin korvata sähköisillä tiedotteilla, kuten esimerkiksi Wilma-viesteillä. Muutama vastaaja myös toivoi, että vanhempainiltoja järjestettäisiin vain silloin, kun siihen on erillinen syy (n=7). Vastaajien mielestä ei ole järkevää pitää vanhempainiltoja vain sen vuoksi, että niitä kuuluu pitää. Syiksi vanhempainiltojen järjestämiselle vastaajat antoivat esimerkiksi mahdolliset esiin tulleet kiusaamistapaukset, päihdeaalot tai muut ajankohtaiset asiat, kuten muun muassa valinnaisaineiden valinnat tai luokassa tapahtuneet merkittävät asiat.

Vanhempainiltojen kesto

Vanhempainiltojen kesto sai osakseen myös toiveita. Osa vastaajista (n=54) toivoi, että vanhempainilloissa olisi enemmän aikaa tai niiden kestoa pidennettäisiin. Tulkitsin myös vastaukset, joissa kerrottiin vanhempainiltojen olevan nykyisellään liian lyhyitä, tarkoittavan tässä yhteydessä samaa kuin toivetta pidemmistä vanhempainilloista. Toisaalta lähes yhtä moni vastaaja (n=43) toivoi, että vanhempainilloista tehtäisiin lyhyempiä tai vaihtoehtoisesti he ilmaisivat, että vanhempainillat nykyisin liian pitkiä.

Vanhempainiltojen pidentämistä toivovat vastaajat perustelivat toivettaan sillä, että heidän mielestään vanhempainilloissa ei nykyisellään ollut riittävästi aikaa keskustella käsiteltävistä aiheista. Heidän mielestään tilaisuudet olivat välillä liian tiedotustilaisuusmaisia ja aito vuorovaikutus kodin ja koulun väliltä puuttui, vastaajille jäi myös tunne siitä, että kaikilla on vain kiire kotiin:

Vanhempainilta on vain yksipuolinen tiedotustilaisuus. Kaikilla on jo kiireen kotiin. Enemmän aikaa ja aitoa vuorovaikutusta

-Nainen, 6. luokkalaisen pojan vanhempi, Kuopio.

Enemmän vuoropuhelua. Enemmän aikaa. Nyt opettaja puhuu kauhalla kiireellä siitä mitä koulussa tehdään ja jää tunne, että hänellä on vain kiire kotiin.

-Nainen, 5. luokkalaisen pojan vanhempi, Helsinki

Tiukka aikataulu aiheuttaa pintapuolista asioiden käsittelyä. Enemmän aikaa asioiden käsittelemiseen [edit: käsittelyyn] ja vuorovaikutukseen.

-Nainen, 1. luokkalaisen tytön vanhempi, Oulu

Kuitenkaan kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat eivät toivoneet vanhempainiltoja venytettävän yhtään pidemmiksi. Yhteensä 43 vastaajaa toivoi, että vanhempainiltojen kestoa lyhennettäisiin tai vaihtoehtoisesti he ilmaisivat, että vanhempainillat ovat nykyisin liian pitkiä. Tulkitsin myös sellaiset vastaukset, joissa toivottiin vanhempainiloista tiiviimpiä sisällöltään ja ulosannin olevan napakampaa, kuuluvan samaan ryhmään niiden vastauksien kanssa, joissa esitettiin toive lyhyemmistä vanhempainilloista.

Vastaajat pitivät ongelmallisena sitä, että vanhempainiltoihin kasataan liikaa asiaa, jolloin vanhempainillat venyvät liian pitkiksi. Ratkaisuksi ehdotettiin sitä, että vanhempainillat aikataulutettaisiin lyhyemmiksi tai vaihtoehtoisesti niitä järjestettäisiin tarvittaessa useammin:

Kun niitä on harvakseltaan niin ne venyvät tolkkutoman pitkiksi. Voisi pitää useammin ja lyhyempiä. Siellä menee koko ilta, eikä kotona ehdi kuin kääntyä. Vanhempainiltoihin voisi ope laittaa etukäteen jonkin pulman jota voisi miettiä ensin kotona ja sitten summata vastauksia yhdessä. Jos luokalla on pulmia. Niissä voisi olla jokin teema.

-Nainen, 7. luokkalaisen tytön vanhempi, Valkeakoski

Vastauksissa ilmaistiin muun muassa, kuinka vanhempainilloissa käsiteltäviä asioita käsitellään todella hitaasti. Vastaajat toivoivatkin, että puheenvuorot olisivat tiiviimpiä ja keskustelua ei päästettäisi rönsyilemään liiaksi. Vastaajat olivat näissä tapauksissa sitä mieltä, että käsittelemällä asioita ytimekkäämmin, vanhempainiltoja saataisiin kestoltaan lyhyemmiksi:

Lyhentää merkittävästi. Asiat käsitellään todella hitaasti.

-Mies, 3. luokkalaisen tytön vanhempi, Tampere

Tiivistämällä asiat olennaiseen. Ei turhaa jaarittelua eikä useamman tunnin tilaisuuksia

-Nainen, 2. luokkalaisen pojan vanhempi, Helsinki

Vastaajien mielestä on olennaista, mihin aikaa käytetään. Merkityksellistä on, että aika joka vanhempainilloissa vietetään, hyödynnettäisiin mahdollisimman monia vanhempia palvelevaksi.

Vanhempainiltojen ajankohta

Toiveita esitettiin myös koskien vanhempainiltojen ajankohtaa (n=72). Tähän alateemaan lajittelemani vastaukset pitivät tärkeänä erityisesti sitä, että eri luokka-asteiden tai yksittäisten luokkien vanhempainillat järjestettäisiin keskenään eri iltoina, jotta useamman

kouluikäisen lapsen huoltaja pystyisi osallistumaan kunkin lapsen vanhempainiltaan. Toivottiin myös, että vanhempainilta järjestettäisiin virka-aikojen ulkopuolella, jotta päiväsaikaan työssäkäyvät voisivat osallistua. Lisäksi toivottiin, että vanhempainillat järjestettäisiin muulloin kuin iltaisin, jotta illat jäisivät perheiden laatuajaksi tai harrastuksille. Vanhempainiltojen järjestämistä toivottiin välillä myös viikonlopuille. Tätä perusteltiin sillä, että silloin myös toisella paikkakunnalla asuvat vanhemmat pääsisivät helpommin osallistumaan tapaamisiin. Toisaalta löytyi myös vastauksia, joissa toivottiin nimenomaan sitä, että vanhempainillat olisivat viikonloppujen sijasta arkisin.

Vanhempainiltoja toivottiin järjestettävän aina lukuvuoden alussa syksyllä, jolloin kerrottaisiin tulevan lukuvuoden sisältöä ja muita tarvittavia informaatioita sekä kevätlukukaudella, jolloin voitaisiin kertoa, miten lukuvuosi on sujunut ja mitä on todellisuudessa saatu aikaan. Syksyllä järjestettäviä vanhempainiltoja toivottiin erityisesti siitä syystä, että se antaisi vanhemmille mahdollisuuden tutustua opettajaan sekä koulun toimintatapoihin heti kouluvuoden alkaessa. Vastauksien joukosta löytyi myös eriäviä mielipiteitä, joiden mukaan ei ole syytä järjestää vanhempainiltoja vielä aikaisin syksyllä, kun vanhemmilla ei ole vielä mitään kysyttävää.

Vanhempainiltojen suunnittelu

Vanhempainiltojen järjestämiseen olennaisesti liittyy myös vanhempainiltojen suunnittelu. Tämä yläteema koostui kahdesta alateemasta, joista toinen *Vanhemmat mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun* piti sisällään 93 vastaajan toiveet (n=93). Toinen alateemoista puolestaan piti sisällään opettajan suunnittelutyötä koskevia toiveita. Osa vastaajista (n=35) esitti toiveen siitä, että opettajien tulisi kiinnittää enemmän huomiota vanhempainiltojen suunnitteluun valmistautumalla paremmin. Seuraavaksi esittelen tarkemmin kutakin alateemaa.

Vanhemmat mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun

Vanhemmat (n=93) kokivat vastauksien perusteella tärkeäksi sen, että he saisivat mahdollisuuden vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön osallistumalla niiden suunnitteluun. Vastaajat kokivat muun muassa, että vanhempainillat eivät nykyisellään aina vastanneet vanhempien odotuksia tai niissä ei käsitelty vanhempia kiinnostavia aiheita. Eräskin vastaaja sanoi, että vanhempainillat ovat nykyisellään tylsiä ja niissä käydään samat asiat läpi kerta toisensa jälkeen.

Vastauksissa ehdotettiin ratkaisuksi esimerkiksi sitä, että opettajat voisivat ennen vanhempainiltaa lähettää vanhemmille kyselyn, jossa vanhemmat voisivat esittää ehdotuksia vanhempainillassa käsiteltävistä aiheista. Vastaajien mielestä esimerkiksi Wilman kautta olisi helppoa ehdottaa käsiteltäviä aiheita vanhempainiltoihin. Lisäksi ehdotettiin, että opettajat ja vanhemmat tekisivät yhteistyötä siten, että opettaja päättäisi muutaman aiheen, jotka olisivat koulun kannalta oleellisia käsiteltäviä aiheista ja vanhemmat saisivat ehdottaa käsiteltäviä aiheita kodin näkökulmasta. Sähköiset kanavat koettiin vastaajien mielestä hyviksi ehdotusten esittämiseen sen vuoksi, että mahdollisimman moni uskaltaisi kertoa mielipiteensä. Vastaajien mukaan vanhemmat eivät aina rohkene kertoa mielipiteitään tai nostaa esiin heitä askarruttavia asioita, kun paikalla on useita ihmisiä.

Vastaajien mielestä se, että vanhemmat voisivat vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön saattaisi houkutella vanhempainiltoihin enemmän osallistujia. Vastauksista oli myös löydettävissä pohdintaa siitä, että ottamalla vanhemmat mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun, koulu ja opettajat voisivat osoittaa olevansa aidosti kiinnostuneita vanhempien mielipiteistä sekä halusta yhteistyöhön.

Vastauksista ilmeni hyvin, että vanhemmat odottavat koulun puolelta vastavuoroisuutta sekä aitoa yhteistoimintaa, jossa osapuolet ovat keskenään tasavertaisia. Vastaajien mielestä se, että vanhemmat saisivat osallistua vanhempainiltojen suunnitteluun mahdollistaisi sen, että vanhempainillat olisivat hetkiä, jolloin vanhemmat saisivat äänensä kuuluviin. Muutama vastaaja kuitenkin kirjoitti tiedostavansa, että vanhempien ottaminen mukaan suunnitteluun vaatisi opettajalta enemmän aktiivisuutta ja sitä kautta myös työtä, mutta vastaajat uskoivat tämän kuitenkin lopulta palkitsevan.

Opettajien valmistautuminen vanhempainiltoihin

Sen lisäksi, että vastaajat toivovat saavansa mahdollisuuden osallistua vanhempainiltojen suunnitteluun, esitettiin toiveita koskien opettajien suunnittelutyötä. Vastaajat kokivat (n=35), että opettajien tulisi kiinnittää enemmän huomiota suunnitteluun ja olla valmistautuneempia vanhempainiltoihin. Tähän alateemaan luokittelin kuuluvaksi myös ne vastaukset, joissa toivottiin opettajilla jonkinlaista kouluttautumista vanhempainiltojen järjestämiseen tai ylipäänsä vanhempien kohtaamiseen. Vastaajia harmitti se, että vanhempainilloissa kului ylimääräistä aikaa asioihin, joista kävi ilmi, ettei opettaja ollut riittävän hyvin valmistautunut iltaan:

Opettajan olisi hyvä valmistautua kertomaan asioita. Nyt aika on mennyt lappujen etsimiseen ja tietokoneelta tavoitteiden lukemiseen. Ei konkreettisia asioita mitä luokassa tehdään.

-Nainen, 2. luokkalaisen pojan vanhempi, Oulu

Opettaja voisi suunnitella etukäteen keskusteltavat aiheet eikä niin, että aletaan tilanteessa kysellä mistä halutaan keskustella.

-Nainen, 3. luokkalaisen tytön vanhempi, Lieto

Selkeämpi suunnitelma, mistä siellä puhutaan ja miten rakentuu.

-Mies, 6. luokkalaisen tytön vanhempi, Sauvo

Vastaajat toivoivat muun muassa, että ennen vanhempainiltaa opettaja varmistuisi siitä, että käytettävät laitteet olisivat toimintakuntoisia ja illan aikana tarvittavat välineet olisivat oikeilla paikoillaan ja tallessa. Vanhemmat myös toivoivat, että opettaja olisi miettinyt jo etukäteen, mitä ilta pitäisi sisällään ja miten hän haluaisi vanhempien osallistuvan illan kulkuun. Vanhemmat odottavat vastausten perusteella sitä, että illan kulku on johdonmukainen ja he saavat tunteen siitä, että iltaa on valmisteltu ja siihen on panostettu.

Tiedottaminen vanhempainilloista

Tiedottaminen on merkittävä osa vanhempainiltojen järjestämistä, koska ilman sitä osallistujien on hankala saapua paikalle oikeaan aikaan. Osa vastaajista toivoikin vanhempainiltojen kehittämiseksi huomion kohdistettavan myös tiedotusasioihin. Vastaajat toivoivat, että vanhempainillan aikataulu ja ohjelma ilmoitettaisiin etukäteen (n=62). Osa kyselyyn vastanneista (n=47) toivoi myös laajemmin, että tiedottaminen hoidettaisiin paremmin. Nämä edellä mainitut tiedottamiseen liittyvät toiveet koskivat pääasiassa ennen vanhempainiltoja tapahtuvaa tiedottamista, mutta muutama vastaaja toivoi myös tiedottamista vanhempainiltojen jälkeen. Heidän (n=12) mielestään olisi tärkeää, että vanhempainiltojen tapahtumista lähetettäisiin vanhemmille jälkikäteen tiivistelmä.

Vanhempainiltojen ohjelma ja aikataulu etukäteen tietoon

Vanhempainiltojen ohjelman ja iltaa koskevan aikataulun saaminen tietoon ennen varsinaista vanhempainiltaa koettiin tärkeäksi vastaajien (n=62) keskuudessa. Vastaajat toivoivat, että vanhempainillan ohjelmasta tiedotettaisiin etukäteen muun muassa siitä syystä, että he voisivat pohtia valmiiksi aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita he voisivat esittää opettajalle tai koulun henkilökunnalle vanhempainillassa:

Ilmoittaa aikaisemmin, lähettää esim. läpikäytävistä asioista etukäteen tieto, jotta vanhempiana ehtii valmistautua, esim. miettimällä kysymyksiä etukäteen.

-Nainen, 1. luokkalaisen pojan vanhempi, Turku

Ohjelman kertomista etukäteen toivottiin senkin vuoksi, että he voisivat tarvittaessa jutella käsiteltävistä aiheista omien lapsiensa kanssa kotona ennen vanhempainiltaa:

- - Agenda olisi kiva jos tulisi etukäteen, osaisi kysellä lapselta kotona niin pystyisi kommentoimaan.

-Nainen, 6. luokkalaisen tytön vanhempi, Nurmijärvi

Vastaajat kokivat, että aikataulun ilmoittaminen vanhemmille etukäteen saattaisi ehkäistä illan keskustelun siirtymistä sivuraiteille tai liiallisen jaarittelun ja jahkailun muodostumista. Vastaajien mielestä olisi myös hyvä, että asetetusta aikataulusta pidettäisiin kiinni ja asialista olisi riittävän tarkasti rajattu, jotta keskustelun liialliselle rönsyilylle ei annettaisi tilaa:

Yleensä kyllä vanhempainillan aiheet kerrotaan, mutta ne ovat silti vähän liian rönsyileviä. Ehkä kunnon asialista ja sen kohta kohdalta käyminen ja loppukysymykset olisivat hyvä keino. Illalla on monilla rajallisesti aikaa.

-Nainen, 6. luokkalaisen tytön vanhempi, Helsinki

Vanhempainilloista tiedottamisen kehittäminen

Osa vastaajista (n=47) toivoi, että vanhempainilloista tiedottamista kehitettäisiin. Tähän alateemaan luokittamani vastaukset pitivät sisällään toiveen siitä, että vanhempainilloista tiedotettaisiin hyvissä ajoin. Luokittelin tähän alateemaan kuuluvaksi lisäksi ne vastaukset, joissa vastaajat kertoivat olevansa epätietoisia siitä, miten vanhempainilloista on aiemmin tiedotettu. Toiveeksi esitettiin muun muassa selkeämpiä tiedotuksia ja ennalta sovittuja viestintäkeinoja.

Aikaista tiedottamista vanhempainilloista toivottiin erityisesti vuorotöiden vuoksi. Toiveena oli, että vanhempainilloista tiedotettaisiin vähintään kolme viikkoa aiemmin, jotta työvuoroja olisi mahdollista muuttaa tarvittaessa. Vastaajat toivoivat myös, että monikieliset perheet huomioitaisiin entistä paremmin tiedottamisessa. Toiveena esitettiin muun muassa, että vanhempainiltojen tiedotteet kirjoitettaisiin useammalla kielellä, jotta jokaisen oppilaan vanhempi pystyisi tiedotteen ymmärtämään.

Vastauksista ei ollut tulkittavissa, mikä tiedotusväylä olisi vanhempien mielestä käytännöllisin vanhempainilloista tiedottamisessa. Vastauksista voisi päätellä, että van-

hempien kannalta on tärkeintä, että toimiva tiedotusväylä löytyy ja tiedotteet tulevat hyvissä ajoin. Tiedotusväylä ei niinkään näyttänyt olevan merkityksellinen, kunhan vain vanhemmat ovat tietoisia, mistä voivat tarvittavat tiedotteet käydä lukemassa. Eräskin vastaaja oli esimerkiksi epätietoinen siitä, ovatko vanhempainilloista kertovat tiedotteet tulleet hänelle henkilökohtaisella viestillä vai yleisellä tiedotteella.

Tiedottamista vanhempainilloista toivottiin myös vanhempainiltojen jälkeen. Muutama vastaaja (n=12) nimittäin toivoi, että opettaja lähettäisi vanhemmille tiivistelmän siitä, mitä vanhempainillassa oli käsitelty. Tätä perusteltiin sillä, että näin myös poissaolijat saisivat tiedon siitä, mitä vanhempainilta piti sisällään ja mitä käsiteltävistä asioista oli mahdollisesti sovittu.

Yhteenveto: Miten hyvä vanhempainilta tulisi järjestää?

Vanhempainiltojen järjestämiseen liittyvistä toiveista vastaajat toivoivat eniten vanhempainiltojen järjestämistä nykyistä useammin (n=243). Vastaajien (n=93) mielestä oli myös tärkeää, että vanhemmat otettaisiin mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun. Suunnitteluun osallistuminen nähtiin tärkeäksi muun muassa sen vuoksi, että silloin vanhemmat voisivat vaikuttaa vanhempainilloissa käsiteltäviin aiheisiin. Vanhempien kutsuminen mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun nähtiin myös eräänlaisena käden ojentamisena koululta, joka osoittaisi kodin ja koulun tasavertaisuuden.

Vanhempainiltojen järjestämiseen liittyvistä toiveista nousi esiin myös vanhempainiltojen valittu ajankohta (n=72). Vastaajien mielestä olisi esimerkiksi tärkeää, että yksittäisten luokkien vanhempainillat eivät osuisi samassa koulussa keskenään päällekkäin, jotta useamman kouluikäisen lapsen vanhempi ei joutuisi valitsemaan kenen lapsen vanhempainiltaan osallistuu. Lisäksi toiveita esitettiin siitä, mihin aikaan lukuvuodesta vanhempainiltoja tulisi sijoittaa sekä mihin aikaan vuorokaudesta olisi hyvä aika yhteiselle kokoontumiselle vanhempien ja koulun väen kesken. Vanhempainiltojen ajankohdan lisäksi toiveita esitettiin vanhempainiltojen kestosta. Mielenkiintoista on, että vastauksien joukossa oli lähes yhtä paljon toiveita niin vanhempainiltojen pidentämiselle (n=54) kuin myös niiden lyhentämiselle (n=43).

POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää suomen kielellä peruskoulua käyvien lasten vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyölle. Tutkimus suoritettiin analysoimalla kahden Vanhempien barometri 2018 -kyselyyn kuuluvan avoimen kysymyksen vastauksia. Ensimmäinen analysoitava kysymys käsitteli lasten hyvinvoinnin tukemista ja toinen vanhempainiltojen kehittämistä. Tämän tutkimuksen tulokset olivat pitkälti linjassa aiempien kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien tutkimuksien kanssa (mm. Williams & Sanchez 2011; Baker, ym. 2016; Siniharju 2003; Metso 2004; Orell & Pihlaja 2018; Lehtolainen 2008). Tämä tutkimus toi kuitenkin myös esiin sen, miten erilaisia ja osin jopa vastakkaisia toiveita vanhemmat voivat esittää kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi. Olikin silmiä avaavaa huomata, että kodin ja koulun yhteistyölle ei ole yhtä ainuttakaan oikeaa keinoa, vaan opettajan näkökulmasta katsottuna jokainen uusi luokka tuo myös mukanaan uuden joukon vanhempia, joilla voi olla keskenään hyvinkin erilaiset käsitykset toimivasta kodin ja koulun yhteistyöstä. Vanhempien heterogeenisyyden ja toiveiden kirjavuuden ovat havainneet esimerkiksi Vasalampi (2008, 38) ja Gascoigne (2014) omissa töissään. Seuraavaksi tarkemmin pohdintaa lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa sekä vanhempainiltojen kehittämisestä.

Lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa näkyy vanhempien silmissä vastuunjakona ja konkreettisina toimina

Miten haluat olla vanhempana mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa? -kysymys osoittautui vastausten perusteella varsin monitulkintaiseksi ja laajaksi. Vastausten perusteella kysymys voitiin ymmärtää muun muassa vastuunjakoon liittyvänä kysymyksenä. Kysymys voitiin lisäksi ymmärtää siten, että vanhempien odotettiin fyysisesti tulevan kouluun tukemaan lapsia, mutta myös siten, että vanhemmilta tiedusteltiin, miten he haluaisivat tukea lapsia heidän koulutyössään tai miten kouluhyvinvointia voitaisiin yleisemmin edistää. Osa vanhemmista oli tulkinnut kysymyksen koskevan vain oman lapsen tukemista koulussa, osa puolestaan vastasi, miten voisi tukea mahdollisimman monen lapsen hyvinvointia koulussa. Koska tutkimusaineisto saatiin tähän tutkimukseen valmiina, en voinut vaikuttaa kysymysten asetteluun tai tutkimustilanteeseen. Ehdottaisin kuitenkin, että seuraavassa kyselyssä kiinnitettäisiin enemmän huomiota sanavalintoihin ja kysymystä rajattaisiin entistä napakammaksi. Tämä kautta vastaajan olisi helpomp

ymmärtää, mitä häneltä yritetään tiedustella. Mikäli halutaan laajemmin nähdä, miten vanhemmat kokevat oman osuutensa lasten hyvinvoinnin tukemisessa, voisi kysymyksen jakaa useampaan osaan. Yhdistelemällä esimerkiksi monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä voitaisiin saada kattavampi kuva siitä, millaiseksi vanhemmat kokevat oman osuutensa lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa.

Koska osa vanhemmista ymmärsi kysymyksen käsittelevän lasten hyvinvoinnin tukemisen vastuunjakoa ja osa puolestaan ymmärsi kysymyksen, siten että heiltä tiedusteltiin, miten he haluaisivat konkreettisin tavoin osallistua lasten hyvinvoinnin tukemiseen, koin parhaaksi jaotella vastaukset kahteen pääteemaan. Pääteemoiksi muodostui *Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa* ja *Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa*. Pääteemojen avulla saadaankin varsin kattava kuva peruskouluikäisten lasten vanhempien käsityksistä ja toiveista liittyen lasten hyvinvoinnin tukemiseen koulussa.

Vastuun jakautuminen lasten hyvinvoinnin tukemisessa koulussa -pääteema jakaantui kolmeen yläteemaan, joista eniten vanhempien vastauksia sisälsi *koti ja koulu jakamassa vastuuta* -yläteema. Tämä on linjassa Rimpelän (2013, 27–32) ajatuksen kanssa siitä, että kasvatuskumppanuuden päämääränä tulisi olla lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen parhaalla mahdollisella tavalla yhteistyössä lapsen elämässä vaikuttavien tahojen kanssa. Lähes yhtä paljon vanhempien vastauksia sisälsi yläteema, jonka mukaan kodin tulisi olla ensisijaisessa vastuussa lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa. Huomattavasti pienempi osa vanhemmista oli puolestaan sitä mieltä, että koulun tulisi olla se taho, joka on ensisijaisesti vastuussa lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa. Vanhempien näkemyserot siitä, kenen vastuulla ensisijaisesti lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa on, voidaan nähdä merkinä siitä, että kasvatuskumppanuus voi olla hyvinkin erilaista eri perheiden kanssa (Vasalampi 2008, 38).

Se, että niin moni vanhempi halusi tukea lasten hyvinvointia koulussa yhteistyössä koulun kanssa voi hyvin kertoa siitä, kuinka vanhemmat haluaisivat tehdä tasavertaista yhteistyötä koulun kanssa ja kenties jakaa jopa lasten kasvatustuun koulun kanssa. Tätä ajatusta tukee *koti ja koulu jakamassa vastuuta* -yläteeman alaiset alateemat, jotka pitivät sisällään vanhempien toiveita muun muassa avoimemmasta ja tasavertaisemmasta keskustelusta lasten hyvinvointiin liittyvistä asioista, toimivammasta viestinnästä sekä yhteisöllisyyden lisäämisestä. Aiempien tutkimusten perusteella vanhemmat ovatkin kokeneet tärkeäksi, että lasten kouluhyvinvoinnin ja oppimisen tukemisen näkökulmasta

kodin ja koulun yhteistyötä kehitettäisiin parantamalla kommunikaatiota osapuolten välillä niin laadullisesti kuin määrällisestikin (mm. Baker, ym. 2016, 169–175; Sheldon & Epstein 2002, 20). Yhteisöllisyyden lisäämisen on myös havaittu olevan yhteydessä oppilaiden parempaan käyttäytymiseen koulussa (Sheldon & Epstein 2002, 22). Oppilaiden käyttäytyminen puolestaan on yhteydessä lasten kouluhyvinvointiin koulun sosiaalisten suhteiden kautta (Konu 2002).

Tulosten perusteella kodin ja koulun yhteistyötä lasten hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta tehostaisi vanhempien mielestä toimivampi ja avoimempi viestintä. Aktiivisemman viestinnän avulla toivottiin muun muassa luottamuksen voimistumista tahojen välille. Vanhemmat pitivät erityisen tärkeänä sitä, että ongelmatilanteissa otettaisiin viipymättä yhteyttä. Viestintää toivottiin kehitettävän monipuolisempaan suuntaan ja unohdusten sekä tuntimerkintöjen lisäksi vanhemmat toivoivat myös tietoja lastensa kehitymisestä sekä kouluarjen kuulumisista. Lasten koulukuulumisten lisäksi vanhemmat toivoivat, että koulu lähettäisi kotiin informaatiota esimerkiksi käytettävissä olevista palveluista sekä erilaisista tukimahdollisuuksista. Viestinnän merkitys kodin ja koulun yhteistyölle on tiedostettu jo aiemmissa tutkimuksissa (mm. Williams & Sanchez 2011, 67; Baker, ym. 2016, 170). Vanhemmat toivoivat myös yhteisöllisyyden lisäämistä erityisesti tiivistämällä yhteistyötä toisten vanhempien sekä koulun henkilökunnan kanssa. Yhteisöllisyyden ajateltiin olevan yhteydessä myös lasten hyvinvointiin, ja yhteisöllisemmän ilmapiirin vallitessa ajateltiin myös lasten hyvinvoinnin tukemisen helpottuvan.

Vaikka suuri osa vanhemmista koki, että lasten hyvinvoinnin tukeminen tulisi olla kodin ja koulun yhteinen vastuualue, lähes yhtä monen vanhemman vastaus piti sisällään ajatuksen siitä, että kodin tulisi olla ensisijaisessa vastuussa lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa. *Vanhemmilla ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa* -yläteema koostui kuudesta alateemasta, joista eniten vanhempien vastauksia (lähes kolmasosan yläteeman vastauksista) piti sisällään *vanhempien ensisijainen tuki kotoa käsin* -alateema. Kyseisen alateeman vastauksille oli yhteistä se, että vanhemmat ajattelivat parhaiten voivansa tukea omaa lastaan kotona oman vanhemmuutensa kautta. Tämä tulos on linjassa aiempien tutkimuksien kanssa siitä, että vanhempien kiinnostus kohdistuu usein omaan lapseen koulun toiminnan sijasta (Siniharju 2003; Metso 2004; Orell & Pihlaja 2018). Kenties aiemmissa tutkimuksissa (esim. Metso 2004, 115–116) havaittu vanhempien kokemus etäisyys koulusta voi olla syynä sille, että vanhemmat kokevat voivansa tukea lastaan parhaiten kotoa käsin, eikä tiiviissä yhteistyössä koulun kanssa. Vastausten

perusteella vanhemmat kokivat lasten hyvinvoinnin tukemisen tärkeäksi, koska osa vanhemmista kertoi tukevansa lastaan kaikilla mahdollisilla keinoilla.

Vanhemmat nostivat vastauksissaan esiin myös omista voimavaroistaan huolehtimisen tärkeyden. Vanhemmat kertoivat arkensa olevan jo valmiiksi niin kuluttavaa tai aikaa vievää, että he eivät pysty tai ennätä tukea lapsia niin paljon kuin he haluaisivat. Vastauksista oli tulkittavissa, että vanhemmat ovat halukkaita auttamaan ja tukemaan niin paljon kuin heidän resurssinsa antavat myöden. Vanhemmuuden on nähty muuttuneen vaativammaksi 2010-luvulle tultaessa esimerkiksi median suuremman vaikutuksen myötä (Rimpelä 2013, 17). Aiemmissa tutkimuksissa on noussut esiin, että vanhemmat kokevat esteiksi kodin ja koulun yhteistyölle muun muassa ajan puutteen ja haasteet aikataulujen kanssa sekä monilapsiset perheet (Williams & Sanchez 2011; Baker, ym. 2016). Usein puhutaan siitä, kuinka vanhempien tulisi paremmin huomioida opettajien kasvavat työtehtävät ja alati painava kiire sekä resurssiongelmat, mutta tämä tutkimus osoittaa, kuinka myös opettajan tulisi huomioida vanhempien näkökulma entistä paremmin. Uskoisin, että kummankin tahon näkökulmat tulisivat paremmin ymmärretyiksi, mikäli vanhemmat ja opettajat keskittyisivät aidosti toistensa kuunteluun sekä muistaisivat aina ajoittain yrittää asettua toistensa asemaan.

Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että koulun tulisi kantaa ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnin tukemisesta koulussa. Tämä yläteema oli kuitenkin vastausmääriltään aiempaa kahta yläteemaa huomattavasti pienempi. *Koululla ensisijainen vastuu* -yläteema muodostui kuudesta alateemasta, joista eniten vastauksia sisälsi *koulun järjestämät tapahtumat hyvinvoinnin tukena* -alateemasta. Kyseisen alateeman vastauksille oli yhteistä se, että niissä jokaisessa kerrottiin halusta tukea lasten hyvinvointia osallistumalla koulun järjestämiin tapahtumiin. Tämä tulos on linjassa aiemman tutkimustuloksen (Williams & Sanchez 2011, 67) kanssa siitä, että vanhemmat kokevat mielekkääksi tavaksi toteuttaa kodin ja koulun yhteistyötä nimenomaan erilaisiin koulun tapahtumiin osallistumalla. Vanhemmat myös kokivat, että lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa kuuluu pääsääntöisesti koululle esimerkiksi mahdollistamalla parempi oppilashuollon saatavuus, lisäämällä moniammatillista yhteistyötä kouluissa sekä panostamalla opettajien lisäkoulutukseen. Vanhemmat kokivat, että koulun henkilökunta kasvatus- ja opetusalan ammattilaisina olisi pätevämpiä tukemaan lasten hyvinvointia koulussa. Osa vanhemmista toivoi myös, että lasten hyvinvoinnin tukeminen koulussa toteutettaisiin koulun toimesta

lisäämällä lasten kouluviihtyvyyttä sekä kouluhyvinvointia. Näiden lisäksi koulun toivottiin olevan aloitteen tekijänä tukiasioiden järjestämisessä ja mahdollistavan kaikille tasavaroisen sekä eriyttävän opetuksen.

Toinen *miten haluat olla vanhempana mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa?* -kysymyksen vastauksista muodostunut pääteema, eli *Vanhempien konkreettisia toiveita lasten hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa* -pääteema, muodostui kahdesta yläteemasta, jotka olivat: *vapaaehtoisena toimiminen* sekä *elämänhallintataitojen tukeminen*. *Vapaaehtoisena toimiminen* -yläteema muodostui viidestä alateemasta, joista eniten vanhempien vastauksia sisälsi *yhdistystoimintaan osallistuminen* -alateema. Tämän alateeman vastauksille yhteistä oli se, että vanhemmat kertoivat haluavansa tukea lasten hyvinvointia toimimalla erilaisissa yhdistyksissä tai järjestöissä, kuten esimerkiksi vanhempainyhdistyksessä. Vanhemmat kokivat, että esimerkiksi toimimalla vanhempainyhdistyksessä he saavat enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa koulun asioihin ja toisaalta heistä tuntui, että kuulumalla vanhempainyhdistykseen he saivat tietoonsa paljon sellaista koulumaailmasta, josta he epäilivät muuten jäävänsä paitsi. On hienoa, että vanhemmat ovat löytäneet vanhempainyhdistyksen kaltaisen järjestön toimivaksi tavaksi päästä vaikuttamaan koulun toimintaan, mutta mielestäni myös niille vanhemmille, jotka eivät halua sitoutua yhdistystoimintaan, tulisi tarjota riittävästi vaikuttamismahdollisuuksia. Kaikille vanhemmille tulisi myös taata yhtäläiset mahdollisuudet saavuttaa kuulumisia koulumaailmasta riippumatta siitä, kuuluvatko he erilaisiin yhdistyksiin vaiko ei. Opettajien ja koko koulun henkilökunnan tulisikin tulevaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota siihen, että vanhemmille aidosti tarjotaan vaikuttamismahdollisuuksia sekä varmistetaan informaation kulku. Muita konkreettisia vapaaehtoisena toimimiseen liittyviä keinoja lasten hyvinvoinnin tukemiseksi kouluissa olivat vanhempien mielestä muun muassa taloudellisen tuen antaminen, tapahtumien järjestäminen sekä avun tarjoaminen kouluarjessa.

Elämänhallintataitojen tukeminen -yläteema koostuu kolmesta alateemasta, joista eniten vanhempien vastauksia pitää sisällään *koulukiusaamiseen puuttuminen* -alateema. Alateeman vastauksille yhteistä oli se, että vastaajat halusivat tukea lasten hyvinvointia puuttumalla koulukiusaamiseen. Usein tämä puuttuminen toivottiin tehtäväksi jollain tapaa yhteistyössä koulun kanssa. Yläteeman alle kuuluvat myös alateemat: *lapsen tukeminen sosiaalisissa suhteissa* sekä *tukeminen terveellisissä elämäntavoissa*. Lapsen hyvinvoinnin koulussa käsitettiin siis vanhempien vastausten perusteella muodostuvan sekä lapsen fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin että myös sosiaalisten suhteiden toimivuuden kautta. Tutkimuksen tulokset ovat linjassa Konun (2002) kouluhyvinvointimallin kanssa.

Konun (2002, 35–36) kehittämä kouluhyvinvointimalli perustuu hyvinvoinnin tarkasteluun kokonaisvaltaisesti siten, että hyvinvoinnin ajatellaan jakaantuvan koulun olosuhteisiin, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin, sosiaalisiin suhteisiin ja terveydentilaan.

Vanhempainiltojen kehittäminen vanhempien toiveita vastaaviksi

Tämän tutkimuksen aineiston toisena osana olivat peruskouluikäisten suomen kielellä koulua käyvien oppilaiden vanhempien vastaukset kysymykseen: *miten koulun vanhempainiltoja voisi mielestäsi kehittää*. Vastaajat esittivät toiveita liittyen niin varsinaisiin tilaisuuksiin kuin myös tilaisuuksien järjestämiseen olennaisesti kuuluviin asioihin. Tämän vuoksi pääteemat: *vanhempainillat tilaisuutena* ja *vanhempainiltojen järjestäminen* tuntuivatkin luonnolliselta valinnalta. *Vanhempainillat tilaisuutena* -pääteemaan kuuluu neljä yläteemaa: *sisältö, osallistujat, tilaisuuden luonne/tarkoitus* ja *paikka*.

Vanhemmat esittivät eniten toiveita koskien vanhempainiltojen sisältöä. Vanhempainiltoihin kaivattiin enemmän vuorovaikutusta sekä toiminnallisuutta ja osallistamista. Lisäksi vanhemmat toivoivat, että vanhempainilloissa kerrottaisiin enemmän kuulumisia koulun arjesta, kuten esimerkiksi mitä tavallinen koulupäivä pitää sisällään, mitä koulussa on opiskeltu ja millainen ilmapiiri luokassa vallitsee. Näiden eniten toivottujen sisältöön liittyvien toiveiden lisäksi vanhemmat esittivät myös muita toiveita, kuten esimerkiksi, että vanhempainilloissa olisi mahdollista antaa anonymisti palautetta. Se, että osa vanhemmista haluaa antaa palautetta anonymisti voi olla osoitus siitä, että vanhemmat eivät uskalla kertoa omia mielipiteitään omalla nimellään. Syynä voi kenties olla, että he pelkäävät opettajien reaktiota tai eivät halua olla hankalia. Uskoisin, että tämä on juuri sellainen seikka, joka olisi mahdollista korjata, mikäli kodin ja koulun välille saataisiin muodostettua luottamusta henkivä ilmapiiri. On tärkeää, että myös hankalista asioista olisi mahdollista puhua ja sekä vanhemmat että opettajat uskaltaisivat nostaa asialistalle niitä asioita, joista he kenties ajattelevat eri tavalla.

Vanhemmat esittivät toiveita liittyen vanhempainiltojen osallistujiin. Vanhemmat toivoivat, että vanhempainiltoja järjestettäisiin enemmän vain omalle luokalle. Toivetta perusteltiin muun muassa sillä, että tällöin olisi enemmän aikaa jutella oman luokan asioista sekä suoraan omaan lapseen liittyvistä seikoista. Lisäksi oman luokan vanhempainiltojen positiivisena puolena nähtiin se, että tällöin ajateltiin syntyvän enemmän keskustelua ja toisiin vanhempiin sekä opettajaan olisi helpompi tutustua. Nämä toiveet ovat linjassa aiempien tutkimuksien kanssa. Esimerkiksi Siniharjun (2003, 95) mukaan kodin

ja koulun yhteistyöltä odotetaan useimmiten vanhempien ja opettajan tutustumista toisiinsa sekä oman luokan asioista tiedottamista. Vuorovaikutuksen lisäämistä on myös toivottu aiemmissa tutkimuksissa (mm. Lehtolainen 2008, 293; Baker, ym. 2016, 173–174).

Sen lisäksi, että vanhemmat toivoivat vanhempainiltoja järjestettävän vain omalle luokalle, vanhemmat toivoivat, että vanhempainiltoihin saataisiin enemmän vanhempia paikalle. Vanhempien vastauksista tuli ilmi, että moni vanhempi jättää tulematta vanhempainiltoihin ja paikalla on usein ne samat vanhemmat kerta toisensa jälkeen. Vanhemmat myös kokivat, että ne vanhemmat, jotka jättivät herkästi tulematta vanhempainiltoihin ovat kenties juuri heitä, joiden tulisi olla paikalla. Toisaalta vastauksista nousi esiin vanhempien huoli siitä, että mikäli he eivät joskus erinäisistä syistä pääse paikalle, heidät leimataan huonoiksi vanhemmiksi. Tämänkaltaisen leimautuminen tulisikin jollain keinolla estää. Kenties helpoimpana ratkaisuna olisi se, että opettaja onnistuisi jo heti uuden lukuvuoden tai peräti koulutaipaleen alkaessa sitouttamaan mahdollisimman monen vanhemman mukaan kodin ja koulun yhteistyöhön.

Moni vanhempi mainitsi, että vanhempainiltojen tulisi ehdottomasti olla tilaisuuksia, joissa vanhempien olisi helppoa tutustua toisiinsa. Opettajan toivottiin omalla toiminnallaan helpottavan vanhempien tutustumista esimerkiksi keksimällä sellaista tekemistä, joka kannustaisi vanhempia juttelemaan keskenään tai pitämällä esittäytymiskierroksia. Vanhemmat myös toivoivat, että vanhempainilloista karsittaisiin pois turha ”pönöttäminen” ja tilaisuuksista tehtäisiin rennompia. Toisaalta vastausten joukossa oli myös toiveita siitä, että vanhempainillat olisivat tiukasti vain informatiivisia ja tilaisuuksista karsittaisiin turha yhteistoiminta pois. Tästä voidaan havaita, kuinka erilaisia toiveita ja odotuksia vanhemmilla on koskien vanhempainiltoja. Opettajien olisikin kenties syytä tiedustella vanhemmilta, millaisia vanhempainiltoja he odottavat ja mikäli toiveet eroavat suuresti keskenään, opettajan olisi kenties hyvä vaihdella vanhempainiltojen luonnetta ja sisältöä vanhempainillasta toiseen.

Mielenkiintoista oli, että tulosten perusteella vanhemmat eivät juurikaan ottaneet kantaa siihen, minkälaisessa paikassa vanhempainiltoja tulisi järjestää. Kenties koulun tilat olivat suurelle osalle vanhemmista niin itsestäänselvyys, että sitä ei koettu edes tarpeelliseksi mainita. Ne vanhemmista, jotka esittivät jollain tavalla paikkaan liittyviä toiveita, toivoivat, että vanhempainiltoja järjestettäisiin joskus muuallakin kuin luokkahuoneessa. Toiveena oli, että vanhempainiltoja olisi ajoittain esimerkiksi luonnossa retkeilyn merkeissä tai sellaisessa paikassa, jossa olisi oikeankokoiset tuolit. Osa vanhemmista nimittäin koki ahdistavaksi sen, että he joutuivat istumaan pienissä pulpeteissa. Muutama

vanhempi myös toivoi, että vanhempainiltoja järjestettäisiin sähköisesti jonkinlaisen suolatoistopalvelun kautta. Vanhempainiltojen sähköistäminen helpottaisi etenkin sellaisten vanhempien osallistumista, jotka työskentelevät kaukana lapsen koulusta, käyvät paljon työmatkoilla tai ovat muuten estyneitä tulemaan fyysisesti paikalle. Näiden toiveiden lisäksi muutama vanhempi myös mainitsi, että vanhempainilloissa tulisi ehdottomasti tarjota kahvia ja pikkupurtavaa. Osa toivoi kahvitarjoilua siitä syystä, että työpäivän jälkeen ei usein enää syödä, kun pitää kiirehtiä vanhempainiltaan, osa taas piti kahvitilaisuutta matalankynnyksen mahdollisuutena jutustella muiden vanhempien ja opettajan kanssa. Aiemmassa tutkimuksessa (Baker, ym. 2016, 173–174) on esitetty samansuuntaisia toiveita siitä, että koulun erilaisten tapahtumien yhteyteen toivottaisiin mahdollisuutta ruokailuun tai naposteluun.

Vanhempainiltojen kehittämiseen liittyvänä toisena pääteemana oli *vanhempainiltojen järjestäminen*, joka sisältää kolme yläteemaa: *vanhempainiltojen lukumäärä & kesto*, *vanhempainiltojen suunnittelu* ja *vanhempainilloista tiedottaminen*. Tutkimuksen aineiston perusteella vastaajat toivoivat, että vanhempainiltoja järjestettäisiin nykyistä useammin ja että myös vanhemmat otettaisiin mukaan niiden suunnitteluun. Vanhempien kutsuminen mukaan vanhempainiltojen suunnitteluun nähtiin osoituksena siitä, että myös vanhempien näkemyksiä arvostettaisiin ja tahoja pidettäisiin tasavertaisina kodin ja koulun yhteistyön kannalta. Vastaajien mielestä olisi myös tärkeää, että vanhempainiltojen ajankohtaan kiinnitettäisiin huomiota. Ongelmalliseksi nykyisissä vanhempainilloissa nähtiin muun muassa se, että usein samassa koulussa eri luokkien vanhempainillat olivat keskenään samaan aikaan. Tämä nähtiin ongelmallisena etenkin usean kouluikäisen lapsen vanhemmille, koska he eivät voisi osallistua samanaikaisesti kaikkien lastensa vanhempainiltoihin. Lisäksi toiveita esitettiin muun muassa siitä, mihin aikaan vuorokaudesta tai minä viikopäivänä vanhempainilta olisi järkevintä toteuttaa. Aiemmissa tutkimuksissa on nostettu esiin samoja esteitä vanhempainiltoihin osallistumiselle. Aikataulutushaasteet, tiedotuksen puutteellisuus sekä monilapsiset perheet on nähty haastavina kodin ja koulun yhteistyön toteutumisen kannalta (Williams & Sanchez 2011; Baker, ym. 2016). Tämän vuoksi koulun ja yksittäisten opettajien tulisikin pyrkiä löytämään keinoja helpottaa vanhempien osallistumista koulun tapahtumiin esimerkiksi vanhempainiltojen ajankohdan valinnan myötä.

Vanhempien näkökulmasta olisi tärkeää, että vanhempainilloista tiedotettaisiin riittävän aikaisin ja ajankohdan kanssa oltaisiin joustavia, koska etenkin vuorotyötä teke-

vien vanhempien on haastavaa sovittaa vanhempainiltoja omiin aikatauluihinsa. Samansuuntaisia toiveita esitettiin myös Bakerin, ym. (2016) tutkimuksessa, jossa vanhemmat toivoivat koulun huomioivan paremmin työssäkäyvät vanhemmat (Baker, ym. 2016, 169–170). Vanhempainiltojen ajankohdan lisäksi esitettiin toiveita myös vanhempainiltojen kestosta. Mielenkiintoista on, että vastausten joukossa oli lähes yhtä paljon toiveita niin vanhempainiltojen pidentämiselle kuin myös niiden lyhentämiselle. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että toiveet kodin ja koulun yhteistyölle voi vaihdella paljonkin riippuen vanhemmista (Vasalampi 2008, 38; Gascoigne 2014).

Tulosten valossa voidaan huomata, että vaikka vanhempien enemmistön toiveet kodin ja koulun yhteistyölle olisikin ennustettavissa tutkimustuloksiin nojaten, aina on muutamia yksilöitä, jotka toivovat yhteistyöltä välillä jopa enemmistön toiveiden kanssa täysin päinvastaisia yhteistyöstrategioita. Tämän vuoksi opettajan tulisikin panostaa vanhempien toiveiden kuunteluun. Toiveiden pohjalta opettajan olisi kenties järkevintä toteuttaa kodin ja koulun yhteistyössä erilaisia ja vaihtelevia menetelmiä, jotta jokainen vanhempi voisi tuntea tulevansa kuulluksi sekä arvostetuksi.

Tutkimuksen luotettavuus

Tässä alaluvussa arvioin tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä pohdin tekemiäni ratkaisuja tutkimuksen aikana. Etenkin laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkija säilyttää kriittisen ja refleктоivan asenteen koko tutkimuksen ajan, koska yksi tärkeimmistä luotettavuuden kriteereistä laadullisessa tutkimuksessa on tutkija itse (Eskola & Suoranta 1998, 211).

Tutkimuksen luotettavuuteen vahvasti vaikuttava tekijä etenkin laadullisen tutkimuksen osalta on tutkimuksen tarkka raportointi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232). Tarkalla raportoinnilla mahdollistetaan lukijalle tutkimuksen arvioitavuus, jolla puolestaan tarkoitetaan sitä, että lukijan on helppo seurata tutkijan tekemiä valintoja (Eskola & Suoranta 1998, 217). Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt kirjoittamaan auki, millaisin perustein olen jakanut vanhempien vastauksia erilaisiin alateemoihin ja niistä edelleen ylä- ja pääteemoihin. Lisäksi olen liittänyt tutkimuksen tulosten esittelyn yhteyteen aineistokatkelmia, jotta lukija voi tarkastella alkuperäisiä vastauksia sekä arvioida tulkintojeni paikkansapitävyyttä.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että tutkimustulokset ovat linjassa aiempien tutkimuksien kanssa eli tutkimuksen *vahvistuvuus* täyttyy (Eskola & Suoranta

1998, 212–213). Tarkastelin tutkimukseni tuloksia tutkimuksen teoreettisessa viitekehyydessä tätä osiota edeltäneessä osiossa yrittäen tuoda mahdollisimman avoimesti esiin saatujen tulosten yhtäläisyydet aiempiin tuloksiin. Luotettavuutta arvioitaessa on myös huomioitava tutkijan oma näkökulma tutkittavaa ilmiötä kohtaan, koska laadullinen tutkimus sisältää aina tutkijan tekemiä päätelmiä ja tulkintoja. Tämän vuoksi tutkijan on tärkeää tiedostaa omat ennakkokäsityksensä, jotta pystyisi lähestymään aineistoa mahdollisimman avoimesti (Miles & Huberman 1994, 10.) Pyrinkin koko tutkimusprosessin ajan lähestymään aineistoa mahdollisimman avoimesti ilman, että oma näkökulmani tulevana opettajana tai tutkimuksen teoreettinen viitekehys liikaa ohjaisi analyysiani tai tulkintojani. Toisaalta teoreettisen perehtyneisyyden avulla on kenties helpompaa havaita tutkimustehtävien kannalta oleelliset osat aineistosta. Luotettavuutta parantavana tekijänä käytin toista tutkijaa apuna aineiston luokittelussa pää-, ylä- ja alateemoihin.

Tutkimuksen tulosten arvioinnissa voidaan pohtia sitä, kuinka paljon tutkittavien vastauksiin ja vastausintoon on voinut vaikuttaa tutkimuslomakkeen pituus sekä laajuus. Tähän tutkimukseen osallistuivat ne Vanhempien barometri 2018 -kyselylomakkeeseen vastanneet peruskoululaisten oppilaiden vanhemmat, joiden lapset kävivät koulua suomen kielellä (N=7803). Analysoitavaksi tähän tutkimukseen valikoitui kaksi avointa kysymystä: *Miten haluat vanhempana olla mukana tukemassa lasten hyvinvointia koulussa?* ja *Miten koulun vanhempainiltoja voisi mielestäsi kehittää?* Ensimmäiseen kysymykseen vastauksen jätti suomen kielellä koulua käyvien lasten vanhemmista 42,46 % (n=3313) vanhempaa ja 28,5 % (n=2224) vastasi toiseen kysymykseen. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat ovat voineet kokea avoimet kysymykset haastavina, koska moni kyselyyn vastannut vanhempi jätti joko kumpaankin tai toiseen tämän tutkimuksen aineistona toimineeseen avoimeen kysymykseen vastaamatta. Voi myös olla, että vastaajat ovat väsähtäneet kesken kyselylomakkeen täytön. Tulee kuitenkin huomioida, että huolimatta vastaajien laskeneesta vastausinnosta, tähän tutkimukseen vastanneiden vanhempien määrä on suuri, ja kyselylomake tavoitti valtakunnallisesti laajan joukon peruskouluikäisten lasten vanhempia.

Monissa vastaajien jättämissä vastauksissa oli paljon kirjoitusvirheitä. Tämä saattaa kieliä joko kiireestä tai huolimattomuudesta. Mikäli kirjoitusvirheiden syynä on kiire tai huolimattomuus, voidaan pohtia, onko kysymyksien vastauksien kirjoittamiseen syvennytty perusteellisesti. Voi myös olla, että kirjoitusvirheet johtuivat käytettävän laitteen näppäimistöstä. Moni vastaaja on saattanut vastata kyselyyn esimerkiksi käyttämällä älylaitetta, jolloin kosketusnäyttö on voinut lisätä kirjoitusvirheiden määrää.

On myös oleellista pohtia, millaiset vanhemmat vastasivat Vanhempien barometri 2018 -kyselyyn. Vanhempien barometri 2018 -raportin mukaan lähes kaikki vastaajista kokivat kodin ja koulun yhteistyön tärkeäksi. Raportin mukaan suuri osa vastaajista oli tyytyväisiä kodin ja koulun yhteistyöhön ja käytetystä yhteistyöstrategioista esimerkiksi viestinnän laatuun ja määrään oltiin tyytyväisiä. Raportista ilmenee myös, että valtaosa kyselyyn vastanneista vanhemmista luotti lapsensa opettajaan. (Mertaniemi 2018, 29.) Onkin todennäköistä, että tämän tutkimuksen vastaajat ovat lähtökohtaisesti motivoituneita kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen. Ne vanhemmista, jotka ovat lähtökohtaisesti kodin ja koulun yhteistyötä vastaan, ovat luultavasti jättäneet vastaamatta heille lähetettyyn kyselyyn. Olisikin mielenkiintoista pohtia, miten juuri nämä vanhemmat saataisiin vastaamaan kodin ja koulun yhteistyötä käsitteleviin tutkimuksiin jatkossa, jotta saataisiin mahdollisimman monipuolinen kuva erilaisten vanhempien toiveista kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseksi.

Vanhempien puolelta kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen liittyvät toiveet ovat voineet muodostua heidän omien koulumuistojensa pohjalta. Vanhempien omat koulumuistot voivat usein toimia pohjana sille, mitä tämän päivän koulusta ajatellaan (Metso 2004, 101; Baker, ym. 2016, 176). Voi siis olla, että vanhempien haluun osallistua kodin ja koulun yhteistyöhön on yhteydessä heidän aiemmat kokemuksensa koulunkäynnistä joko tiedostettuna tai tiedostamatta. Tutkimukseen vastanneiden vanhempien toiveet kodin ja koulun yhteistyöhön voivatkin olla seurausta heidän omilta kouluajoiltaan. Jotta saataisiin tulevaisuudessa paremmin ymmärrettyä, millaiset syyt esitettyjen toiveiden taustalla on, voisikin olla kannattavaa selvittää, millaisia koulumuistoja vanhemmilla on.

Aiempien tutkimusten mukaan (mm. Metso 2004, 112; Hornby & Lafaele 2011, 42–43) pienten lasten vanhemmat ovat isojen lasten vanhempia innokkaampia osallistumaan kodin ja koulun yhteistyöhön. Kun tarkastellaan tämän tutkimuksen valossa vastaajien vastausintoa peilattuna heidän lastensa luokka-astetietoihin, ei samankaltaista havaintoa voida tehdä. Suomen kielellä peruskoulua käyvien lasten vanhemmat näyttivät vastanneen yhtä innokkaasti Vanhempien barometri 2018 -kyselyyn riippumatta siitä, oliko heidän lapsensa sillä hetkellä oppilaana ala- vai yläkoulussa. Toisaalta tulee ottaa huomioon, että vaikka vastaajalla olisi useampi kouluikäinen lapsi, oli hänen mahdollista ilmoittaa vain yhden lapsen luokka-astetiedot.

Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset

Yhtenä tämän tutkimuksen tavoitteista oli antaa opettajille tietoa siitä, millaisia toiveita vanhemmilla on kodin ja koulun yhteistyötä kohtaan. Opettajien on tärkeää tiedostaa, miten he saisivat mahdollisimman toimivan yhteistyön muodostettua oppilaidensa vanhempien kanssa ja miten vanhemmat voitaisiin parhaiten sitouttaa mukaan tämän yhteistyön muodostamiseen. Opettajien haasteena on yhteistyön muodostaminen vanhempien kanssa, joilla voi olla keskenään hyvinkin eroavat mielipiteet yhteistyön muodostamisesta. Tämä tutkimus antaakin vastaajien suuren määrän vuoksi hyvän katsauksen vanhempien erilaisista toiveista koskien kodin ja koulun yhteistyön rakentamista. Tärkeää on, että jokainen vanhempi kokisi itsensä tärkeäksi osaksi kodin ja koulun yhteistyötä, jotta yhteistyöstä voisi muodostua mahdollisimman hedelmällinen onnistuen tukemaan ennen kaikkea lasten hyvinvointia.

Tämä tutkimus osoittaa, miten enemmistö vanhemmista toivoo kodin ja koulun yhteistyön olevan aidosti vuorovaikutteista. Vanhemmat toivoivat, että kodin ja koulun välillä olisi avoin keskusteluyhteys siten, että tahot olisivat keskenään tasavertaisia. Tutkimuskirjallisuudessaakin (esim, Christenson 2004, 95) on todettu, että kodin ja koulun yhteistyön kulmakivenä tulisi olla luottamus, toimiva kommunikaatio ja yhteiset päämäärät. Opettajien tulisi tulevaisuudessa enemmän kiinnittää huomiota siihen, että vanhemmilla on aidosti mahdollisuus osallistua kodin ja koulun yhteistyön rakentamiseen sekä sen kehittämiseen. On myös tärkeää, että kodin ja koulun välille muodostetaan keskusteluyhteys, jossa kumpikin taho uskaltaa rohkeasti kertoa omia mielipiteitään sekä ajatuksiaan. Keskusteluyhteyden muodostaminen vaatii mitä luultavimmin luottamuksen muodostamista sekä kummallekin taholle hyvin sopivan viestintävälineen.

Tämän tutkimuksen yhtenä ansiona voidaan pitää sitä, että kysely tavoitti valtakunnallisesti laajan joukon vanhempia ja vastauksen jättäneitä vanhempia oli reilusti. Tutkimukseen vastanneiden vanhempien suuren lukumäärän myötä oli havaittavissa, että kaikki vanhemmat eivät olleet yksimielisiä siitä, mihin suuntaan kodin ja koulun yhteistyötä tulisi kehittää. Tämä on tärkeä huomio opettajan työn kannalta varsinkin, kun mahdollisimman suuri osuus vanhemmista halutaan sitouttaa kodin ja koulun yhteistyön rakentamiseen. Olikin silmiä avaavaa, kuinka vanhempien toiveet saattoivat olla keskenään päinvastaisia.

Toiveiden monimuotoisuus voi luoda oman haasteensa opettajille, jotka haluavat ottaa huomioon jokaisen vanhemman toiveet kodin ja koulun yhteistyöstä. Vaikka erilaisten toiveiden huomioiminen saattaakin tuntua opettajista ajoittain raskaalta, aiemmat tutkimukset osoittavat, että toimiva yhteistyö kodin ja koulun välillä ei ainoastaan tue oppilaiden hyvinvointia, vaan se edesauttaa myös opettajien työssäjaksamista (Rimpelä, ym. 2008, 37; Epstein 2002, 7; Palonen & Kalkkinen 2007, 40; Savolainen 2001, 56–61). Opettajien kannattaisikin kenties vaihdella kodin ja koulun yhteistyön muotoja, jotta jokainen vanhempi saisi ajoittain kokemuksen itselleen sopivimmasta yhteistyömuodosta. Esimerkiksi vanhempainiltojen sisältöä tai toteutusta voisi vaihdella siten, että välillä vanhempainillat olisivat selvästi vuorovaikutteisempia ja toiminnallisempia, ja toisinaan vanhempainilloissa otettaisiin huomioon myös ne vähemmistössä olleet vanhemmat, jotka eivät kokeneet esimerkiksi toiminnallisia vanhempainiltoja omikseen.

Vanhempien sitouttamisen haasteena tutkimuskirjallisuuden mukaan voi olla vanhempien aiemmat kokemukset joko omilta kouluajoiltaan tai lapsiensa koulunkäynnin myötä tulleet kokemukset (Metso 2004, 101; Baker, ym. 2016, 176). On myös havaittu, että ensivaikutelma kodin ja koulun yhteistyöstä säilyy varsin pitkään, joten opettajan tulisi kiinnittää huomiota hyvän yhteistyön synnyttämiseen jo varhain (Lasater 2016). Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että osa vanhemmista koki menettäneensä luottamuksen kouluun tai opettajaan huonojen kokemusten myötä. Nämä vanhempien raporttoimat huonot kokemukset olivat usein johtuvaisia siitä, että he eivät olleet tulleet kuuluisiksi tai heidän huoliaan ei ollut otettu vakavasti. Tämä on ehdottomasti seikka, joka jokaisen opettajan tulisi huomioida omassa työssään. Toimivan kommunikaation avulla voitaisiin mitä luultavimmin estää tämänkaltaisten tilanteiden syntyminen. Tärkeää olisi myös pohtia, miten mahdollinen menetetty luottamus voidaan palauttaa.

Tämän tutkimuksen tulokset saivat minut pohtimaan, kuinka sen sijaan, että etsittäisiin eron tekoja kodin ja koulun välille tai ammattikasvattajan ja vanhemman välille, olisi syytä keskittyä siihen mikä on tärkeintä eli lapsen hyvinvointi ja sen tukeminen. Vanha viisauskin sen jo kertoo: toimiva yhteistyö on aina enemmän kuin osiensa summa. Ajatus pitää sisällään tärkeän muistutuksen siitä, kuinka monesti saadaan aikaan enemmän silloin, kun huomioidaan jokaisen tekijän vahvuudet ja kukin saa laittaa oman panoksensa yhteiseen tekemiseen.

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista jatkaa tätä tutkimusta vertaamalla taustoitetaan erilaisia vanhempia keskenään. Olisi mielenkiintoista tietää esimerkiksi, että vaihte-

levatko vanhempien toiveet ja ajatukset kodin ja koulun yhteistyöstä heidän koulutustautensa mukaan. Voisi olla myös mielenkiintoista vertailla eri kunnissa asuvien vanhempien toiveita kodin ja koulun yhteistyölle ja tarkastella eroavatko ne toisistaan. Tätä tutkimusta voisi myös kehittää lisäämällä haastatteluita vanhemmille. Haastattelut voisivat antaa syväluotaavamman kattauksen vanhempien ajatuksista heidän esittämiensä toiveidensa taustalla. Lisäksi voisi olla mielenkiintoista kehittää demoversio vanhempainillasta perustuen tämän tutkimuksen tuloksiin sekä tiedustella vanhempien ja opettajien kokemuksia kyseisen vanhempainillan toimivuudesta.

LÄHTEET

Addison, R. B. 1999. A Grounded Hermeneutic Editing Approach. Teoksessa: B. F. Crabtree & W. L. Miller. *Doing Qualitative Research*. 2nd Edition. Sage Publications, Inc.

Allardt, E. 1976. *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Helsinki: WSOY.

Baker, T., Wise, J., Kelley, G. & Skiba, R. 2016. Identifying Barriers: Creating Solutions to Improve Family Engagement. *School Community Journal*, Vol. 26 (4), 161–184.

Borkan, J. 1999. Immersion/Crystallization. Teoksessa: B. F. Crabtree & W. L. Miller. *Doing Qualitative Research*. 2nd Edition. Sage Publications, Inc.

Christenson, S. 2004. The Family-School Partnership: An Opportunity to Promote the Learning Competence of All Students. *School Psychology Review* 33 (1), 83–104.

Epstein, J. L. 2002. School, Family, and Community Partnerships: Caring for the Children We Share. Teoksessa: J. L. Epstein, M. G. Sanders, B. S. Simon, K. C. Salinas, N. Rodriguez Jansorn & F. L. Van Voorhis. *School, Family, and Community Partnerships – Your Handbook for Action*. 2nd Edition. California: A Sage Publications Company.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Gascoigne, E. 2014. *Working with Parents: as Partners in Special Educational Needs*. New York: Routledge.

Hartas, D. 2015. Parenting for social mobility? Home learning, parental warmth, class and educational outcomes. *Journal of Education Policy* 30 (1), 21–38.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hornby, G. & Lafaele, R. 2011. Barriers to parental involvement in education: an explanatory model. *Educational Review* 63 (1), 37–52.

Karhuniemi, T. 2013. Kodin ja koulun välinen viestintä. Teoksessa: A-L. Lämsä. (toim.) *Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa*, 71–93. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karhuniemi, T. 2013. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa: A-L. Lämsä. (toim.) *Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa*, 105–133. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karikoski, H. & Tillikka, A. 2011. Eheä kasvunpolku – Haaste yhteistyölle. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja. (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*, 77–92. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. *Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Laine, T. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, 29–51. Jyväskylä: PS-kustannus. 4., uudistettu painos.

Lasater, K. 2016. Parent–Teacher Conflict Related to Student Abilities: The Impact on Students and the Family–School Partnership. *School Community Journal* 26 (2), 237–262.

Lehtolainen, R. 2008. Keltaista ja kimaltavaa. Kodin ja koulun yhteistyöstä koulun ja kodin yhteyteen. Helsinki.

Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa: A-L. Lämsä. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa, 49–68. Jyväskylä: PS-kustannus.

McElderry, C.G. & Cheng, T.C. 2014. Understanding the Discipline Gap from an Ecological Perspective. *Children & Schools* 36 (4), 241–249.

Mertaniemi, R. 2018. Vanhempien Barometri 2018. Koululaisten vanhempien näkemyksiä lapsen koulunkäynnistä sekä kodin ja koulun yhteistyöstä. Raportti. Suomen vanhempainliitto. Förbundet Hem och Skola i Finland.

Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://vanhempainliitto.fi/artikkelit/barometri/>

Metso, T. 2004. Koti, koulu ja kasvatus – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Kasvatusalan tutkimuksia 19. Helsinki: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Niskanen, S. 2008. Hermeneuttisen psykologian tieteenfilosofinen traditio. Teoksessa: J. Perttula & Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Opetushallitus & Suomen Vanhempainliitto. 2007. Laatusuhteiden kodin ja koulun yhteistyöhön. Helsinki: Opetushallitus.

Orell, M. & Pihlaja, P. 2018. Kodin ja koulun yhteistyö normitettuna. *Kasvatus* 49 (2), 149–161.

Palonen, H. & Kalkkinen, P. 2007. Kodin ja koulun yhteistyö. Teoksessa: M. Rimpelä, A-M. Rigoff, J. Kuusela & H. Peltonen (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskoulussa – peruseräraportti kyselystä 7.–9. vuosiluokkien kouluille. Helsinki: Stakes & Opetushallitus.

Perusopetuslaki 1998/628. Annettu Helsingissä 21.8.1998. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#a13.6.2003-477>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS). 2014. Helsinki: Opetushallitus.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa: A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rimpelä, M., Kuusela, J., Rigoff, A-M., Saaristo, V. & Wiss, K. 2008. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskoulussa 2 – perusraportti kyselystä 1.–6. vuosiluokkien kouluille. Helsinki: Opetushallitus, Stakes.

Savolainen, A. 2001. Koulu työpaikkana – Työolojen itsearviointi ja kehittämistarpeet oppilaiden ja henkilöstön näkökulmasta. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Sheldon, S. & Epstein, J. 2002. Improving Student Behavior and School Discipline with Family and Community Involvement. *Education and Urban Society* 35 (1), 4–26.

Siniharju, M. 2003. Kodin ja koulun yhteistyö peruskoulun alkuopetusluokilla. Helsinki: Yliopistopaino.

Säävälä, M. 2012. Koti, koulu ja maahan muuttaneiden lapset – Oppilashuolto ja vanhemmat hyvinvointia turvaamassa. Helsinki: Väestöliitto.

Torkkeli, M. 2001. Koulutulokkaiden isät lastensa koulunkäynnin tukena. Helsinki.

Valli, R. 2015. Tulkintoja erilaisiin vastauskäyttäytymisiin. Teoksessa: Valli, R. & Aaltonen, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin, 29–51. Jyväskylä: PS-kustannus. 4., uudistettu painos.

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 1435/2001. Annettu Helsingissä 20.12.2001. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011435>

Vasalampi, R. 2008. Kasvatuskumppanuus. ”Koti on se josta ponnistetaan ja koulussa sitten ollaan se viis tuntia”. Teoksessa: T. Koironen, M-L. Husso & E. Korpinen (toim.) Kodin ja koulun yhteistyön monet kasvot. Tutkiva opettaja 2/2008.

Williams, T. & Sanchez, B. 2011. Identifying and Decreasing Barriers to Parent Involvement for Inner-City Parents. *Youth & Society* 45 (1), 54–74.